

วารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ

Journal of Liberal Art of Rajamangala University
of Technology Suvarnabhumi

P-ISSN: 2586-9825

ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2563)

E-ISSN: 2730-1982

Vol.2 No.2 (May-August 2020)

วัตถุประสงค์

วารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ เป็นวารสารวิชาการมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษา ค้นคว้า และเพื่อเผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ นักศึกษา ในระดับบัณฑิตศึกษา ในมิติทางด้านมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ ด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และบริการ และสหวิทยาการ ลักษณะของบทความที่จะนำลงตีพิมพ์ ได้แก่ บทความวิจัย (Research Article) บทความวิชาการ (Academic Article) บทความปริทัศน์หรือบทวิจารณ์วรรณกรรม (Review Article) บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

บทความที่ได้รับตีพิมพ์จะต้องได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ (Peer Review) อย่างน้อย 2 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind Peer Review) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยเสนอหรือกำลังตีพิมพ์ในวารสารวิชาการใดมาก่อน

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความในวารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

วารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ มีกำหนดออกเผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-เมษายน

ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม-สิงหาคม

ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน-ธันวาคม

คณะกรรมการอำนวยการ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยเอก ดร.ธนู ทดแทนคุณ	คณบดีคณะศิลปศาสตร์
2. อาจารย์ ดร.สัมพันธ์ สุกใส	รองคณบดีด้านบริหารและพัฒนาระบบ
3. อาจารย์วันดี ศรีสวัสดิ์	รองคณบดีด้านวิชาการและวิจัย
4. อาจารย์ศุภชาติ เสถียรธนาสาร	รองคณบดีด้านพัฒนานักศึกษา
5. อาจารย์วาสนา มะลินิน	รองคณบดีประจำศูนย์นันทบุรี
6. อาจารย์ ดร.นันทยา คงประพันธ์	รองคณบดีประจำศูนย์สุพรรณบุรี
7. นางสาวมลฤดี ทับพรม	หัวหน้าสำนักงานคณบดี

บรรณาธิการ

1. อาจารย์ ดร.จิตาภา เร่งมีศรีสุข	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
-----------------------------------	---------------------------------------

กองบรรณาธิการ

1. รองศาสตราจารย์ ดร.กรณีย์พล วิวรรณมงคล	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
2. รองศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา	มหาวิทยาลัยศิลปากร
3. รองศาสตราจารย์ ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
4. รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ จันทะนี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
5. รองศาสตราจารย์สายหยุด อู่ไรสกุล	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
6. พลอากาศตรี ดร.นภัทร์ แก้วนาค	ข้าราชการบำนาญ วิทยาลัยการทัพอากาศ
7. พระครูใบฎีกาอภิชาติ ธรรมสุโข, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
8. พระปลัดสมชาย ปโยโค, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
9. อาจารย์ ดร.สัมพันธ์ สุกใส	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
10. อาจารย์ ดร.สมพงษ์ เกษานุช	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
11. อาจารย์ ดร.ทิวา ใจหลัก	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
12. อาจารย์ ดร.อภิษฎา ศรีเครือตอง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

1. ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. ศาสตราจารย์ ดร.จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก (ต่อ)

3. รองศาสตราจารย์ ดร.เสรี วงษ์มณฑา	มหาวิทยาลัยพะเยา
4. รองศาสตราจารย์ ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
5. รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ จันทะนี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
6. รองศาสตราจารย์ ดร.สมาน งามสนิท	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
7. รองศาสตราจารย์ ดร.ชลอ รอดลอย	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
8. รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
9. รองศาสตราจารย์ ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
10. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
11. รองศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
12. รองศาสตราจารย์ ดร.ภาสกร ดอกจันทร์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
13. รองศาสตราจารย์ธโสธร ตู้ทองคำ	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
14. พลอากาศตรี ดร.นภัทร์ แก้วนาค	วิทยาลัยการทัพอากาศ กองทัพอากาศ
15. นาวาอากาศหญิง ดร.อุษา โพนทอง	กรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกลาโหม
16. พระปลัดสมชาย ปโยโค, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริวัฒน์ ศรีเครือดง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิดา หนัมนี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
19. รองศาสตราจารย์ ดร.รัตน์ะ ปัญญาภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
20. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัญญาศรณ์ สวัสดิ์ไธสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
21. รองศาสตราจารย์ ดร. โชติ บดีรัฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
22. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา คล้ายเดช	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
23. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ตามใจ อวิรุทธโยธิน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
24. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภักดิ์ กัลยาณมิตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
25. ดร.กิตติศักดิ์ เจริญสิทธิประเสริฐ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
26. อาจารย์ ดร.ณนัต แก้วเจริญไพศาล	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
27. อาจารย์ ดร.อภิษฎา ศรีเครือดง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
28. อาจารย์บรรรัตน์ ลาวัณย์เลิศสกุล	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
29. ดร.จิตติมา พักเพียง	องค์การบริหารส่วนตำบลราชบุรี
30. พระครูใบฎีกาอภิชาติ ธรรมสุโข, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
31. พระมหาเกรียงศักดิ์ อินทปณฺโญ, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
32. ดร.ภาส ภาสสัทธา	ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย
33. ดร.ดุสิตพร ฮกทา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยเอก ดร.ธนู ทดแทนคุณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
2. รองศาสตราจารย์สายหยุด อุไรสกุล มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
3. รองศาสตราจารย์ ดร.โกศล จิตวิรัตน์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาลิษฐ์ บัญมี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดวงจันทร์ สิ้นโพธิ์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เนาวรัตน์ อินทรประสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์นันทวดี วงษ์เสถียร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลัดดาวัลย์ สำราญ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี สังข์ทอง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมบัติ ศิริจินดา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิตยา ปุระชาติ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์แจ่มจันทร์ บุญโญปกรณ์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐวิภา วิริยา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
14. อาจารย์ ดร.นันทยา คงประพันธ์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
15. อาจารย์ ดร.จิตาภา เร่งมีศรีสุข มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
16. อาจารย์ ดร.สมพงษ์ เกษานุช มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
17. อาจารย์ ดร.สัมพันธ์ สุขใส มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
18. อาจารย์ ดร.ธารณี นวสนธิ์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
19. อาจารย์ ดร.ธณภูมิ ปองเสงี่ยม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
20. ว่าที่ร้อยตรี ดร.ธนรัตน์ รัตนพงศ์ธระ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
21. อาจารย์ ดร.เบญจพร เชื้อผึ้ง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
22. อาจารย์ ดร.ทิวา ใจหลัก มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
23. Mr. Arnel Dave A. Jimenez มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

จัดเตรียมต้นฉบับ

1. อาจารย์นิสาชล ตรีไพบูลย์
2. อาจารย์ชนิตาภา กระแจะจันทร์
3. อาจารย์กังสดาล ญาณจันทร์
4. อาจารย์พรทิพย์ ช่วยเพล
5. อาจารย์จิราณีย์ พันมูล

ตรวจสอบบทความย่อ ภาษาอังกฤษ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดวงจันทร์ สิ้นโพธิ์
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จักกเมธ พวงทอง
3. Mr. Arnel Dave A. Jimenez
4. Ms. Aura Mendoza Siojo
5. อาจารย์ออมวจี พิบูลย์
6. อาจารย์ ดร.ทิวา ใจหลัก

ตรวจรูปแบบและพิสูจน์อักษร

1. อาจารย์นันทิ เพชรบุรี
2. อาจารย์ฐานะมนตร์ กลิ่นจันทร์แดง
3. อาจารย์จุฬารัตน์ ชัยพิทักษ์
4. อาจารย์ชาลินี สำราญอินทร์
5. อาจารย์มณพัฒน์ บุญยะบุญณ

ดูแลระบบวารสาร

1. อาจารย์ ดร.สัมพันธ์ สุกใส
2. อาจารย์ ดร.จิตาภา เร่งมีศรีสุข
3. อาจารย์वासนา มะลินิน
4. อาจารย์ ดร.สมพงษ์ เกษานุช
5. นายเอกชัย นาคณอม
6. นายจิระวุฒิ สารธรรม

ออกแบบปก : นายจิระวุฒิ สารธรรม

จำนวนพิมพ์ : 120 เล่ม

เจ้าของ : คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
เลขที่ 60 หมู่ 3 ถนนสายเอเชีย (กรุงเทพฯ-นครสวรรค์) ตำบลหันตรา
อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13000
โทร. 035-709208, โทรสาร. 035-709208 <http://www.arts.rmutsb.ac.th>

พิมพ์ที่ : อยุธยาดีไซน์

บทบรรณาธิการ

วารสารศิลปศาสตรราชมงคลสุวรรณภูมิ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ เป็นวารสารวิชาการมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ นักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ในมิติทางด้านสังคมศาสตร์ สหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ตลอดจนถึงการท่องเที่ยวและการโรงแรม

วารสารศิลปศาสตรราชมงคลสุวรรณภูมิ จัดทำขึ้นปีละ 3 ฉบับ ฉบับนี้เป็นฉบับที่ 5 (ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2563) มีบทความจำนวน 8 เรื่อง ประกอบด้วยบทความวิจัยจำนวน 2 เรื่อง และบทความวิชาการ จำนวน 6 เรื่อง

อนึ่ง ความคิดเห็นจากบทความวิชาการหรือรายงานการวิจัยแต่ละเรื่องที่น่าสนใจในวารสารฉบับนี้ เป็นความเห็นจากผู้เขียนหรือผู้วิจัย กองบรรณาธิการมีหน้าที่จัดพิมพ์และเผยแพร่เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางวิชาการแก่สังคมเท่านั้น

กองบรรณาธิการวารสารศิลปศาสตรราชมงคลสุวรรณภูมิ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าบุคลากรทั้งในสถานศึกษาและสถานประกอบการตลอดจนผู้สนใจโดยทั่วไป จะได้รับสาระประโยชน์จากวารสารฉบับนี้

J. Japa Rang

ดร.จิตาภา เร่งมีศรีสุข

บรรณาธิการ

คณะศิลปศาสตร์
Faculty of Liberal Arts

RUS

วารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ

Journal of Liberal Art of Rajamangala University
of Technology Suvarnabhumi

สารบัญ

บรรณาธิการ	(ก)
บทบรรณาธิการ	(ข)

บทความวิจัย : Research Article

- การเปรียบเทียบความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษและความคงทนใน 403
การเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างการใช้วิธีการจัดการเรียนรู้
ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการตอบสนองด้วยท่าทาง
(TPR) กับวิธีการจัดการเรียนรู้ตามปกติ
A COMPARATIVE STUDY OF GRADE 2 STUDENTS ABILITY IN ENGLISH
LISTENING - SPEAKING AND LEARNING RETENTION BETWEEN USING
COMMUNICATIVE APPROACH SUPPLEMENTED WITH TOTAL PHYSICAL
RESPONSE (TPR) AND THE CONVENTIONAL LEARNING
วิภาดา ยี่สุนัรัมย์, รุ่งฟ้า กิตติญาณสันต์, และสิริวรรณ จรัสรวีวัฒน์
- การมีส่วนร่วมของเครือข่ายทางสังคมสร้างเสริมความเข้มแข็งของสภาเด็กและ 415
เยาวชนในสังคมไทย
THE SOCIAL NETWORKS TO STRENGTH OF CHILD & YOUTH COUNCIL
OF THAI SOCIAL
วาสนา มะลินัน, และนภัทร์ แก้วนาค

บทความวิชาการ : Academic Article

- การจัดการสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการกับสภาพการณ์ปัจจุบัน 429
THE PUBLIC WELFARE MANAGEMENT OF SANGHA ADMINISTRATORS
AND PRESENT CONDITIONS
พระครูปราโมทย์ปัญญาวุฒน์ (บุญเลิศ เดชบุญโณ)
- บทบาทของพระสงฆ์ในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี: การอนุรักษ์ 437
ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น
BUDDHIST MONKS AND LOCAL CULTURAL CONSERVATION :
PHOTHARAM DISTRICT RATCHABURI PROVINCE
พระครูสมุห์วิโรจน์ คุณวีโร (ต้นบริบูรณ์)

สารบัญ (ต่อ)

- การพัฒนาการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอเมือง
จังหวัดราชบุรี

THE DEVELOPMENT OF PUBLIC WELFARE MANAGEMENT OF SANGHA
ADMINISTRATORS IN MUNG DISTRICT RATCHABURI PROVINCE

พระสมุห์วศิน วิสุทโธ (พงษ์ศักดิ์)

449
- การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่

NEW PUBLIC SECTOR MANAGEMENT

ฉัตรชัย นาถ์พลอย

461
- การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธ

BUDDHIST HUMAN RESOURCE DEVELOPMENT

พระครูใบฎีกาธีรยุทธ จนทุบโม (ภูโคกหวาย)

471
- การบูรณาการเชิงพุทธกับการบริหาร

INTEGRATING BUDDHIST AND MANAGEMENT

พระครูปฐมธีรวัฒน์ (ปัญญา เทียนทอง)

483

ภาคผนวก

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน	ฎ
ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย	ท
ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ/พิเศษ/ปริทรรศน์/ปกิณกะ	บ

**การเปรียบเทียบความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ
และความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
ระหว่างการใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร
ร่วมกับเทคนิคการตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR)
กับวิธีการจัดการเรียนรู้ตามปกติ**

**A COMPARATIVE STUDY OF GRADE 2 STUDENTS ABILITY IN ENGLISH
LISTENING - SPEAKING AND LEARNING RETENTION BETWEEN USING
COMMUNICATIVE APPROACH SUPPLEMENTED WITH TOTAL PHYSICAL
RESPONSE (TPR) AND THE CONVENTIONAL LEARNING**

วิภาดา ยี่สุนรัมย์

Wipada Yeesoonyeam

นิสิตการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Graduate student Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Burapha University

รุ่งฟ้า กิติยานุสันต์

Roongfa Kitiyanusan

สิรารวรรณ จรัสรวีวัฒน์

Sirawan Jaradrawiwat

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Faculty of Education, Burapha University

E-mail : mynameiskata@gmail.com

Received January 15, 2020; Revised May 20, 2020; Accepted June 1, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระหว่างวิธีการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) กับวิธีการจัดการเรียนรู้ตามปกติ และศึกษาความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนหลังจากใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จาก 2 โรงเรียน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 20 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 20 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบวัดความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ ก่อนและหลังเรียน เป็นการวิจัยกึ่งทดลองแบบ Pretest-Posttest Control Group Design วิเคราะห์ข้อมูลโดยเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนน จากสูตรการทดสอบค่าที่ (T-Test for Dependent) การทดสอบค่าที่ (T-Test for Independent) และ One Way Repeated

Measure ANOVA

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้รับวิธีการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) มีค่าเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนวิธีการจัดการเรียนรู้ตามปกติ มีค่าเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ขณะที่ผลการเปรียบเทียบวิธีการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) มีค่าเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่ากับวิธีการจัดการเรียนรู้ตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนที่เรียนโดยวิธีการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) คิดเป็นร้อยละ 97.52 และมีผลทดลองก่อนเรียนกับหลังเรียนไม่แตกต่างกัน ขณะที่ความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนที่เรียนโดยวิธีการจัดการเรียนรู้ตามปกติ คิดเป็นร้อยละ 82.95 และมีผลการทดลองก่อนเรียนต่ำกว่าหลังเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: วิธีการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร,

เทคนิคการตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR), ความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ,
ความคงทนในการเรียนรู้

Abstract

The purposes of this research are 1) to compare students' listening-speaking ability between the method of learning management based on the language teaching approach to communication with the gesture response technique (TPR) and the learning management method and 2) to study the persistence of students' learning after using the learning management method. The sample consisted of grade 2 students from 2 schools, divided into an experimental group of 20 people and a control group of 20 people. The research instruments were 1) a learning management plan and 2) Pre and post-study measure of English listen – speak ability. This research deployed quasi-experimental research method in the format of Pretest-Posttest Control Group Design and analyzed the data by comparing the mean differences of scores from the formula of T-Test for Dependent), T-Test for Independent and the One Way Repeated Measure ANOVA.

The research findings were as follows:

1. The listening-speaking ability of the students who received the learning management method based on the language teaching methodology with gesture response technique (TPR) was higher post-study point in average with statistical significance at the .05 level whereas the normal learning management method had a higher post-study point in average with statistical significance at the .05 level, while the results of comparing the method of learning management based on the language instruction for communication with the gesture response technique (TPR) had a higher post-study point in average than the normal learning management with statistical significance at the .05 level.

2. The learning persistence of students studying by means of learning management based on the language instruction method with gesture response technique (TPR) accounted for 97.52% and there were no different in pre- and post-study results while the learning persistence of students studying by normal learning management methods was accounted for 82.95% and had significantly lower pre-study results than after study at the .05 level.

Keywords: Learning management based on language instruction for communication method, Gesture Response Techniques (TPR), English Listening-Speaking ability, Learning persistence.

บทนำ

ภาษาอังกฤษ ถือเป็นภาษาที่ใช้กันอย่างแพร่หลายทั่วโลก เราจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้เพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ ข้อมูลข่าวสารรอบโลก เข้าใจ และสามารถใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารให้ได้ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 โดยต้องจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาจนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษา มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาต่างประเทศสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ ดังสาระสำคัญ สาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) ซึ่งนโยบายสำคัญของกระทรวงศึกษาธิการในการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเน้นการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร (Communicative approach) เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา และพัฒนาศักยภาพทักษะการใช้ภาษาอังกฤษของผู้เรียน ให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารได้ (สถาบันภาษาอังกฤษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558)

ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2560 (สถาบันทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ, 2561) พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยของผล การทดสอบวิชาภาษาอังกฤษในระดับประเทศ และโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ในสหวิทยาเขตเมืองชลบุรี 3 จำนวน 11 โรงเรียน พบว่ามีค่าเฉลี่ยของผล การทดสอบต่ำกว่าร้อยละ 50 โดยเฉพาะ สาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร เป็นสาระที่มีค่าคะแนนเฉลี่ย ของผลการทดสอบต่ำสุด การพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในการใช้ภาษาอังกฤษให้สัมฤทธิ์ผล ควรเริ่มปลูกฝังการเรียนการสอนภาษาอังกฤษมาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาตอนต้น โดยเฉพาะในเรื่อง ของการสร้างคลังคำศัพท์ให้ผู้เรียน ตามคุณภาพผู้เรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ว่าเมื่อจบชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3 นั้นผู้เรียนต้องมีทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศ (เน้นการฟัง-พูด) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) การสอนภาษาต่างประเทศให้กับเด็กนักเรียนในระดับประถมศึกษา ตอนต้น เด็กจะมีพัฒนาการในการเรียนรู้ทั้งทางด้านสติปัญญา และด้านร่างกาย ขณะเดียวกันก็มี จินตนาการเป็นของตนเอง เด็กสามารถเข้าใจจากปฏิกิริยาต่าง ๆ ที่แสดงออกอย่างตรงไปตรงมา ชอบทำ กิจกรรม และยังสามารถเข้าใจในการปฏิสัมพันธ์การสื่อสารท่าทางได้ การเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้ เกิดประสิทธิผล ควรเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนได้มีการปฏิบัติ ให้ผู้เรียนได้มี การลงมือทำ ให้มีการเคลื่อนไหวร่างกายมากกว่าการเรียนการสอนแบบนั่งเรียนในห้องเรียนแบบปกติ ที่เน้นการจำหลักไวยากรณ์ (Scott, A. W. & Ytreberg, H. L., 1990)

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในปัจจุบันที่เน้นการสอนภาษาอังกฤษเพื่อ การสื่อสาร (Communicative Approach) เพื่อตอบสนองต่อยุทธศาสตร์การปฏิรูปการเรียนการสอน ภาษาอังกฤษของกระทรวงศึกษาธิการ ยุกระดับคุณภาพการศึกษา และพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โดยการสร้างเสริมสมรรถนะและทักษะการใช้ภาษาอังกฤษของผู้เรียนในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น และเพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ พื้นฐานทางคำศัพท์ รวมถึงผลสัมฤทธิ์วิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียน โรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ในสหวิทยาเขตเมืองชลบุรี 3 ให้สัมฤทธิ์ผล โดยเน้นทักษะการฟัง-พูดเป็นหลัก เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ได้ ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาวิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง (Total Physical Response) ที่เน้น ทักษะในด้านการฟัง-พูดเพื่อความเข้าใจ ประกอบกับวิธีการสอนนี้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนใน ระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอน แบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) ที่มีผลต่อทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1 ของวารุณี ศิริ และอภิราตี จันทน์แสง (2560) พบว่านักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรม การเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง ทำให้นักเรียนได้

เรียนรู้โดยธรรมชาติของภาษา ช่วยให้นักเรียนมีทักษะการฟังและการพูดออกเสียงคำศัพท์ วลี และ ประโยคสั้น ๆ พร้อมแสดงท่าทางประกอบจากสิ่งที่ฟังได้เป็นอย่างดี ดังเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัย จึงสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ และความคงทนใน การเรียนรู้ โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิค การตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) กับวิธีการจัดการเรียนรู้ตามปกติ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตาม หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR)
- 2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ตามปกติ
- 3) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียน ระหว่างวิธีการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการตอบสนอง ด้วยท่าทาง (TPR) กับวิธีการจัดการเรียนรู้ตามปกติ
- 4) เพื่อศึกษาความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังจากใช้วิธีการจัดการ เรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) กับวิธีการ จัดการเรียนรู้ตามปกติ

วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนการศึกษา ดังนี้

- 1) ปฐมนิเทศนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย นักเรียนโรงเรียนวัดราชฤทธิ์สโมสรให้มีความรู้ความ เข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการตอบสนองด้วย ท่าทาง (TPR) และโรงเรียนนาป่ามโนรให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามปกติ ซึ่งผู้วิจัยเลือกทดสอบกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เนื่องจากต้องการเน้นทักษะการฟัง-พูด ภาษาอังกฤษตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

- 2) ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียน ของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยทั้ง 2 กลุ่มใช้แบบ วัดความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งจากผลการทดสอบพบว่า ความสามารถ

ในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมไม่แตกต่าง

3) ดำเนินการสอนโดยผู้วิจัย ทั้งกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ซึ่งใช้เนื้อหาเดียวกันและมีกำหนดระยะเวลาเท่ากัน โดยกลุ่มทดลองใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) และกลุ่มควบคุมใช้การจัดการเรียนรู้ตามปกติ ใช้เวลา 12 ชั่วโมง ผู้วิจัยมีการควบคุมตัวแปรภายนอกที่อาจเป็นตัวแปรแทรกซ้อน คือ ผู้วิจัยเลือกทดสอบกับโรงเรียนที่มีพื้นที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งโรงเรียนวัดราษฎร์สโมสร และโรงเรียนนาป่ามโนรห์ เป็นโรงเรียนที่อยู่ในสหวิทยาเขตเมืองชลบุรี 3 และผู้วิจัยดำเนินการสอนด้วยตนเองทั้งกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม และได้ทำการจัดการเรียนการสอนในเวลาช่วงเช้า ตั้งแต่ 08.30–11.30 น. เหมือนกัน

4) ทดสอบหลังเรียน (Post-test) โดยวัดจากแบบวัดความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ ชุดเดียวกันกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน

5) ทดสอบความคงทนในการเรียนรู้ของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมโดยใช้แบบวัดความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ชุดเดียวกันกับที่ใช้ทดสอบก่อนและหลังเรียน หลังจากจบการทดลองไปแล้ว 2 สัปดาห์

6) ตรวจสอบผลการทดสอบเพื่อนำผลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติ ใช้สูตรการทดสอบค่าที่ (T-Test for Dependent) การทดสอบค่าที่ (T-Test for Independent) และ One Way Repeated Measure ANOVA

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษและความคงทนในการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) กับ วิธีการจัดการเรียนรู้ตามปกติ

การทดสอบ	วิธีการจัดการเรียนรู้	<i>n</i>	$\bar{x}$	<i>SD</i>	ร้อยละ
ก่อนเรียน	วิธีสอน X1	20	6.90	1.33	23.00
	วิธีสอน X2	20	7.00	1.26	23.33
	รวม	40	6.95	1.28	23.17
หลังเรียน	วิธีสอน X1	20	22.20	1.80	74.00
	วิธีสอน X2	20	17.30	1.38	57.67
	รวม	40	19.75	2.94	65.83
หลังเรียน 2 สัปดาห์	วิธีสอน X1	20	21.65	2.18	72.17
	วิธีสอน X2	20	14.35	1.60	47.83

การทดสอบ	วิธีการจัดการเรียนรู้	<i>n</i>	$\bar{x}$	<i>SD</i>	ร้อยละ
	รวม	40	18.00	4.15	60.00
ความคงทน	วิธีสอน X1				97.52
ในการเรียนรู้	วิธีสอน X2				82.95

หมายเหตุ: X1 = วิธีการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR)
X2 = วิธีการจัดการเรียนรู้ตามปกติ

จากตารางที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษและความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated Measure ANOVA) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษและศึกษาความคงทนในการเรียนรู้รายคู่ จากการทดสอบก่อนเรียน หลังเรียน และ หลังเรียน 2 สัปดาห์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาความแปรปรวนของความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated Measure ANOVA)

แหล่งความแปรปรวน	<i>SS</i>	<i>df</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
ช่วงเวลาที่ทดสอบ	285.067	2	142.533	165.298	.000
ความคลาดเคลื่อน	65.533	76	.862		

หมายเหตุ: * $p < .05$, Mauchly's $W = 0.836$, Sig. = 0.37, Approx. Chi-Square = 6.608

จากตารางที่ 2 พบว่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ ก่อนเรียน หลังเรียน และหลังเรียน 2 สัปดาห์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) กับวิธีการจัดการเรียนรู้ตามปกติ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอย่างน้อย 1 คู่ ($F = 165.298$, $df = 2$, $p < .05$) จึงทำการทดสอบเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษรายคู่โดยวิธี Bonferroni เพื่อศึกษาความคงทนในการเรียนรู้ ดังตารางที่ 3 ซึ่งวิธีทดสอบโดยใช้วิธี Bonferroni คือ การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มข้อมูลที่มีการวัดซ้ำ (อรุณ จิรวัดกุล, 2558)

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษรายคู่
โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated Measure ANOVA) วิธี
Bonferroni

การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของ ความสามารถในการฟัง-พูด ภาษาอังกฤษรายคู่โดยวิธี Bonferroni	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	SD	MD	p-value
หลังเรียน 2 สัปดาห์โดยวิธีสอน X1	21.65	2.18	-0.55	0.142
หลังเรียนโดยวิธีสอน X1	22.20	1.80		
หลังเรียน 2 สัปดาห์โดยวิธีสอน X2	14.35	1.60	-2.95*	.000
หลังเรียนโดยวิธีสอน X2	17.30	1.38		
หลังเรียน 2 สัปดาห์โดยวิธีสอน X1	21.65	2.18	7.30*	.000
หลังเรียน 2 สัปดาห์โดยวิธีสอน X2	14.35	1.60		

หมายเหตุ: X1 = วิธีการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิค
การตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR)

X2 = วิธีการจัดการเรียนรู้ตามปกติ

จากตารางที่ 3 ความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษหลังเรียนที่ได้เรียนโดยวิธีการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) ระหว่างหลังเรียน และความคงทนในการเรียนรู้หลังเรียน 2 สัปดาห์ เมื่อเปรียบเทียบกับ One way repeated measure ANOVA รายคู่โดยวิธี Bonferroni พบว่า ความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยวิธีการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) คิดเป็นร้อยละ 97.52 โดยมีความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ หลังเรียน กับหลังเรียน 2 สัปดาห์ ไม่แตกต่างกัน และความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยวิธีการจัดการเรียนรู้ตามปกติ คิดเป็นร้อยละ 82.95 โดยมีความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ หลังเรียน 2 สัปดาห์ต่ำกว่าหลังเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1) ความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมในแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 6 แผน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) ตามแนวคิดของแอสเชอร์ (Asher, J.,

1968) ที่ได้กล่าวถึงวิธีสอนแบบการตอบสนองด้วยท่าทางเป็นวิธีการสอนที่ใช้การแสดงท่าทางในการสื่อความหมายโดยจะเน้นการเรียนรู้แบบเป็นธรรมชาติ พัฒนาทักษะการฟังเพื่อความเข้าใจก่อน แล้วทักษะการพูดจึงตามมา ผู้วิจัยพิจารณาว่าเทคนิคการตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) เป็นเทคนิคที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างสนุกสนาน ได้พูดและแสดงท่าทางทำให้เกิดความเข้าใจในคำศัพท์ คำสั่งหรือประโยคที่ได้เรียน และเมื่อเกิดความสนุกสนานก็จะทำให้นักเรียนมีความเข้าใจในคำศัพท์หรือประโยคเพิ่มมากขึ้น

2) ความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับวิธีการจัดการเรียนรู้ตามปกติ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมในแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 6 แผน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อความหมายได้ เน้นหลักสำคัญที่ผู้เรียนต้องทราบถึงจุดมุ่งหมายของการเรียน และการฝึกใช้ภาษาเพื่อให้เกิดการเรียนภาษาเป็นสิ่งที่มีความหมายต่อผู้เรียน และสามารถสื่อสารได้ตามที่ตนต้องการ (สุมิตรา อังวัฒนกุล, 2539) ผู้เรียนควรฝึกการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในลักษณะบูรณาการในชีวิตประจำวันผู้เรียน โดยให้ความสำคัญในเรื่องของการใช้ภาษา (Use) มากกว่าวิธีการใช้ภาษา (Usage) ซึ่งการใช้ภาษา (Use) เป็นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารที่ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน อาจไม่ต้องคำนึงถึงโครงสร้างทางไวยากรณ์หรือความถูกต้องมากนัก แต่สามารถใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายได้ และในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้วิจัยจึงไม่แก้ไขข้อผิดพลาดของผู้เรียนทุกครั้ง แต่จะแก้ไขเฉพาะที่จำเป็น เช่น ข้อผิดพลาดที่ทำให้เกิดการเข้าใจผิดหรือข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นซ้ำบ่อย ๆ เพื่อมิให้ผู้เรียนขาดความมั่นใจ และไม่กล้าใช้ภาษาในการทำกิจกรรมต่าง ๆ สอดคล้องกับคำกล่าวของลาร์เซน-ฟรีแมน (Larsen-Freeman, D., 1986) ที่ว่า การเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ภาษาจากการใช้ภาษาในสถานการณ์จริง ไม่ใช่เพียงเรียนรู้ภาษาจากกฎเกณฑ์ และไวยากรณ์เพียงอย่างเดียว ควรให้ผู้เรียนสื่อสารด้วยภาษาที่เหมาะสมกับระดับของบุคคล ความผิดพลาดหรือข้อบกพร่องในการใช้ภาษาเป็นการพัฒนาทักษะการสื่อสารความแม่นยำ และความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา ซึ่งถือว่าเป็นความสำเร็จในการใช้ภาษา

3) ความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับวิธีการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) หลังเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงกว่านักเรียนที่ได้รับวิธีการจัดการเรียนรู้ตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เพราะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) ที่ใช้กับกลุ่มทดลอง ผู้วิจัยได้ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ตามแนวรูปแบบการสอนภาษาของริชาร์ด และโรเจอร์ (Richards, C. J. & Rogers, S. T., 1999 : 64-66) ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนภาษาต่างประเทศไม่ควรมุ่งเน้นในด้านรูปแบบและโครงสร้างมากเกินไป เพราะจะทำให้ผู้เรียนไม่สามารถพูดคุยสื่อสารกัน

ชีวิตประจำวันได้ ผู้วิจัยจึงได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่ไม่มุ่งเน้นในด้านรูปแบบและโครงสร้างมากจนเกินไป แต่จะเน้นให้ผู้เรียนฝึกใช้ภาษาเพื่อที่จะนำไปใช้สื่อสารได้ในชีวิตจริง ผ่านการฝึกฟังและพูด ฝึกสนทนาโต้ตอบ รายบุคคล และเป็นคู่ ผ่านกิจกรรมที่ใช้ เกม เพลง หรือการแสดงบทบาทสมมุติสั้น ๆ ร่วมกับเทคนิคการตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) โดยเจ้าของแนวคิดของแอชเชอร์ (Asher, 1968) ที่เน้นการเรียนรู้แบบเป็นธรรมชาติ พัฒนาทักษะการฟังเพื่อความเข้าใจก่อนทักษะการพูดซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกมลรัตน์ พรหมสาขา ณ สกลนคร (2556) ที่ได้ศึกษาเรื่องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ และความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างการจัดกิจกรรมแบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) และแบบการสอนภาษาตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมแบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมแบบการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) ทั้งนี้เนื่องจากการจัดกิจกรรมแบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) เป็นการสอนภาษาที่มาจากธรรมชาติ การเรียนรู้ภาษาแม่ของเด็ก ซึ่งเด็กจะมีความสามารถในการฟังสูง นำไปสู่การตอบสนองด้วยวิธีการปฏิบัติโดยการเคลื่อนไหวอวัยวะของร่างกายและการลอกเลียนแบบซึ่งได้พัฒนาไปสู่ความเข้าใจในภาษาแล้วจึงออกมาเป็นการพูด จะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมแบบการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร จะเป็นการสอนที่จะเน้นในด้านการใช้ภาษาซึ่งจะมีทั้งด้านโครงสร้างไวยากรณ์เข้ามาเกี่ยวข้องเป็นส่วนมากเพราะจะต้องใช้โครงสร้างในการสื่อสารซึ่งจะอยู่ในรูปของประโยค อาจจะทำให้เด็กเกิดความสับสน จำโครงสร้างประโยคไม่ได้ ทำให้เกิดความรู้สึกไม่อยากเรียน และรู้สึกไม่สนุกกับการเรียน แต่การเพิ่มเทคนิคการสอนโดยใช้วิธีสอนแบบการตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) ทำให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวร่างกาย ได้ปฏิบัติ เป็นคำ ประโยค คำสั้น ๆ ทำให้ผู้เรียนสนุกเข้าใจง่าย มีความกระตือรือร้น จึงส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ความสามารถในด้านการฟัง-พูดภาษาอังกฤษดีขึ้นกว่าการเรียนด้วยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) เพียงวิธีเดียว

4) ความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยวิธีการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) คิดเป็น ร้อยละ 97.52 โดยมีความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ หลังเรียน กับหลังเรียน 2 สัปดาห์ ไม่แตกต่างกัน และความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยวิธีการจัดการเรียนรู้ตามปกติ คิดเป็นร้อยละ 82.95 โดยมีความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ หลังเรียน 2 สัปดาห์ต่ำกว่าหลังเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่านักเรียนที่ได้เรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) มีความคงทนในการเรียนรู้นักเรียนที่ได้อ่านด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ตามปกติ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิค

การตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) เป็นวิธีการสอนที่มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการฟัง-พูดได้อย่างมีประสิทธิภาพ เจ้าของแนวคิดของแอชเชอร์ (Asher, J., 1968) ได้ระบุว่าไว้เมื่อนักเรียนได้เคลื่อนไหวร่างกาย ได้ปฏิบัติตามคำสั่ง เป็นคำ ประโยค คำสั่งสั้น ๆ ทำให้ผู้เรียนรู้สึกสนุกสนาน ไม่น่าเบื่อ เรียนเข้าใจง่าย มีความกระตือรือร้น และมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาภาษาอังกฤษ เหตุนี้จึงให้ผู้เรียนสามารถจดจำและระลึกถึงการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับซีริน ชุมวรรฐายี (2557) ที่ได้ศึกษาผลการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางต่อการเรียนรู้คำศัพท์และความคงทนในการจดจำคำศัพท์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่าการสอนโดยใช้วิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางสามารถทำให้นักเรียนเกิดความคงทนต่อการจำคำศัพท์ได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ควรมีการใช้เทคนิคการตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) โดยผู้สอนควรแสดงท่าทาง หรือออกคำสั่งให้ผู้เรียนฟังหลาย ๆ ครั้ง เพื่อย้ำให้ผู้เรียนเข้าใจมากขึ้น และสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน

1.2 ควรให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติทุกคน เพื่อฝึกการฟังเพื่อความเข้าใจ และเมื่อผู้เรียนเกิดทักษะการฟังแล้ว ผู้เรียนก็จะมีความมั่นใจในการพูดมากขึ้น และยังส่งผลถึงการจดจำของผู้เรียนเมื่อปราศจากความตึงเครียด และเข้าใจในบทเรียนแล้ว ผู้เรียนจะเกิดความคงทนในการเรียนรู้ในระยะยาว

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยและพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับเทคนิคการตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) กับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาชั้นอื่น ๆ

2.2 ควรมีการวิจัยและพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับวิธีการจัดการเรียนแบบอื่น ๆ เพื่อศึกษาวิธีสร้างความคงทนในการเรียนรู้ให้กับนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กมลรัตน์ พรหมสาขา ณ สกลนคร. (2556). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ และ ความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างการจัดกิจกรรมแบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) และแบบการสอนภาษาตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT). (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). นครพนม: มหาวิทยาลัยนครพนม.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

- ชีรีน ชุมวรฐายี. (2557). *ประสิทธิผลของการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางต่อการเรียนรู้คำศัพท์และความคงทนในการจดจำคำศัพท์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วารุณี ศิริ และอภิราตี จันทรแสง. (2560). *การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) ที่มีผลต่อทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2561). *รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2560*. สืบค้น 12 มีนาคม 2561. จาก <http://www.newonetestresult.niets.or.th/AnnouncementWeb/Login.aspx>.
- สถาบันภาษาอังกฤษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). *คู่มือการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแนวใหม่ตามกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- สุมิตรา อังวัฒนกุล. (2539). *วิธีสอนภาษาอังกฤษ*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรุณ จิรวัดน์กุล. (2558). *สถิติทางวิทยาศาสตร์สู่สภาพเพื่อการวิจัย*. กรุงเทพมหานคร: วิทย์พัฒนา.
- Asher, J. (1968). *The total physical response method for second language learning*. California: San Jose State College.
- Larsen-Freeman, D. (1986). *Techniques and principles in language teaching*. Oxford: Oxford University Press.
- Richards, C. J. & Rodgers, S. T. (2006). *Approaches and methods in language teaching*. (15th ed.). New York: Cambridge University Press.
- Scott, A. W. & Ytreberg, H. L. (1990). *Teaching English to children*. New York: Longman.

การมีส่วนร่วมของเครือข่ายทางสังคมสร้างเสริมความเข้มแข็ง
ของสภาเด็กและเยาวชนในสังคมไทย
THE SOCIAL NETWORKS TO STRENGTH OF CHILD & YOUTH
COUNCIL OF THAI SOCIAL

วาสนา มะลินิน

Wasana Malinin

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi

นภัทร แก้วนาค

Naputr Grewnak

วิทยาลัยการทัพอากาศ กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ กองทัพอากาศ

Air War College

E-mail: su_rabbit_na@hotmail.com

Received January 30, 2020; Revised May 15, 2020; Accepted June 18, 2020

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จของการบริหารสภาเด็กและเยาวชน และ 2) วิเคราะห์คุณลักษณะ และสังเคราะห์ระบบเครือข่ายทางสังคมสร้างเสริมความเข้มแข็งของสภาเด็กและเยาวชนในสังคมไทย ใช้วิธีการศึกษาแบบผสมผสานวิธี กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 480 คน เครื่องมือวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถาม 2) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และ 3) แบบสนทนากลุ่มย่อย วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้เทคนิควิเคราะห์ Triangulation Technic (การยืนยัน 3 เสา) และเทคนิค 6' C. Technic Analysis

ผลการวิจัย พบว่า

1. ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการบริหารสภาเด็กและเยาวชน คือ 1.1) การมีผู้นำสภาเด็กและเยาวชนที่เข้มแข็ง 1.2) การมีคณะบริหารสภาเด็กและเยาวชนที่เข้มแข็ง 1.3) สภาเด็กและเยาวชนได้รับการสนับสนุนเชิงสร้างสรรค์จากภาคีเครือข่ายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ 1.4) คณะบริหารสภาเด็กและเยาวชน ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ตามบทบาทหน้าที่โดยการริเริ่มในการคิด การนำ การปฏิบัติ และได้รับการสนับสนุน

2. คุณลักษณะภาคีเครือข่ายทางสังคมที่จะสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย 2.1) ภาคีเครือข่ายทางสังคมมีระบบโครงสร้างองค์กรและการจัดการที่ดี 2.2) ภาคีเครือข่ายทางสังคมมีระบบฐานข้อมูลเด็กและเยาวชนในพื้นที่เพื่อใช้ในการทำงานกับสภาเด็กและเยาวชน

- 2.3) ภาควิชาเครือข่ายทางสังคมมีคณะทำงานที่พร้อมให้การสนับสนุนกิจกรรมสภาเด็กและเยาวชน
- 2.4) ภาควิชาเครือข่ายทางสังคมเห็นคุณค่าและความสำคัญของสภาเด็กและเยาวชน ในการมีส่วนร่วมการทำงานด้านเด็กและเยาวชน และ 2.5) ภาควิชาเครือข่ายทางสังคมมีการจัดการความรู้ สนับสนุนกิจกรรมสภาเด็กและเยาวชน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, เครือข่ายทางสังคม, การสร้างเสริมความเข้มแข็ง, สภาเด็กและเยาวชน

Abstract

The objectives of this study are 1) to study the success factors of the administration of the Child and Youth Council and 2) to analyze the characteristics and synthesize the social network system, strengthen the Council of Children and Youth in Thai society. This research deployed a combined study method that the sample consisted of 480 people. The research instruments were 1) questionnaires, 2) in-depth interviews and 3) small group discussion. Statistical data were analyzed by frequency, percentage, mean and qualitative data analyzed using analytical techniques. Triangulation Technic (3-wire confirmation) and 6 'C. Technic Analysis.

The research results revealed that

1. The success factors for the administration of the Child and Youth Council are:
 - 1.1) Strong leadership of the Child and Youth Council, 1.2) Strong Child and Youth Council Administration, 1.3) The Child and Youth Council's constructive support from network partners and related agencies; and 1.4) the Executive Committee of the Child and Youth Council was developed systematically both in theory and in practice based on their roles and responsibilities by initiating thinking, implementing and receiving support.
2. The characteristics of social network parties to support the Council for Children and Youth are:
 - 2.1) Social network parties have a system, organizational structure and good management; 2.2) Social network parties have database system for children and youth in the area to work with the Child and Youth Council; 2.3) Social network parties have working groups that are available to support Child and Uouth Council activities; 2.4) Social network parties recognize value and important of the Council of Children and Youth and 2.5) social network parties have knowledge management to support activities of the Child and Youth Council

Keywords: The Participation Model, Social Networks, Strengthening, Child and Youth Council.

บทนำ

ปัจจุบันการยกระดับการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพเท่าเทียมและทั่วถึง ปลูกฝังระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ การสร้างเสริมให้คนมีสุขภาวะที่ดี การสร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทย ตามยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี โดยการกำหนดจุดเน้นในเรื่องของการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต อีกทั้งยังกำหนดจุดเน้นในเรื่องของการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม สร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคม ทนทางวัฒนธรรม และความเข้มแข็งของชุมชน รวมถึงส่งผ่านกรอบยุทธศาสตร์ลงสู่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564) โดยกำหนดเป็นจุดเน้นและประเด็นพัฒนาหลักในเรื่องการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ ทักษะการทำงานและการใช้ชีวิตที่พร้อมเข้าสู่ตลาดงาน ผลักดันให้สถาบันทางสังคมมีส่วนร่วมพัฒนาประเทศอย่างเข้มแข็ง นอกจากนี้ยังมีการกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำในสังคม เพื่อเพิ่มศักยภาพชุมชนและเศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็ง การเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สร้างและพัฒนาผู้นำชุมชน ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการ ส่งเสริมให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ บริการและจัดการทรัพยากรอีกด้วย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

การบูรณาการนโยบาย “ไทยแลนด์ 4.0” (Thailand 4.0) เป็นแนวทางในการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้สอดคล้องกับทิศทางของแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560–2564 เน้นให้เด็กและเยาวชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีเหมาะสมตามช่วงวัย ทั้งด้านสุขภาพกายใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีทักษะการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 รวมทั้งมีความเป็นพลเมืองสร้างสรรค์ที่สามารถปรับตัวเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของบริบทโลก มีความรับผิดชอบต่อตนเอง มีจิตสำนึกต่อส่วนรวมและมีส่วนร่วมในฐานะภาคีที่มีพลังในกระบวนการพัฒนาสังคม (คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ, 2561) โดยพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 มาตรา 36 ได้กำหนดให้กรมกิจการเด็กและเยาวชน ดำเนินการส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานการจัดตั้งและการดำเนินกิจการของสภาเด็กและเยาวชนตำบล สภาเด็กและเยาวชนเทศบาล สภาเด็กและเยาวชนอำเภอ สภาเด็กและเยาวชนจังหวัด สภาเด็กและเยาวชนเขต สภาเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร และสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย (พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560) และความในมาตรา 8 ยังกำหนดให้สำนักงานหรือสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด

ร่วมมือ ส่งเสริม และประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในระดับท้องถิ่นให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ และให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบ โดยในการจัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนตามวรรคหนึ่ง ให้คำนึงถึงหลักการและแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนและประชาสังคมในท้องถิ่นด้วย (พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550) และในมาตรา 22 ยังกำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลเทศบาล โดยคำแนะนำของหัวหน้าบ้านพักเด็กและครอบครัวในแต่ละจังหวัด จัดให้มีสภาเด็กและเยาวชนตำบลสภาเด็กและเยาวชนเทศบาลแล้วแต่กรณี จากมาตราดังกล่าวของพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็ก และเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 กรมกิจการเด็กและเยาวชน มีหน้าที่สำคัญในการดำเนินการส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานการจัดตั้งและการดำเนินกิจการของสภาเด็กและเยาวชน ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะส่งเสริมและสนับสนุนกิจการของสภาเด็กและเยาวชนในพื้นที่รับผิดชอบของตน โดยจะต้องจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบ และจากการที่กรมกิจการเด็กและเยาวชนมีพันธกิจหลักในการดูแลส่งเสริมปกป้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชนกับสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนกลุ่มเปราะบางก็มีอยู่และเกิดขึ้นตลอดเวลา สภาเด็กและเยาวชนที่มีความเข้มแข็งมีกลไกการขับเคลื่อนการทำงานที่ดี มีระบบการสร้างเครือข่ายและการทำงานเชิงบูรณาการกับทุกภาคส่วนจึงน่าจะเป็นโครงการการป้องกันแก้ไขปัญหาพัฒนาศักยภาพ ส่งเสริมสวัสดิการเด็กและเยาวชนได้อย่างเป็นระบบด้วยแผนงานโครงการกิจกรรมที่ดี อันจะนำมาซึ่งระบบการบริหารจัดการความเป็นองค์กรสภาเด็กและเยาวชนที่มีรูปแบบมีมาตรฐาน แบบแผนการดำเนินงานที่ดี ที่ทุกส่วนเห็นคุณค่าเห็นความสำคัญพร้อมให้การเกื้อกูลช่วยเหลือและเข้ามามีส่วนร่วมด้วยความเต็มใจในการส่งเสริมปกป้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยใช้สภาเด็กและเยาวชนที่มีความเข้มแข็งเป็นกลไกการขับเคลื่อนการทำงานนั้นถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมความเข้มแข็งด้านเด็กและเยาวชน โดยเริ่มตั้งแต่ระดับพื้นที่ให้สามารถดูแลกันเองได้ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการพัฒนาสังคมและโอกาสในการสร้างศักยภาพเด็กและเยาวชนอย่างเป็นรูปธรรม ส่งเสริมการพิทักษ์สิทธิและการคุ้มครองเด็ก เยาวชน รวมถึงการสร้างเสริมสวัสดิการทางสังคมของเด็ก เยาวชน และครอบครัว ให้มีพัฒนาการ มีโอกาสแห่งการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ และการปกป้องคุ้มครองสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมให้เกิดขึ้นกับเด็กทุกช่วงวัย ทุกกลุ่มเป้าหมาย เพื่อการสร้างเครือข่ายความเข้มแข็งของเด็กและเยาวชนไทย ผ่านกระบวนการสร้างจากสภาเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนา และสามารถแก้ไขปัญหาเด็กในสังคมไทยได้อย่างยั่งยืน

จากเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าวจึงได้ดำเนินการศึกษาปัจจัยการมีส่วนร่วมของเครือข่ายทางสังคมสร้างเสริมความเข้มแข็งของสภาเด็กและเยาวชนในสังคมไทย เพื่อนำไปสู่การสร้างแบบจำลอง

การมีส่วนร่วมของเครือข่ายทางสังคมสร้างเสริมความเข้มแข็งของสภาเด็กและเยาวชนในสังคมไทย
อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยการมีส่วนร่วมของเครือข่ายทางสังคมสร้างเสริมความเข้มแข็งของสภาเด็กและเยาวชนในสังคมไทย
2. เพื่อวิเคราะห์คุณลักษณะและสังเคราะห์ระบบเครือข่ายทางสังคมสร้างเสริมความเข้มแข็งของสภาเด็กและเยาวชนในสังคมไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย เป็นการศึกษาแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ด้วยวิธีการวิจัยและพัฒนา (R&D. Process) ซึ่งคณะผู้วิจัยกำหนดกระบวนการวิจัยดังนี้

1.1 ขั้น Research: วิจัย ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

- 1) ศึกษาวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง
- 2) สังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานการวิจัยแต่ละวัตถุประสงค์
- 3) สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับงานกิจการสภาเด็กและเยาวชน 4 ภาค คณะบริหารสภาเด็กและเยาวชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่กลุ่มตัวอย่างการศึกษา
- 4) สรุปผลการศึกษา วิจัยเป็นชุดคำตอบความเข้มแข็งของสภาเด็กและเยาวชน

2.2 ขั้น Development: พัฒนารูปแบบ ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

- 1) นำชุดคำตอบทุกประเด็นดำเนินการ Focus Group Method : สันทนากลุ่มย่อย จำนวน 4 ภาค (จำนวน 4 ครั้ง) และส่วนกลาง 1 ครั้ง รวม 5 ครั้ง
- 2) สังเคราะห์และสรุปผลการวิจัยเป็นชุดคำตอบของโจทย์การวิจัยแต่ละวัตถุประสงค์การวิจัย
- 3) สังเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ความเป็น “แบบจำลองระบบเครือข่ายทางสังคมแบบมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งสภาเด็กและเยาวชนอย่างยั่งยืน”
- 4) นำเสนอผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์ (Full paper Report)

2. กลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

2.1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับสภาเด็กและเยาวชน สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย และเยาวชนในพื้นที่ 4 ภาค ประกอบด้วย 8 จังหวัด 8 อำเภอ 8 อบต. จำนวน 24 แห่ง แห่งละ 20 คน รวมทั้งหมด จำนวน 480 ชุด ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

2.2 ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของส่วนราชการทุกระดับ ทั้งในระดับจังหวัด อำเภอ ท้องถิ่น 8 จังหวัด จังหวัดละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 24 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

2.3 บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ต้นแบบ ทั้ง 4 ภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ แห่งละ 12 คน รวมทั้งหมดจำนวน 48 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

3. เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถาม 2) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และ 3) แบบสนทนากลุ่มย่อย

4. การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย ผู้วิจัยกำหนดวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

4.1 ใช้เทคนิควิเคราะห์แบบ Triangulation Technic เป็นเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการจัดกลุ่มข้อมูลเนื้อหา เป็น 3 รูปแบบ ทั้งข้อมูลเชิงข้อเสนอ (Thesis) เชิงปฏิเสธ (Anti Thesis) และข้อมูลเชิงสรุป/สังเคราะห์ (Synthesis) ในทุกมิติของประเด็นการวิจัย ซึ่งจะทำให้กระบวนการรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลมีความรอบคอบ รอบด้านในทุกมุมมองของประเด็นสำคัญของการวิจัย แล้วนำข้อมูลมาสังเคราะห์

4.2 ใช้เทคนิควิเคราะห์แบบ 6'C. Technic Analysis เป็นเทคนิคในการวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ 1) วิเคราะห์ประเด็นสำคัญ 2) จัดรวบรวมสาระเนื้อหาแต่ละประเด็น 3) จำแนกกลุ่มข้อมูลให้ชัดเจน 4) จัดหมวดหมู่ข้อมูลใหม่ 5) สังเคราะห์ระบบข้อมูล และ 6) อธิบายความเข้าใจ (นภัทร์ แก้วนาค, 2555)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จของการบริหารสภาเด็กและเยาวชน พบว่า 1) การมีผู้นำสภาเด็กและเยาวชนที่เข้มแข็งมีความเก่งและเป็นคนดี 2) การมีคณะบริหารสภาเด็กและเยาวชนที่เข้มแข็งมีจิตอาสาเพื่อสังคมเด็กและเยาวชน 3) สภาเด็กและเยาวชนได้รับการสนับสนุนเชิงสร้างสรรค์จากภาคีเครือข่ายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ 4) คณะบริหารสภาเด็กและเยาวชนได้รับการฝึกอาชีพมีการพัฒนาอย่างเป็นระบบทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ สภาเด็กและเยาวชนได้รับการพัฒนาตามบทบาทหน้าที่โดยการริเริ่มในการคิด การนำ การปฏิบัติ และได้รับการสนับสนุน โดยผลการศึกษาดังกล่าวค้นพบประเด็นปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญดังนี้

1.1 บทบาทและกลไกการบริหารจัดการสภาเด็กและเยาวชน มีพบว่า 1) สภาเด็กและเยาวชนทุกระดับต้องมีเป้าหมายการทำงานที่ชัดเจน 2) สภาเด็กและเยาวชนทุกระดับต้องมีแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน 3) สภาเด็กและเยาวชนทุกระดับมีการบริหาร สภาเด็กและเยาวชนที่มีศักยภาพต่อการทำงานเป็นทีมและจิตอาสา 4) บ้านพักเด็กและครอบครัว มีการพัฒนาสมรรถนะการบริหาร สภาเด็กและ

เยาวชนให้กับผู้ทำหน้าที่คณะกรรมการอย่างเป็นระบบ และ 5) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับให้โอกาสในการคิด การทำ การนำ และพร้อมสนับสนุนงานโครงการเชิงสร้างสรรค์

1.2 ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการบริหารสภาเด็กและเยาวชนแบบพึ่งพาตนเองได้ พบว่า

- 1) สภาเด็กและเยาวชน มีแบบแผนการบริหารงาน และรูปแบบการบริหารแบบพึ่งพาตนเองได้
- 2) สภาเด็กและเยาวชน มีกิจกรรมการสร้างภาคีเครือข่ายทางสังคมทั้งการสร้างภาคีเครือข่ายเดิมให้เข้มแข็งและสร้างภาคีเครือข่ายใหม่ให้เพิ่มขึ้นทุกเครือข่ายให้มีคุณภาพ
- 3) สภาเด็กและเยาวชน มีความเป็นอิสระในการดำเนินงานจากการขึ้นนำการครอบงำทางความคิดหรือการกระทำจากกลุ่มใด ๆ
- 4) สภาเด็กและเยาวชน มีแหล่งทุนสนับสนุนการวิจัยที่ทำให้เกิดสภาพคล่องในการบริหารงาน และ
- 5) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความพร้อมสนับสนุนการทำงานของสภาเด็กและเยาวชนแบบมีส่วนร่วมอยู่เสมอ

1.3 มาตรการและกลไกการบริหารสภาเด็กและเยาวชนแบบพึ่งตนเอง พบว่า 1) ให้สภาเด็กและเยาวชน มีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนเอง 2) ให้สภาเด็กและเยาวชนสามารถแสวงหาแหล่งทุนและทรัพยากรการบริหารจากภาคีเครือข่ายทางสังคมทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคชุมชน 3) ให้สภาเด็กและเยาวชน มีกระบวนการวางแผนการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายทางสังคม 4) ให้สภาเด็กและเยาวชน มีกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ และ 5) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นส่งเสริมและสนับสนุนให้สภาเด็กและเยาวชนมีผลการทำงานจากโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ จนเป็นที่ยอมรับของชุมชนและจากทุกฝ่าย

1.4 ความเข้มแข็งของสภาเด็กและเยาวชนในการบริหารจัดการ พบว่า 1) สภาเด็กและเยาวชน มีผู้นำทีมงานที่เข้มแข็ง 2) สภาเด็กและเยาวชน มีระบบการทำงานแบบพึ่งตนเองได้ 3) สภาเด็กและเยาวชน วางแผนงานและโครงการอย่างมีอิสระ 4) สภาเด็กและเยาวชน มีทรัพยากรสนับสนุนการดำเนินงานที่เพียงพอและเหมาะสม และ 5) สภาเด็กและเยาวชน มีผลสำเร็จของงานเป็นที่ยอมรับของชุมชนสังคมและภาคีเครือข่าย

1.5 คุณลักษณะภาคีเครือข่ายทางสังคมที่จะสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชน พบว่า

- 1) ภาคีเครือข่ายทางสังคมมีระบบโครงสร้างองค์กรและการจัดการที่ดี
- 2) ภาคีเครือข่ายทางสังคมมีระบบฐานข้อมูลเด็กและเยาวชนในพื้นที่เพื่อใช้ในการทำงานกับสภาเด็กและเยาวชน
- 3) ภาคีเครือข่ายทางสังคมมีคณะทำงานที่พร้อมให้การสนับสนุนกิจกรรมสภาเด็กและเยาวชน
- 4) ภาคีเครือข่ายทางสังคมเห็นคุณค่าและความสำคัญของสภาเด็กและเยาวชนในการมีส่วนร่วมการทำงานด้านเด็กและเยาวชน และ
- 5) ภาคีเครือข่ายทางสังคมมีการจัดการความรู้ Knowledge Management สนับสนุนกิจกรรม สภาเด็กและเยาวชน

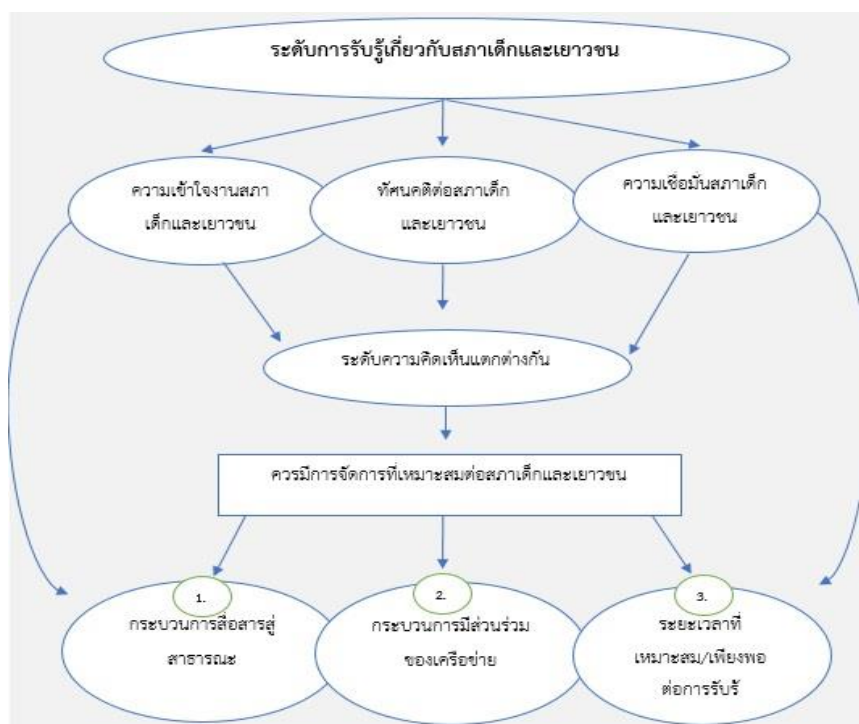
1.6 กระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายทางสังคมต่อสภาเด็กและเยาวชน พบว่า

- 1) ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์สถานการณ์ด้านเด็กและเยาวชนเพื่อร่วมวางแผน

การทำงาน 2) ภาศึเครือข่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของสภาเด็กและเยาวชน
3) ภาศึเครือข่ายมีส่วนร่วมติดตามความก้าวหน้าและกระบวนการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชน
4) ภาศึเครือข่ายทางสังคมได้รับโอกาสร่วมติดตามประเมินผลการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชน
และ 5) ภาศึเครือข่ายทางสังคมได้รับโอกาสในการร่วมถอดบทเรียนและนำไปปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชน

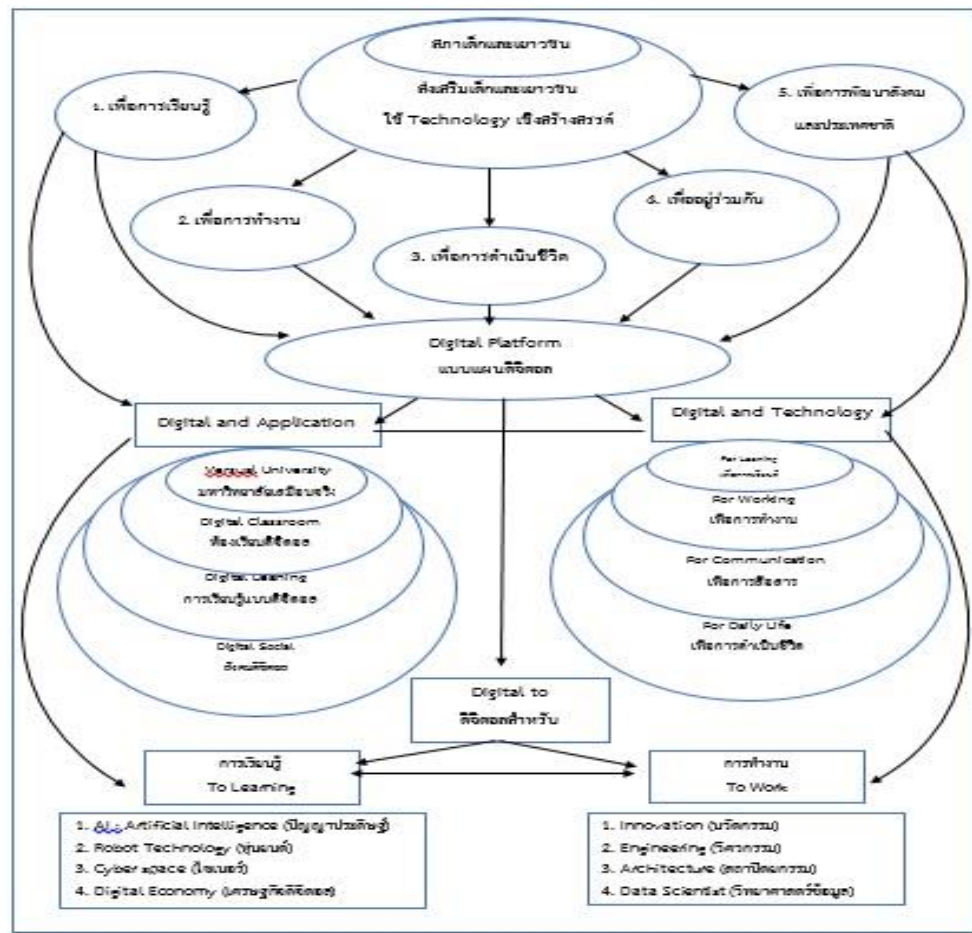
1.7 การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละประเด็นคำถาม พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่น ความแตกต่าง สภาเด็กและเยาวชน ทั้ง 4 ภาค ที่มีความเห็นด้วยในระดับที่ไม่เหมือนกันซึ่งก็เป็นสิ่งยืนยันเบื้องต้นในการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างหรือกลุ่มประชากรที่เกี่ยวข้องรับทราบแต่ละภาคมีการรับรู้แตกต่างกันเกิดผลตามมา คือ ความเข้าใจ ความเชื่อมั่นและทัศนคติที่แตกต่างกันไปซึ่งต้องใช้เวลาและกระบวนการทำความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมอีกระยะหนึ่ง กลุ่มประชากรควรจะได้รับการรับรู้ที่ดีขึ้น มีความเข้าใจที่มากขึ้นและพร้อมเข้ามามีส่วนร่วมกับการบริหารกิจการสภาเด็กและเยาวชนให้เข้มแข็งมากขึ้นต่อไป ดังแสดงใน ภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ระดับการรับรู้ของสภาเด็กและเยาวชนที่แตกต่างกันรายภาค

1.8 ผลการศึกษาบทบาทของสภาเด็กและเยาวชน พบว่า มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ 20 ปี ด้านการศึกษาการพัฒนาศักยภาพคน มีทักษะ สมรรถนะที่สอดคล้องกับความเป็นคนไทย 4.0 ที่มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน การจัดศึกษาการพัฒนาเด็กและ

เยาวชนให้สอดคล้องกับบริบททางสังคม วัฒนธรรม และปัจจัยแวดล้อม การตระหนักรู้และการเรียนรู้ พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่ขาดแคลนวัยเด็ก แต่มีปริมาณของประชากรคนสูงวัยมากขึ้น การเตรียมความพร้อมเรื่องเด็กและเยาวชนให้พร้อมการดำเนินชีวิต และเรียนรู้ได้ในศตวรรษที่ 21 โดยมียุทธศาสตร์ที่สำคัญด้านการศึกษา เพื่อจากการพัฒนาคน ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและของชาติ การผลิตและการพัฒนาคนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน การมุ่งพัฒนาศักยภาพคนและสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ การสร้างคุณภาพชีวิตเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาประสิทธิภาพระบบการบริหารการศึกษา สภาเด็กและเยาวชน มีความสำคัญต่อการสร้างการมีส่วนร่วม ส่งเสริมกระตุ้นศักยภาพการเรียนรู้ให้ได้รับการเรียนรู้และได้รับการศึกษาเสริมสร้างศักยภาพของการเป็นพลเมืองไทยคุณภาพที่มีศักยภาพที่สอดคล้องกับการพัฒนาคนในยุทธศาสตร์ชาติ สร้างความพร้อมของเด็กและเยาวชน ให้มีความสามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้ในศตวรรษที่ 21 ด้วยศักยภาพของความเป็นเด็กและเยาวชนไทยในยุคประเทศไทย 4.0 ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ชุดความรู้ระบบการดำเนินชีวิตในสังคมดิจิทัลของเด็กและเยาวชนยุคใหม่

2. ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะและสังเคราะห์ระบบเครือข่ายทางสังคมสร้างเสริมความเข้มแข็งของสภาเด็กและเยาวชนในสังคมไทย พบว่า

2.1 เครือข่ายต้องมีคุณภาพ ในลักษณะดังต่อไปนี้

- 1) มีระบบโครงสร้างองค์กรที่เข้มแข็ง
- 2) มีระบบฐานข้อมูลการดำเนินงานด้านเด็กและเยาวชนที่ถูกต้องเพียงพอ
- 3) มีทรัพยากรการบริหารที่เพียงพอ และความคล่องตัวในการสนับสนุน
- 4) มีคณะทำงานการมีส่วนร่วมที่เป็นทีมแบบคุณภาพ
- 5) เป็นภาคีเครือข่ายทางสังคมที่มีคุณค่า และให้ความสำคัญของสภาเด็กและเยาวชน
- 6) ภาคีเครือข่ายมีระบบการจัดการความรู้ ใช้ความรู้ในการทำงานอย่างถูกต้อง

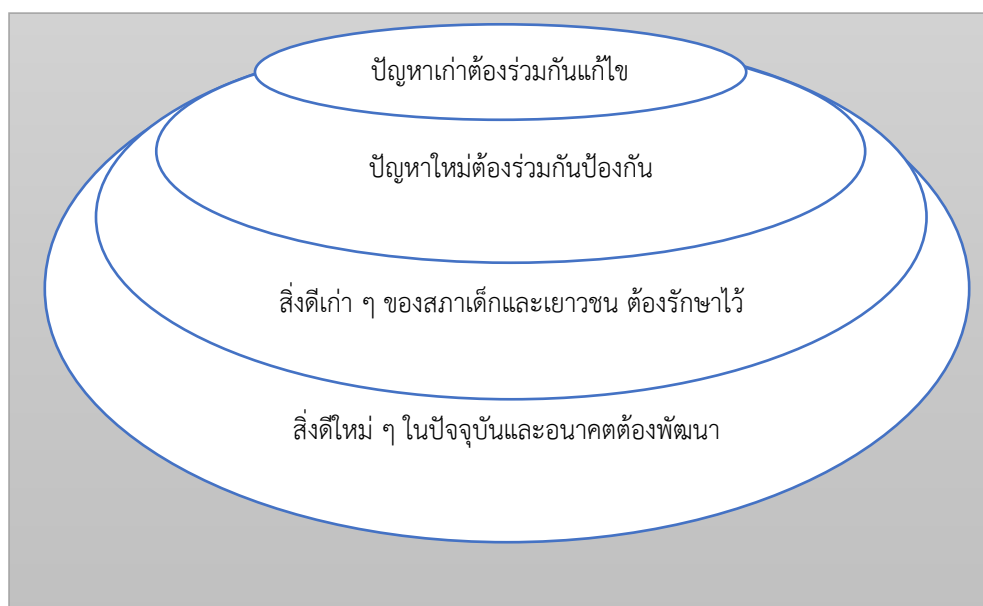
เหมาะสม

2.2 รูปแบบการมีส่วนร่วมของสภาเด็กและเยาวชนกับภาคีเครือข่าย ควรเป็นดังนี้

- 1) รูปแบบการเป็นผู้นำ/แกนนำ Leader and Leading
- 2) รูปแบบการเป็น Partnership
- 3) รูปแบบการเป็น Supporter
- 4) รูปแบบการเป็น Co-ordination

2.3 ขอบข่ายงานเพื่อการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายกับสภาเด็กและเยาวชน ควรเป็น

ดังนี้

ภาพที่ 3 การแก้ปัญหางานโดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายกับสภาเด็กและเยาวชน

อภิปรายผล

1. ความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนของสภาเด็กเยาวชน จากบทสรุปผลการวิจัยที่กล่าวถึงความเข้มแข็งของสภาเด็กและเยาวชนที่มีความยั่งยืนภายใต้สภาเด็กและเยาวชนที่มีคณะกรรมการที่เข้มแข็ง มีผู้นำสภาเด็กและเยาวชนที่เก่งและเป็นคนดี มีจิตอาสาพร้อมอุทิศตนเพื่อทำงานด้านเด็กและเยาวชนในพื้นที่อย่างทุ่มเท คณะบริหารได้รับการพัฒนาศักยภาพ มีความสามารถในการทำงานเป็นทีม ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากทุกภาคส่วน รวมถึงภาคีเครือข่ายที่เข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง บ้านพักเด็กและครอบครัว และคณะทีมงานพี่เลี้ยงได้บ่มเพาะและให้คำปรึกษาในการทำงานอย่างเป็นระบบ จนสภาเด็กและเยาวชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ จากการบริหารงานด้วยตนเองมีความเป็นอิสระในการทำงานมีความสามารถในการแสวงหาแหล่งทรัพยากร การทำงานได้อย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลการวิจัยของกรมกิจการเด็กและเยาวชน และคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2553) ที่มีผลสรุปการวิจัยและมีข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการสร้างความเข้มแข็งของสภาเด็กและเยาวชนอย่างยั่งยืน โดยให้ความสำคัญต่อความร่วมมือกับส่วนต่าง ๆ ด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน สถาบันการศึกษาที่มีการค้นหาเครือข่ายและทรัพยากรในระดับประเทศและระดับจังหวัด มีคู่มือในการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนที่เหมาะสมต่อการพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานต่อเด็กและเยาวชนให้มีทักษะการสื่อสารเป็นทักษะทางสังคมและการสร้างเครือข่ายทางสังคมอย่างเข้มแข็งในบทบาทและหน้าที่ของสภาเด็กและเยาวชนอย่างแท้จริง โดยมีพี่เลี้ยงและเจ้าหน้าที่ของสภาเด็กและเยาวชน มีความเข้าใจด้านจิตวิทยาเด็ก มีทัศนคติที่ดี เด็กและเยาวชนมีสัมพันธภาพที่ดีต่อสภาเด็กและเยาวชน มีความต่อเนื่องในการดำเนินงาน อันจะก่อให้เกิดความเข้มแข็งของสภาเด็กและเยาวชนอย่างยั่งยืน

2. เครือข่ายทางสังคมกับการพัฒนาสภาเด็กและเยาวชน จากผลการวิจัยได้ข้อสรุปเกี่ยวกับเครือข่ายทางสังคมที่ควรนำมาสนับสนุนการทำงานของสภาเด็กและเยาวชนอย่างเข้มแข็งจึงควรเป็นเครือข่ายที่มีคุณภาพ มีโครงการสำหรับเด็กและเยาวชนที่เข้มแข็ง มีเสถียรภาพ มีจิตอาสา มีศักยภาพด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างแท้จริง มีนโยบายและทรัพยากรเพียงพอต่อการสนับสนุนพัฒนาการทำงานของสภาเด็กและเยาวชนอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการมีส่วนร่วมช่วยบริหารทรัพยากรการมีส่วนร่วมพัฒนาศักยภาพสภาเด็กและเยาวชนการมีส่วนร่วมต่อการถ่ายโอนภารกิจของสภาเด็กและเยาวชน สู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สอดคล้องกับผลการวิจัยของกรมกิจการเด็กและเยาวชน ซึ่งคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2553) สรุปไว้ว่า การสร้างเครือข่ายส่งผลให้มีพลังนั้นจำเป็นต้องมีทั้งเหตุการณ์และตัวบุคคลที่พร้อมในการสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันให้เกิดพลังเครือข่ายส่วนดี พลังในการระดมทรัพยากร ผ่านเครือข่ายทางสังคมที่มีความหลากหลาย ทั้งเครือข่ายในระดับจังหวัดและระดับประเทศ ที่ควรได้มีการจัดทำฐานข้อมูลของสภาเด็กและเยาวชนไว้อย่างชัดเจน ซึ่งกาญจนา แก้วเทพ (2545) ได้ระบุองค์ประกอบของเครือข่ายไว้โดยมีสาระสำคัญ คือ การรับรู้การมีมุมมองร่วมกัน มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีผลประโยชน์สาธารณะและความสนใจร่วมกัน มีระบบ

ความสัมพันธ์พึ่งพาอาศัยกัน สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2545) ได้กล่าวถึง การจัดการภาครัฐในรูปแบบเครือข่ายที่มีประเด็นที่สำคัญ คือ การมีหลักการมีเป้าหมายร่วมกัน มีการออกแบบระบบเครือข่ายที่สอดคล้องกันตามเป้าหมายของการเชื่อมโยงเครือข่ายทำให้มียุทธศาสตร์งานเครือข่ายผ่านระบบเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ ส่งเสริมจูงใจไปในทิศทางเดียวกัน ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน โดยทีนฤมล นิราทร (2543) ได้จำแนกเครือข่ายทางสังคมไว้หลายประการ คือ เครือข่ายระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ ภาคเครือข่าย กิจกรรมแต่ละด้านของสังคม เครือข่าย เช่น ด้านสตรี ผู้สูงอายุ เครือข่ายด้านอาชีพ หรือสถานภาพทางสังคม เป็นต้น

3. การมีส่วนร่วมการทำงานกับสภาเด็กและเยาวชน ผลการวิจัยครั้งนี้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายทางสังคมได้ข้อสรุปว่าการทำงานของสภาเด็กและเยาวชน จะต้องมีความเข้มแข็งในด้านการสร้างการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายจากภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนอย่างแท้จริงในการมีส่วนร่วมในช่วงดำเนินกิจการถ่ายโอนสภาเด็กและเยาวชนสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมกับสภาเด็กและเยาวชนในกระบวนการถ่ายโอนและการปฏิบัติภารกิจสภาเด็กและเยาวชน ซึ่งการถ่ายโอนเป็นการระดมสรรพกำลังจากภาคีเครือข่ายทางสังคมทั้งในระดับพื้นที่ หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด และในระดับประเทศเข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจัง จริงใจ อย่างต่อเนื่อง และร่วมกันทำงานให้สำเร็จ สอดคล้องผลการวิจัยของกรมกิจการเด็กและเยาวชน โดยคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้ข้อสรุปว่า รูปแบบการทำงานของสภาเด็กและเยาวชน จะประสบความสำเร็จต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมจากผู้บริหารองค์กรภาครัฐ จังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาครัฐ ทีมที่ปรึกษา คณะทำงานด้านเด็กและเยาวชนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมกับสภาเด็กและเยาวชนในการจัดทำระบบข้อมูลในพื้นที่โครงการและกิจกรรมการสร้างเครือข่ายและร่วมการพัฒนาองค์กร สอดคล้องกับแนวคิดของโกวิท พวงงาม และคณะ (2557) ที่ได้จัดลำดับการมีส่วนร่วมไว้ 5 ขั้น คือ 1) ร่วมค้นหาปัญหาในชุมชน 2) ร่วมวางแผนการทำงาน 3) ร่วมดำเนินการ 4) ร่วมรับผลประโยชน์ และ 5) ร่วมประเมินผล ซึ่งสภาเด็กและเยาวชนก็ได้มีแผนการปฏิบัติกับภาคีเครือข่ายทางสังคมครบทุกขั้นตอน เพียงแต่ยังขาดความชัดเจนเป็นรูปธรรมและยังขาดการดำเนินงานในทุก ๆ สภาเด็กและเยาวชนทุกระดับทั่วประเทศเท่านั้น ส่วนสำนักงานมาตรฐานการศึกษา (2553) ได้สรุปกรรมวิธีการมีส่วนร่วมจากภาคีประชาชนไว้ว่า ประชาชนต้องได้เข้ามามีส่วนร่วมการพัฒนาชุมชนตั้งแต่การเข้าร่วมอภิปราย ถกประเด็นปัญหา การจัดทำเนื้อหาสาระของแผนงาน โดยมีการถกแถลงแนวความคิดเป็นแบบประชาธิปไตย ร่วมให้คำปรึกษาหรือร่วมเป็นคณะในการทำงานพัฒนา ร่วมคิดวิเคราะห์หอย่างเป็นรูปธรรม จึงกล่าวได้ว่าการมีส่วนร่วมเป็นเรื่องที่สภาเด็กและเยาวชนทุกแห่งทุกระดับควรได้ใช้เป็นแนวทางเชิงพัฒนา มีการปฏิบัติให้เป็นกลไกการดำเนินงานที่มีส่วนที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารงานของสภาเด็กและเยาวชนอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ต้องการกำหนดวาระแห่งชาติ ควรให้ความสำคัญกับสภาเด็กและเยาวชน ที่จะเป็พลังการขับเคลื่อนการพัฒนาเด็กและเยาวชนตามบทบาทที่มีความต่อเนื่องและมุ่งเน้นความสำเร็จระดับยุทธศาสตร์การพัฒนาชาติ ด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน

1.2 หน่วยงานสำคัญที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับรัฐบาล ระดับกระทรวง และกรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องควรได้มีการสื่อสารบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของสภาเด็กและเยาวชน มีการประเมินถึงคุณค่าและความสำคัญของสภาเด็กและเยาวชน สู่สังคม ชุมชน อย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง

1.3 กรมกิจการเด็กและเยาวชน และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ควรได้มีส่วนร่วมกันกำหนด Road Map การบริหารการพัฒนาการสร้างเสริมความเข้มแข็งและสร้างเสริมการถ่ายโอนสภาเด็กและเยาวชน อย่างชัดเจนเป็นระบบและเป็นรูปธรรมโดยมีคณะทำงานเจ้าภาพการดำเนินงานที่ชัดเจน

1.4 บ้านพักเด็กและครอบครัวทุกจังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งที่มีสภาเด็กและเยาวชนสังกัดอยู่ ควรให้มีแผนการดำเนินการสร้างโอกาส และให้มีเวทีการแสดงออกคลังความรู้ ความสามารถและความพร้อมสู่การถ่ายโอน สภาเด็กและเยาวชนสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ มีเป้าหมายมีทิศทางการดำเนินงานที่ชัดเจนเป็นมาตรฐานการจัดการเดียวกัน

1.5 บ้านพักเด็กและครอบครัว สภาเด็กและเยาวชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรให้มีกระบวนการพัฒนาความพร้อมของแต่ละหน่วยงาน แต่มุ่งเป้าหมายความสำเร็จร่วมกันถึงการถ่ายโอนภารกิจและการจัดการ สภาเด็กและเยาวชนอย่างมีประสิทธิภาพโดยมีการจัดการความรู้ มีการถอดบทเรียนและสร้างแบบจำลองการถ่ายโอนสู่การทดลองนำร่องการถ่ายโอนมีการประเมินผลเพื่อจัดทำคู่มือการดำเนินการถ่ายโอน

1.6 สภาเด็กและเยาวชนควรมีแผนงานโครงการด้านการกระตุ้นเร้าให้เด็กเยาวชนทุกคนในพื้นที่มีความตระหนักในการดูแลสุขภาพ ทั้งสุขภาพ สุขภาพจิต และสภาวะทางอารมณ์ รวมถึงสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนทุกคนมีการออกกำลังกาย มีกิจกรรมทางกายในเชิงส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคอย่างเป็นรูปธรรมต่อเนื่องและเห็นผลเชิงประจักษ์

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษายุทธศาสตร์การบริหารการพัฒนา สภาเด็กและเยาวชนทุกระดับให้มีความเข้มแข็ง มั่นคง และเสมอภาค อย่างเท่าเทียมและเป็นมาตรฐานคุณภาพเดียวกัน

2.2 ควรมีการศึกษากลยุทธ์การสื่อสารเชิงรุกเพื่อการโน้มน้าวใจให้ผู้ปกครองรวมถึงเด็กและเยาวชนแต่ละพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของสภาเด็กและเยาวชนแต่ละแห่ง

2.3 ควรมีการทดลองนำแบบจำลองการมีส่วนร่วมไปใช้ทั้งในระดับยุทธศาสตร์และการปฏิบัติการเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านเด็กและเยาวชนเชิงบูรณาการ

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ. (2545). สื่อสารมวลชน ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ศาลาแดงจำกัด.
- โกวิทย์ พวงงาม, อิศักดิ์ อุ่นอารมณเลิศ, จุริวรรณ จันทลา, และธรรงค์ จันใด. (2557). บทบาทสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับพรรคการเมืองในการพัฒนาประชาธิปไตย : ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal*, 7(1), 43-61.
- คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ. (2561). *แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564 (ผนวกรวมแผนปฏิบัติการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564)*. กรุงเทพมหานคร: เจ.เอส.การพิมพ์.
- นภัทร์ แก้วนาถ. (2555). เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูล (Qualitative Data Analysis Technic). *เอกสารประกอบการสอนหลักสูตรการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- นฤมล นิราทร. (2543). *การสร้างเครือข่ายการทำงาน : ข้อควรพิจารณาบางประการ*. กรุงเทพมหานคร: โครงการระหว่างประเทศว่าด้วยการขจัดปัญหาการใช้แรงงานเด็ก.
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2553). *โครงการติดตามการปฏิบัติงานเพื่อการคุ้มครองและพัฒนา กลุ่มเป้าหมายตามกฎหมายในภารกิจกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (เอกสารอัดสำเนา),
- ราชกิจจานุเบกษา. (2560). พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560. เล่ม 134 ตอนที่ 63 ก (13 มิถุนายน 2560).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2553). *แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

การจัดการสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการกับสภาพการณ์ปัจจุบัน

THE PUBLIC WELFARE MANAGEMENT

OF SANGHA ADMINISTRATORS AND PRESENT CONDITIONS

พระครูปราโมทย์ปัญญาวัง (บุญเลิศ เทชบุณโย)

Phrakhru Pramotepanyawat (Boonlert Tajapukio)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: PhrakhruPramotepanyawat@gmail.com

Received February 6, 2020; Revised May 22, 2020; Accepted July 10, 2020

บทคัดย่อ

หลักธรรมคำสอนในทางพุทธศาสนาเป็นหลักคำสอนที่ละเอียดลออสำหรับมนุษย์ทุกเพศทุกวัย แม้จะมีมากมาย แต่เมื่อสรุปหลักใหญ่ใจความแล้ว มี 3 ประการ คือ สอนให้เว้นจากการทำชั่ว สอนให้สร้างแต่ความดี และสอนให้ชำระจิตให้บริสุทธิ์ ที่สำคัญ คือ ในทางปฏิบัตินั้น การเกื้อกูลประชาชนหรือสรรพสัตว์นั้น ดังนั้น พระสังฆาธิการทุกระดับต้องดำเนินการด้วยความมุ่งมั่น และตั้งมั่นในเมตตาธรรม คณะสงฆ์ให้การส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานและการจัดการด้านการสาธารณสงเคราะห์ให้เป็นภารกิจที่วัดหรือพระภิกษุสงฆ์ต้องดำเนินการช่วยเหลือสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย ตามศักยภาพที่กระทำได้ พระสงฆ์ซึ่งเป็นผู้นำทางจิตใจของคนในชุมชนนั้น ซึ่งเป็นผู้ที่ใกล้ชิด มีความสนิทสนมกับประชาชน และเป็นผู้ที่รู้ซึ่งถึงปัญหาและความต้องการของคนในชุมชนอย่างแท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เจ้าอาวาสของแต่ละวัดจะเป็นผู้ที่ให้ข้อมูลเรื่องนี้ได้เป็นอย่างดี ควบคู่กับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมืองประจำท้องถิ่นนั้น ๆ ทั้งนี้ ฝ่ายบ้านเมืองจะสนับสนุนในส่วนของการประกอบอาชีพ การทำมาหากิน และสุขภาพ ส่วนองค์กรทางศาสนา ก็จะทำให้การอบรมทางด้านจิตใจ

คำสำคัญ: การจัดการ, สาธารณสงเคราะห์, พระสังฆาธิการ

Abstract

Buddhist doctrine is a thorough doctrine for humans of all ages. Despite many But when summarizing the main principles. there are 3 things which are taught to refrain from doing evil Teach to create goodness And taught to purify the mind. The important thing is that in practice To support the people or sentient beings. There fore. monks and administrators of all levels must proceed with determination. And committed to compassion The clergy have promoted and supported the operation and management of public welfare as a mission that the monks or monks have to help society in various

ways that are not contrary to the dharma discipline. According to the potential that can be done The monk is the spiritual leader of the people in that community. Who is close intimate relationships with people And who is truly aware of the problems and needs of people in the community Especially The abbot of each temple will be the one who provided this information very well. Along with the village headman. village headman and local government officials in that area. the government will support the occupation. livelihood and health. Will provide psychological training.

Keywords: Management, Public Housing, Buddhist Monk

บทนำ

สำหรับการช่วยเหลือเกื้อกูล มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับสังคมไทย เพราะถือว่าสังคมไทยเป็นสังคมพุทธศาสนา ต้องอยู่ร่วมกันด้วยการอนุเคราะห์ซึ่งกันและกันเป็นหลัก ถึงแม้ว่าจะมีความแตกต่างทางด้านฐานะความเป็นอยู่ แต่เมื่อส่วนใดของสังคมมีความเดือดร้อนก็มีความจำเป็นที่ต้องมีการช่วยเหลือเกื้อกูล ปัดเป่าความเดือดร้อนให้บรรเทาเบาบางไปเป็นธรรมดา โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรคณะสงฆ์ซึ่งเป็นองค์กรหลักที่เป็นต้นแบบในเรื่องคุณธรรมและจริยธรรม ดังนั้น บุคลากรในองค์กรคณะสงฆ์ต้องเป็นผู้นำทางการริเริ่มโครงการหรือกิจการอนุเคราะห์ต่าง ๆ แล้วประสานความร่วมมือจากองค์กรอื่นทั้งจากภาครัฐและเอกชน (เสวก สนิประเสริฐ, 2561)

การดำเนินงานสาธารณสงเคราะห์ ในด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลนั้น ต้องประชาสัมพันธ์ให้พระสงฆ์และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายตื่นตัวมากกว่าในปัจจุบัน ต้องมีการกระจายข้อมูลข่าวสารให้ทั่วถึง ตลอดจนต้องถวายเป็นความรู้แก่คณะสงฆ์เพื่อนำไปสู่การพัฒนาสืบต่อไปด้วยการประชาสัมพันธ์ที่ดีมีความสำคัญยิ่ง และแม้จะต้องใช้กำลังทรัพย์มาก แต่จำเป็นต้องดำเนินการโดยเร่งด่วน เพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้ร่วมกันสนับสนุนการดำเนินงานในการจัดอาณานิเวศน์วัดให้มีสถานที่ที่เป็นระเบียบ ร่มรื่น รวมทั้งความมั่นคงแข็งแรงของอาคารเสนาสนะต่าง ๆ ที่ความมั่นคงปลอดภัยต่อการพำนักอาศัย ใช้ประโยชน์ หรือดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเพียงพอ และเหมาะสมต่อการใช้ประโยชน์เพื่อการสาธารณะ เพราะการดำเนินการช่วยเหลือเกื้อกูลเป็นสิ่งจำเป็น และเป็นกิจกรรมหลักอันหนึ่งของทางคณะสงฆ์ แต่ปัจจุบันส่วนใหญ่ยังเป็นโครงการเสริมหรือแสวงหาแนวร่วม อาจเป็นเพราะทรัพยากรของทางคณะสงฆ์ยังไม่พร้อม ดังนั้น ต้องหาแนวร่วมที่สามารถร่วมกันดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายได้ดีที่สุด (ณัฐภัทร เอมอ่อน, 2561) ทั้งฝ่ายราชการและองค์กรทางศาสนาจำเป็นต้องร่วมมือกันดำเนินงานในลักษณะของเครือข่ายในการทำงานร่วมกัน โดยฝ่ายราชการเป็นผู้ให้การสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงาน และใช้ความรู้ความสามารถและฐานศรัทธาจากฝ่ายสงฆ์ให้เต็มศักยภาพ ตลอดจนต้องมีความอดทนเสียสละทุ่มเทในการทำงานร่วมกันอย่างจริงจัง โดยฐานะความเป็นพระสงฆ์จะเป็นที่พึ่งยามยากของชาวบ้าน เมื่อชาวบ้านมีปัญหาต่าง ๆ ก็จะมาบอกเล่าให้พระสงฆ์ได้รับฟัง อาจ

เป็นการสนทนาโดยทั่วไป หรืออาจเป็นการระบายความทุกข์ยากลำบากในชีวิตของตน และพระสงฆ์ส่วนมากก็จะเป็นผู้ฟังที่ดีด้วย ดังนั้น พระสงฆ์จึงเป็นบุคคลที่ได้รับรู้ปัญหาความเป็นมาเป็นไปของประชาชนเป็นอย่างดี จะเห็นได้ว่าเมื่อมีข้าราชการใหม่ย้ายมาประจำในพื้นที่ สิ่งแรกที่ต้องทำ คือ การเข้าไปกราบหลวงพ่หรือพระสงฆ์ซึ่งเป็นที่เคารพของคนในชุมชนนั้น เพื่อแลกเปลี่ยนทัศนคติและรับทราบปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน ดังนั้น การประสานความร่วมมือกันทำงานเป็นทีมจะสามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านงานสาธารณสงเคราะห์ และยังป้องกันความไม่เข้าใจกันระหว่างผู้นำสงฆ์และผู้บริหารท้องถิ่นที่อาจเกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี (ศิรินทร แสพฤกษ์, 2561)

พระสงฆ์ในระดับล่างอาจไม่ค่อยได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากนัก ส่วนใหญ่จะเป็นการดำเนินกิจกรรมในระดับข้างบน ดังนั้นการดำเนินงานการจัดการสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอบางคนก็ จังหวัดสมุทรสงคราม ที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบันด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ คือ ควรส่งเสริมให้พระสงฆ์ในระดับล่างได้มีบทบาทมากขึ้น เพราะพระสงฆ์ในระดับล่างต่างก็มีความรู้ความสามารถที่สามารถใช้สร้างประโยชน์แก่สังคมได้ ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ ต้องดำเนินการร่วมกันโดยไม่แยกส่วน ทุกภาคส่วนในสังคมต้องการความร่วมมือร่วมใจในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดทุกจังหวัดพร้อมสนับสนุนการดำเนินงานอย่างเต็มกำลังตามที่กฎหมายเอื้อให้กระทำได้ ได้แก่ การดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการคณะสงฆ์ รวมทั้งกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง การสนองงาน ประสานงาน และถวายเป็นบุญกุศลและกิจการและการบริหาร การปกครองคณะสงฆ์ การกำหนดนโยบายและมาตรการในการคุ้มครองพระพุทธศาสนา การส่งเสริมดูแล รักษา และทำนุบำรุงศาสนสถานและศาสนวัตถุทางพระพุทธศาสนา การดูแลรักษาและจัดการวัดร้างและศาสนสมบัติกลาง การพัฒนาศูนย์กลางทางพระพุทธศาสนา การทำนุบำรุงพุทธศาสนศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้คู่คุณธรรม ส่วนการปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานหรือตามที่นายกรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย การดำเนินงานโครงการหรือกิจการใหม่ อาจมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน เป็นผลทำให้โครงการหรือกิจการนั้น ๆ ไม่บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้หรืออาจล่าช้ากว่าที่กำหนดไว้ แต่ก็จะสามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ หากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องร่วมมือกัน ทั้งฝ่ายคณะสงฆ์และฝ่ายบ้านเมืองจำเป็นต้องประสานงาน ร่วมมือกัน ทั้งในส่วนที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ (สุรศักดิ์ ไรจน์ประดิษฐ์, 2561)

เนื่องจากปัญหาความขาดแคลนและไม่พร้อมทางด้านกำลังทุนทรัพย์สนับสนุน รวมถึงในด้านกำลังคนที่ขาดความรู้เฉพาะด้าน ดังนั้น แนวทางในการดำเนินงานที่สมควร คือ การบูรณาการให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน หรือคำวัดเรียกว่า ทางสายกลาง นั่นเอง แนวทางการดำเนินงานการจัดการสาธารณสงเคราะห์ ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ ควรดำเนินงานพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ (รัชกาลที่ 9) ที่มุ่งใช้ความรู้และคุณธรรม เพื่อให้เกิดการพึ่งพาตัวเอง และแผ่ไปถึงสังคม

สภาพทั่วไปของงานด้านสาธารณสงเคราะห์

คณะสงฆ์ทุกระดับให้การสนับสนุนการดำเนินงานอย่างเต็มกำลัง ตามกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ 23 (พ.ศ. 2541) ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ ที่ระบุให้พระสังฆาธิการทุกระดับชั้น มีหน้าที่ในการควบคุมและส่งเสริมการสาธารณสงเคราะห์ให้ดำเนินไปด้วยดี ดังนั้น การดำเนินกิจการ เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลนี้ จึงมีอยู่ทุกวัด ดังเช่นที่จะพบว่า ทุกวัดจะจัดบริการฟรีในพิธีงานศพที่ไร้ญาติหรือ ศพที่เจ้าภาพมีฐานะยากจน โดยจะไม่เรียกเก็บค่าใช้จ่ายสถานที่ ค่าน้ำ ค่าไฟ หรือแม้แต่ค่าใช้จ่ายของ สัปเหร่อก็ตาม (พระครูสมุทรปัญญาพล, 2561) พื้นที่ของอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม มีการจัดฝึกอบรมวิชาชีพพระยะสันต่าง ๆ ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ ซึ่งเป็นการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือ เกื้อกูลที่วัดดำเนินการเองโดยร่วมกับพัฒนาการชุมชน ซึ่งเป็นแบบให้เปล่า ไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ และไม่มีเงื่อนไขใด ๆ กับผู้ที่เข้าอบรมทั้งสิ้น นี่ถือเป็นความโชคดีของวัดที่ได้เปรียบกว่าองค์กรการกุศลอื่น ๆ เพราะกิจการของวัดก็อาศัยแหล่งเงินทุนหลักจากเงินบริจาคของประชาชน มีประชาชนในพื้นที่ ที่มีฐานะดีเป็นกำลังสำคัญของวัด และด้วยพื้นฐานของคนไทยที่มีพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งชีวิต จึงมีความเชื่อเรื่องอานิสงส์ของการให้ทานอย่างมาก พุทธศาสนิกชนมีความศรัทธาเชื่อมั่นว่าการให้ทาน นั้นเมื่อให้แล้วผู้ที่รู้จักให้ย่อมเป็นผู้ที่ได้รับเป็นธรรมดา โดยผลนั้นจะย้อนกลับมาหาตัวของผู้ที่ทำเอง (พระมหานพพล กนตสีโล. ดร., 2561) การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์หรือ การช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมกิจการของรัฐหรือหน่วยงานอื่นที่ไม่ใช่ภาคคณะสงฆ์นั้น ที่โดดเด่น คือ การส่งครูพระไปช่วยสอนศีลธรรมในโรงเรียนต่าง ๆ เพราะตระหนักในสภาพวิถีชีวิตของผู้ในสังคมไทยที่ ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงภายใต้กระแสสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรม ที่ทำให้เกิดภาวะ สับสนในวิถีชีวิต ค่านิยม และภูมิคุ้มกันทางสังคมลดลง จนก่อเกิดการเบี่ยงเบนทางพฤติกรรม คือ ละเลยในคุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรม ซึ่งปัญหาเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อเด็ก เยาวชน นักเรียนให้หลงผิด และมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปในทางไม่พึงประสงค์ ขาดระเบียบวินัย เกี่ยวข้องยาเสพติด ทะเลาะวิวาท มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร และขาดวินัยในการดำเนินชีวิต ดังนั้น จึงเข้าไปช่วยปลูกฝังกลุ่มเยาวชนด้วย หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันชีวิต (พระครูสถิตกมลธรรม, 2561)

ด้านการเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ มีการสมทบทุนสร้าง โรงพยาบาลพระพุทธเลิศหล้า โดยให้งบประมาณ (ส่วนตัว) สนับสนุนกิจกรรมปั่นจักรยานการกุศล Bike4Charity เพื่อหารายได้สมทบทุนมอบให้แก่โรงพยาบาลพระพุทธเลิศหล้า จังหวัดสมุทรสงคราม ใช้รักษาผู้เจ็บป่วยที่มาใช้บริการของโรงพยาบาล ด้านการเกื้อกูลประชาชนหรือสรรพสัตว์ มีการจัดตั้ง โรงทานสงเคราะห์ประชาชนเมื่อเกิดภัยพิบัติ เช่น ไฟไหม้ น้ำท่วม ต่างจากในอดีต ซึ่งถ้าเป็นเมื่อก่อนก็ แคร่ร่วมบริจาค แต่มาคราวนี้พระสงฆ์ดำเนินการเอง ทั้งหาของ จัดของ แยกของ ลุยน้ำ ลงเรือ ทำครัว ทำกับข้าว เรียกว่าคนทุกซุ้มที่ไหน พระไปโปรดถึงนั้น ปัจจุบันการเคลื่อนไหวของพระสงฆ์ในภาวะ ที่ชาวบ้านประสบภัยพิบัติ มีความฉับไว สัมพันธ์กันทุกภาคส่วน เริ่มตั้งแต่มหาเถรสมาคมลงไปถึง เจ้าคณะพระสังฆาธิการระดับล่างสุดคือเจ้าอาวาส และมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยท่านอธิการบดี ได้สั่งการให้ทุกวิทยาเขตร่วมมือกันให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยอย่างทั่วถึง บางวัดมีการจัดตั้งศูนย์ที่

พักพิงชั่วคราวแก่ประชาชนเมื่อเกิดภัยพิบัติ ทั้งโดยส่วนตัวของผู้ประสบภัยเอง ได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการในศูนย์พักพิงชั่วคราวนั้นด้วย (สง่า เจนจบเขต, 2561)

ปัจจุบันทุกวัดได้จัดกิจกรรมสนับสนุนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 โดยส่งเสริมบทบาทของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล อ.ป.ต. ให้มีหน้าที่ครอบคลุมภารกิจสำคัญตามแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาและการขับเคลื่อนนโยบายสำคัญของรัฐบาล รวมทั้งเป็นหน่วยเผยแผ่พระพุทธศาสนาสำคัญที่เน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนภารกิจระดับโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ร่วมกับการส่งเสริมกิจการหน่วยอบรมประจำตำบล โดยใช้วัดเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เพื่อช่วยประชาชนให้สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ตามสมควรในด้านต่าง ๆ ตามกรอบการดำเนินงาน ทั้งในส่วน of ศิลธรรมและวัฒนธรรม สุขภาพอนามัย สัมมาชีพ สันติสุข ศึกษาสงเคราะห์ สาธารณสงเคราะห์ กตัญญูทเวทิตาธรรม และสามัคคีธรรม

ปัญหาและอุปสรรคของงานสาธารณสงเคราะห์

จากภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำของประเทศไทยต้องประสบปัญหาต่อเนื่อง จากความไม่แน่นอนของอัตราแลกเปลี่ยน การเคลื่อนย้ายเงินทุนออกนอกประเทศ การเพิ่มขึ้นของอัตราเงินเฟ้อ และอัตราดอกเบี้ยที่อยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาวะของการขาดสภาพคล่องในระบบการเงิน ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อภาคการผลิตและการลงทุน ทั้งภาคอุตสาหกรรมและภาคเกษตรกรรม ซึ่งดังกล่าวนี้ ส่งผลกระทบต่อเงินบริจาคของพุทธศาสนิกชน ซึ่งเป็นรายได้หลักของทุกวัด เมื่อขาดเงินงบประมาณในการบริหารจัดการวัด หรือมีเงินงบประมาณบริหารจัดการที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการ พระสังฆาธิการทุกวัดจึงต้องใช้มาตรการการประหยัด โดยตัดลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น หรือใช้จ่ายกับสิ่งที่จำเป็นอันดับแรก ๆ ดังกล่าวนี้ งานด้านสาธารณสงเคราะห์ที่เน้นการสงเคราะห์ด้วยวัตถุจึงต้องลดขนาด หรือระงับไปชั่วคราว ปัญหาและอุปสรรคการจัดการสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม คือปัญหาด้านงบประมาณ ด้วยการสาธารณสงเคราะห์ด้านต่าง ๆ นั้น ทั้งในส่วนของการดำเนินกิจการเองของวัดในเรื่องต่าง ๆ เช่น การจัดอบรมวิชาชีพให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น เป็นต้น เป็นกิจการที่พระสงฆ์และวัดจัดทำขึ้นเอง บางกิจการได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐและเอกชน บางโครงการอาจไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงาน วัดอาจต้องจัดหาเองทั้งหมด ดังนั้น หากเป็นโครงการที่ต้องทำโดยต่อเนื่องย่อมประสบปัญหาด้านงบประมาณเป็นสำคัญ (พระครูสถิตกมลธรรม, 2561) หลาย ๆ วัด ยังคงประสบปัญหาการขาดงบประมาณในการก่อสร้างหรือบูรณปฏิสังขรณ์ ศาสนสถานที่อยู่ภายในวัด เช่น อุโบสถ ศาลาการเปรียญ กุฏิสงฆ์ หอกลอง-หอรฆัง เป็นต้น หลาย ๆ แห่ง ต้องปล่อยให้อาคารเสนาสนะเหล่านั้นรกร้าง ไม่สามารถสร้างให้สำเร็จ หรือบูรณะให้เสร็จได้ เนื่องจากพิษของสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน ดังนั้น การดำเนินงานด้านการสาธารณสงเคราะห์ที่จำเป็นต้องใช้เงินจำนวนมากจึงชะงักงัน หากกล่าวในบริบทเชิงพื้นที่ หน่วยงานราชการระดับอำเภอก็มีขอบเขตรับผิดชอบโดยตรงในการบริการสาธารณประโยชน์ในพื้นที่อยู่แล้ว ดังนั้นหากเป็นการดำเนินการเกี่ยวกับงานสงเคราะห์ในด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา สาธารณสุข การอาชีพ

สาธารณูปโภคต่าง ๆ เช่น ระบบสาธารณูปโภค การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การใช้ที่ดินเพื่อประโยชน์ของท้องถิ่น และการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งจารีตประเพณี และวัฒนธรรมท้องถิ่น ฯลฯ ก็อาจไม่สามารถให้การสนับสนุนได้อย่างเต็มที่ เพื่อเป็นภารกิจที่ภาครัฐดำเนินการอยู่แล้ว (ณัฐภัทร เอมอ่อน, 2561) ปัจจุบัน ที่ดินสาธารณประโยชน์ถูกบุกรุกเป็นสมบัติของเอกชนเป็นจำนวนมาก มีการบุกรุกที่ดินสาธารณะซึ่งเป็นที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินอยู่ทุกพื้นที่ของประเทศไทย มีการกระทำที่เรียกว่าการแสวงหาประโยชน์ส่วนตัวจากสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ไม่เว้นแต่พื้นที่อันเป็นที่วัดและที่ธรณีสงฆ์ของบางวัดซึ่งเกิดปัญหาข้อพิพาทกับชาวบ้าน (สุรศักดิ์ โรจน์ประดิษฐ์, 2561)

อุปสรรคสำคัญของการดำเนินการด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดและคณะสงฆ์ ยังขาดกระบอกเสียง เป็นที่น่าเสียใจอย่างยิ่งในพื้นที่ประเทศไทย มีวัดมากกว่า 30,000 วัด และมีพระสงฆ์ที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบและทำงานเพื่อสังคมเป็นจำนวนมาก แต่ไม่ค่อยจะเป็นข่าว ในทางกลับกัน พระสงฆ์ที่ทำผิดพระวินัยกลับได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนทุกแขนง ประโคมข่าวเป็นรายวัน เพื่อขายข่าวนี้นับเป็นปัญหาใหญ่ เป็นอุปสรรคสำคัญในสังคมไทยที่มีอยู่ในปัจจุบัน (รุ่งทิพย์ พูลพิพัฒน์, 2561)

งานสังคมสงเคราะห์นั้นหากกล่าวถึงขอบเขตของการสงเคราะห์ด้วยวัตถุประสงค์ของนั้น โดยแท้จริงเป็นภารกิจของหน่วยงานราชการ เช่น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ส่วนวัดและพระสงฆ์มีฐานะเป็นผู้เข้าร่วมหรือผู้สนับสนุน จึงมีขอบเขตบทบาทหน้าที่เพียงให้การสนับสนุนตามที่หน่วยงานหรือผู้มีอำนาจรับผิดชอบดำเนินการร้องขอเป็นส่วนใหญ่ ไม่มีอำนาจสิทธิขาดในการกำหนดเป้าหมาย แผนการดำเนินการ หรือกำหนดวิธีดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรมได้อย่างสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล

แนวทางการดำเนินงานที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน

การดำเนินงานที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน จำเป็นต้องเป็นการพัฒนาให้ก้าวหน้าทันกับปัญหาของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ ตามยุคสมัย เมื่อทุกอย่างมีการเปลี่ยนแปลงไปก็มีความจำเป็นที่การบริหารจัดการก็จำเป็นต้องเปลี่ยนไปเรื่อย ๆ ไม่สามารถคงรูปแบบเดิม ๆ ไว้ได้ทั้งทางด้านการจัดรูปแบบขององค์กร และวิธีการในการดำเนินโครงการ ทางด้านตัวบุคคลผู้บริหารก็เช่นเดียวกัน คงต้องมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตนเองให้ทันยุคสมัย ไม่สามารถยึดติดกับสถานะและสถานการณ์เดิม ๆ ได้อีกต่อไป

การดำเนินงานในด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล ต้องการการพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่งจำเป็นต้องนำหลักคุณธรรม 3 คือ อุปการะ สังคหะ และกตัญญูทศเวที มาใช้ในการพัฒนาจะประสบความสำเร็จมากขึ้น โดยในเบื้องต้นนั้นให้ทุก ๆ วัดจัดสถานที่ของวัดให้สามารถรองรับการดำเนินงานต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี เป็นสัดส่วน ซึ่งโดยทั่วไป ควรแบ่งเป็นส่วนเขตพุทธาวาส เขตสังฆาวาส และเขตธรณีสงฆ์ ซึ่งในส่วนเขตธรณีสงฆ์นั้น ได้แก่ พื้นที่ในอารามที่วัดกำหนดพื้นที่บางส่วนที่เหลือจากการจัดแบ่งเขตสำคัญ คือ เขตพุทธาวาส และเขตสังฆาวาส ให้เป็นเขตพื้นที่สำหรับเอื้อประโยชน์ใช้สอย

ในเชิงสาธารณะประโยชน์ (พระครูสมุทรปัญญาพล, 2561) ทาง การดำเนินงาน การจัดการ สาธารณ สงเคราะห์ ของพระสังฆาธิการในอำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม ที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ใน ปัจจุบัน ด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล จำเป็นต้องเอาหลักธรรมที่มี 4 ประการ ได้แก่ หน้าที่ ความดี ความจริง และเหตุผล มาใช้ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับการพัฒนา ประกอบด้วย หน้าที่ คือ ทุกท่านทุกคนมีหน้าที่ที่ต้องทำแตกต่างกัน ดังนั้น เมื่อเราท่านทั้งหลายรู้จักตำแหน่งหน้าที่ ของตนเองดีแล้วก็สามารถนำมาพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว ความดี คือ สิ่งที่จะนำมาพัฒนาจะต้องมุ่งเน้นสิ่ง ที่เป็นคุณงามความดีเพื่อให้ชนรุ่นหลังได้รำลึกนึกถึง ความจริง คือ ทำทุกอย่างให้โปร่งใส พัฒนาด้วย ความจริงใจ ทุกอย่างสามารถตรวจสอบได้ และเหตุผล คือ ไม่ว่าการพัฒนาอะไรก็แล้วแต่ ต้องมุ่งเน้น หลักความเป็นเหตุเป็นผลให้มากที่สุด พระเถระผู้ใหญ่ต้องตั้งใจอุปการะผู้น้อยด้วยความเมตตาโดยการ ช่วยเหลือกันด้วยไมตรีจิต และให้คำปรึกษา ส่วนผู้น้อยตั้งใจถวายกุศลเวทิต่อผู้ใหญ่ด้วยความเคารพ นอบน้อมเชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ หากทำได้ดังกล่าวนี้อีกจะสามารถทำให้ทุกคนทุกฝ่ายสามารถ ดำเนินงานคณะสงฆ์ด้วยกันอย่างราบรื่น และเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง

เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบันและแนวโน้มของสังคมในอนาคต จึงต้องมี การประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนทราบว่าโครงการหรือกิจการนั้น ๆ เกื้อกูลได้อย่างไร มีจุดประสงค์ อย่างไร มีความโปร่งใส และเป็นประโยชน์อย่างแท้จริงอย่างไร เช่น โครงการฌาปนกิจกิจอาจจัด โครงสร้างเป็นสมาชิกขึ้นได้ มีการบริหารเป็นเรื่องราว วางระบบการเก็บเงินสมาชิก เป็นการช่วยเหลือ เมื่อมีคนผู้เสียชีวิตไว้อย่างชัดเจน เป็นต้น

สรุป

ในส่วนของการเยียวยาทางจิตใจแก่ผู้ประสบสาธารณภัยนั้น คณะสงฆ์มีบทบาทสำคัญยิ่ง สามารถเป็นที่พึ่งพิงทางจิตใจแก่ผู้ประสบภัยได้ เพราะหลักธรรมในพุทธศาสนา ไม่ว่าจะเป็นที่เป็นความ จริงของชีวิตและโลก ที่เรียกว่า สัจธรรม และส่วนที่เป็นแนวทางปฏิบัติทั้งในระดับบุคคลและสังคม ที่เรียกว่า จริยธรรม ล้วนเป็นไปเพื่อส่งเสริมให้เกิดชีวิตที่ดีงามและเป็นสุขทั้งสิ้น เมื่อคณะสงฆ์เข้าไปมี ส่วนร่วมในการดำเนินการ จึงมีฐานะเป็นผู้ประสานความเข้าใจจัดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มและองค์กร การกุศลต่าง ๆ เพราะโดยฐานะที่เป็นผู้บริสุทธิ์ ทำงานเพื่อสังคมด้วยความบริสุทธิ์ใจ ปราศจาก การมุ่งหวังด้านผลกำไร อาศัยพื้นฐานจากการที่วัดมีอาณาบริเวณและสถานที่เหมาะสมในการช่วยเหลือ ประชาชนผู้ประสบภัยพิบัติ เนื่องจากเป็นสถานที่ที่สงบสุข ร่มเย็น ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยสร้างความสงบ ทางจิตใจ และใช้หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นเครื่องมือสร้างแสงสว่างแก่ผู้มีความทุกข์และ เดือดร้อนจากภัยพิบัติต่าง ๆ สิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึง คือ ในบางพื้นที่อาจจะไม่ได้รับความร่วมมือ พอสมควร และเมื่อเข้าไปแล้วอาจจะสร้างความลำบากใจให้แก่บุคคลเหล่านั้น ซึ่งมีแนวทางในการแก้ไข โดยการสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร จริงใจ และเห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ

แม้พระสงฆ์หรือวัดจะให้การอนุเคราะห์สัตว์โดยไม่เลือกหรือแบ่งแยกความสำคัญ ซึ่งถูกต้อง ตามหลักการทางศาสนา แต่ต้องพิจารณาขอบเขตการอนุญาตของกฎหมาย และต้องไม่ใช่สัตว์นั้นเป็น

เครื่องมือในการสร้างรายได้ หรือเป็นเครื่องมือในการจัดการท่องเที่ยว ในส่วนของการเกื้อกูลสรรพสัตว์ ได้แก่ การช่วยเหลือสัตว์ที่ถูกทอดทิ้ง เช่น สุนัข แมว เป็นต้น ทุกวัดมีการดำเนินการเป็นปกติ แต่มีบางวัดเลี้ยงสัตว์ประเภทที่เป็นสัตว์สงวน ซึ่งอาจเกิดจากมีวัตถุประสงค์แอบแฝง ซึ่งนอกจากผิดกฎหมายแล้ว ยังอาจทำลายฐานศรัทธาของประชาชนด้วย ประเด็นนี้ต้องให้ความสำคัญและดำเนินการโดยเร่งด่วน

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐภัทร เอมอ่อน. (26 พฤศจิกายน 2561). *การจัดการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม*. (พระครูปราโมทย์ปัญญาวุฒน์ (บุญเลิศ เทชบุญโณ) ผู้สัมภาษณ์).
- พระครูสถิตกมลธรรม. (3 ธันวาคม 2561). *การจัดการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม*. (พระครูปราโมทย์ปัญญาวุฒน์ (บุญเลิศ เทชบุญโณ) ผู้สัมภาษณ์).
- พระครูสมุทรปัญญาพล. (24 พฤศจิกายน 2561). *การจัดการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม*. (พระครูปราโมทย์ปัญญาวุฒน์ (บุญเลิศ เทชบุญโณ) ผู้สัมภาษณ์).
- พระมหานพพล กนต์สีโล, ดร.. (25 พฤศจิกายน 2561). *การจัดการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม*. (พระครูปราโมทย์ปัญญาวุฒน์ (บุญเลิศ เทชบุญโณ) ผู้สัมภาษณ์).
- รุ่งทิพย์ พูลพิพัฒน์. (28 พฤศจิกายน 2561). *การจัดการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม*. (พระครูปราโมทย์ปัญญาวุฒน์ (บุญเลิศ เทชบุญโณ) ผู้สัมภาษณ์).
- ศิรินทร แอ้วฤกษ์. (21 พฤศจิกายน 2561). *การจัดการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม*. (พระครูปราโมทย์ปัญญาวุฒน์ (บุญเลิศ เทชบุญโณ) ผู้สัมภาษณ์).
- สง่า เจนจบเขต. (25 พฤศจิกายน 2561). *การจัดการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม*. (พระครูปราโมทย์ปัญญาวุฒน์ (บุญเลิศ เทชบุญโณ) ผู้สัมภาษณ์).
- สุรศักดิ์ ไรจน์ประดิษฐ์. (27 พฤศจิกายน 2561). *การจัดการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม*. (พระครูปราโมทย์ปัญญาวุฒน์ (บุญเลิศ เทชบุญโณ) ผู้สัมภาษณ์).
- เสวก สีนประเสริฐ. (21 พฤศจิกายน 2561). *การจัดการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม*. (พระครูปราโมทย์ปัญญาวุฒน์ (บุญเลิศ เทชบุญโณ) ผู้สัมภาษณ์).

บทบาทของพระสงฆ์ในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
: การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

BUDDHIST MONKS AND LOCAL CULTURAL CONSERVATION :
PHOTHARAM DISTRICT RATCHABURI PROVINCE

พระครูสมุห์วิโรจน์ คุณวีโร (ตันบริบูรณ์)

Phrakhrusamuh Viroj Gunavairo (Tan-Briburn)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: Phrakhrusamuh@gmail.com

Received February 13, 2020; Revised May 20, 2020; Accepted July 27, 2020

บทคัดย่อ

บทบาทมีความสำคัญในฐานะเป็นหน้าที่ของบุคคลตามสถานภาพหรือตำแหน่งฐานะที่ตนดำรงอยู่ บทบาทจึงเป็นกลไกอย่างหนึ่งของสังคมที่ทำให้คนที่อยู่ร่วมกันสามารถสร้างระบบความสัมพันธ์ต่อกันได้อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย พระพุทธศาสนาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเป็นศูนย์รวมศรัทธาของประชาชนผู้นับถือ จึงนับเป็นอีกกลไกหนึ่งในการขับเคลื่อนวิถีชีวิตของชาวพุทธให้เคลื่อนที่ไปอย่างมั่นคงแบบพุทธ ขณะเดียวกันกระแสทางสังคม บ้านเมือง เหตุการณ์ต่าง ๆ ก็มีผลกำหนดบทบาทให้พระสงฆ์ต้องพัฒนาและปรับกลยุทธ์ในการสั่งสอน และอบรมประชาชนทุกกลุ่มอย่างฉลาด และเป็นปัจจุบัน พระสงฆ์ได้มีบทบาทในการให้การศึกษาแก่ประชาชนด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้ชนรุ่นหลังได้รู้ถึงประวัติและศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นอันมีค่ายิ่งทางประวัติศาสตร์ของชุมชน ทำให้ได้เห็นถึงประโยชน์ของการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป

คำสำคัญ: พระสงฆ์, การอนุรักษ์, ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

Abstract

The role is important as a duty of the person according to their status or position. The role is therefore one of the mechanisms in society that allows people to live together to create a system of relations and order. Buddhism from the past to the present is the center of faith of the people who respect. It is considered as another mechanism to drive the Buddhist way of life to move steadily like a Buddhist. At the

same time, the current state of society, events have a role to play in the development and adjustment of strategies for teaching. And educate all groups of people wisely And current Monks have a role to educate the public on the conservation of local arts and culture. And promote public participation in carrying out various activities Allowing future generations to know about the history and local culture that is of great value in the history of the community. Can see the benefits of preserving local arts and culture to remain with Thai nationals forever.

Keywords: Buddhist monks, conservation, Local arts and culture.

บทนำ

บทบาทเป็นส่วนหนึ่งของพลวัตของสถานภาพบุคคลจะได้รับมอบหมายให้ดำรงสถานภาพ โดยมีความสัมพันธ์กับสถานภาพอื่น เมื่อเขาใช้สิทธิและทำหน้าที่อันเป็นส่วนต่าง ๆ ของสถานภาพก็ แปลว่าเขาแสดงบทบาท (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2543) กล่าวคือ บทบาทเป็นองค์รวมของบรรทัดฐาน ที่เกี่ยวเนื่องกับตำแหน่งหนึ่ง ๆ ในสังคม นั่นคือ เป็นบรรทัดฐานที่แสดงให้เห็นว่าสังคมคาดหวังให้บุคคล ในตำแหน่งนั้น ๆ กระทำหรือไม่กระทำอะไรได้บ้าง โดยที่บรรทัดฐาน คือกฎของพฤติกรรม (Rules Governing Behavior) เป็นที่กำหนดว่าพฤติกรรมอะไรที่สังคมต้องการยอมรับ หรือห้ามปรามมิให้ ปฏิบัติเมื่ออยู่ในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง (Rodney Stark, 1992) ดังคำอุปมาอุปไมยของเชกสเปียร์ (Shakespeare) ว่าโลกทั้งใบคือเวทีละคร และผู้ชายและผู้หญิงทั้งหมดเป็นเพียงผู้แสดง (All the World's a Stage and All the Man Women Merely Players) ดังกล่าวนี้อธิบายว่าสมาชิกทุกคนใน สังคมเป็นผู้แสดง คือ แสดงบทบาทแต่ละบทบาท โดยที่ บทบาท หมายถึง ชุดของแบบแผนพฤติกรรมที่ คาดหวังให้เป็นคุณสมบัติเฉพาะของผู้ที่ดำรงตำแหน่งหนึ่ง ๆ ในสังคม อาทิ ผู้จัดการ พ่อ แม่ ครู อาจารย์ นักเรียน เป็นต้น (Stephen P. Robbins, 1996)

ความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชนเปรียบดังความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับประชาชน นั้นเอง หากแต่ความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับพระนั้น ต้องมีกรอบไม่เกินไปพระธรรมวินัย ซึ่งเป็น กรอบรักษาความสัมพันธ์ให้มั่นคง เช่น บทบัญญัติว่า ให้พระสงฆ์พิจารณาลงโทษปฏิสارانียกรรม แก่พระภิกษุที่ผิดต่อคฤหัสถ์ (วิ.จ. (ไทย) 6/195/68.) จึงเกิดความสัมพันธ์กันด้านอื่น ๆ เช่น ความสัมพันธ์ด้านสังคม โดยวัดเป็นที่พบปะพูดคุย เป็นสถานที่จัดงาน เป็นที่พักคนเดินทาง ความสัมพันธ์ด้านการศึกษา พระสงฆ์กับคฤหัสถ์ได้ใช้วัดเป็นศูนย์การศึกษาของชุมชน ความสัมพันธ์ ในด้านการผลิตศิลปกรรมและศิลปวัตถุ ทั้งพระสงฆ์และชาวบ้านต่างช่วยกันสร้างสรรค์งานศิลปวัตถุ เช่น กุฏิ วิหาร โบสถ์ ศาลาการเปรียญ หอไตร เป็นต้น เมื่อมีความสัมพันธ์อันดีแล้ว พระสงฆ์ก็สร้าง บทบาทของตนต่อสังคมในทางสร้างสรรค์ ในฐานะผู้นำทางสติปัญญา

การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นการรักษาวิถีชีวิตของของชนชาติไทย ที่มีความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมกลืนก้าวหน้าของชาติ และศีลธรรมอันดีของประชาชน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี เป็นแหล่งรวมของกลุ่มชาติพันธุ์ที่ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ปัญหาในปัจจุบัน คือ ขาดการสวดสวดดูแล รวมถึงการเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ของชุมชนที่สามารถช่วยให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ มีความเข้าใจตัวตนของกันและกัน และเข้าถึงความรู้เชิงบริบท เช่น ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น (วนิดา ตรีสวัสดิ์, 2555) อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จของการอนุรักษ์อยู่ที่พื้นฐานทางวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มกลุ่มสังคม วัฒนธรรมจะเปลี่ยนไปเป็นความเจริญก็อยู่ที่คนในสังคมมีปัญหาความสามารถค้นพบสิ่งที่มีอยู่แล้วแต่ยังซ่อนเร้นอยู่และประดิษฐ์เสริมสิ่งใหม่บนรากฐานสิ่งเก่า เพื่อรักษาเสถียรภาพและบุคลิกของสังคมตนเองไว้ การเปลี่ยนแปลงไปข้างหน้าเท่านั้นที่จะทำให้วัฒนธรรมมีเสถียรภาพ ดังที่ในเชิงวิชาการเรียกว่า วัฒนธรรมมีพลวัต นั่นเอง

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้เขียนมีความสนใจนำเสนอเรื่องบทบาทของพระสงฆ์ในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี เกี่ยวกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อสังเคราะห์ผลการศึกษาอันเป็นประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี และยังสามารถเป็นกรณีศึกษาสำหรับพื้นที่อื่นได้อีกประการหนึ่งด้วย

บทบาทของพระสงฆ์

บทบาทเป็นพฤติกรรมที่คาดหวังสำหรับผู้ที่อยู่ในสถานภาพต่าง ๆ ว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไร เป็นบทบาทที่คาดหวังโดยกลุ่มหรือสังคมเพื่อให้คู่สัมพันธ์มีการกระทำระหว่างกันทางสังคมได้ รวมทั้งสามารถคาดการณ์พฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นได้ (ประเสริฐ แยมกลิ่นฟุ้ง และคณะ, 2544) บทบาทหมายถึง พฤติกรรมที่เห็นได้ เป็นการกระทำของบุคคล ผู้ที่มีสถานภาพเหมือนกันย่อมมีการแสดงบทบาทแบบเดียวกัน ตามบรรทัดฐานที่กำหนดไว้ (จางค์ อดิวัฒนสิทธิ์ และคณะ, 2548)

บทบาทของบุคคลเป็นสิ่งที่บุคคลจะต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับตำแหน่งหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย เป็นการแสดงพฤติกรรมตามอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้เหมาะสมสอดคล้องกับความคาดหวังของผู้ที่มอบหมายอำนาจนั้น (ปราชญา กล้าผจญ, 2540) บทบาท หมายถึง การทำตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) บทบาทเป็นภาระที่ต้องรับผิดชอบตามสถานภาพของแต่ละบุคคล เช่น เป็นพ่อแม่ นอกจากจะเลี้ยงดูให้ลูกเติบโตแล้ว จะต้องมียบทบาทในการอบรมสั่งสอนให้ความรู้ป้องกันมิให้ลูกทำความชั่วหรือดูแลทุกข์สุขอื่น ๆ (ยนต์ ชุมจิต, 2540) บทบาทเป็นรูปแบบของพฤติกรรมประจำตำแหน่ง ซึ่งประกอบด้วยสิทธิและหน้าที่ของตำแหน่ง เมื่อบุคคลดำรงตำแหน่งใดก็ต้องแสดงพฤติกรรมตามระเบียบเป็นบทบาทของตำแหน่งนั้น (สงวนศรี วิรัชชัย, 2547) เป็นหน้าที่ของบุคคลตามสถานภาพหรือตำแหน่งฐานะที่ตนดำรงอยู่ บทบาทเป็นกลไกอย่างหนึ่งของสังคมที่ทำให้คนที่อยู่ร่วมกันสามารถสร้างระบบความสัมพันธ์ต่อกันได้อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย บุคคลจะมีสถานภาพและบทบาท

หลายสถานภาพและต่างกันไป เช่น เป็นพ่อ แม่ ลูก ครู อาจารย์ ทหาร ตำรวจ แพทย์ นักเรียน นักศึกษา นิสิต เป็นต้น (สนธยา พลศรี, 2545)

พระสงฆ์มีหน้าที่ในฐานะเพื่อนาบุญของโลกด้วยการอนุเคราะห์ ตามหลักทศ 6 ในสังคัลลสูตร พระพุทธองค์ทรงแสดงความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับประชาชนไว้ทั้ง 2 ฝ่าย คือ ข้อปฏิบัติสำหรับฝ่ายคฤหัสถ์ ดังพระดำรัสว่า ตูกรคฤหบดี สมณพราหมณ์ผู้เป็นทิศเบื้องบน อนุกุลบุตรพึงบำรุงโดยฐานะ 5 ได้แก่ ด้วยกายกรรมประกอบด้วยเมตตา ด้วยวจีกรรมประกอบด้วยเมตตา ด้วยมโนกรรมประกอบด้วยเมตตา ด้วยความเป็นผู้ไม่ปิดประตู (เต็มใจต้อนรับ) และด้วยการจัดหาอาสนสถานถวาย และข้อปฏิบัติสำหรับฝ่ายบรรพชิต ดังพระดำรัสว่า สมณพราหมณ์ ผู้เป็นทิศเบื้องบน เมื่อได้รับการบำรุงจากกุลบุตรโดยฐานะ 5 อย่างแล้ว ย่อมอนุเคราะห์กุลบุตรโดยฐานะ 6 อย่าง คือ สอนให้ละเว้นจากความชั่ว แนะนำให้ตั้งอยู่ในความดี อนุเคราะห์ด้วยน้ำใจอันงาม สอนสิ่งที่ยังไม่เคยสดับเล่าเรียน ชี้แจงให้เข้าใจชัดเจนในสิ่งที่สดับเล่าเรียนแล้ว และบอกทางสวรรค์ให้ (ที.ปา. (ไทย) 11/204/205.)

บทบาทในอนาคตของพระสงฆ์จะเป็นเช่นไรนั้น เป็นเรื่องที่ทำนายและคาดการณ์ได้ยาก แต่จะอย่างไรก็ตาม บทบาทในปัจจุบันของพระสงฆ์น่าจะมีส่วนสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทในอนาคตได้บ้าง เพราะฉะนั้น หากประสงค์ให้สถาบันสงฆ์ในอนาคตได้แสดงบทบาทในทางที่ถูกที่ควรและสอดคล้องกับทัศนคติ (ที่ชอบธรรม) ของสังคมแล้วไซ้ ก็ควรริบเร่งดำเนินการต่อไปนี้ คือ 1. จัดบทบาทที่ขัดต่อพระธรรมวินัย กฎหมาย และทัศนคติที่ไม่ดีของพุทธศาสนิกชน 2. ปรับปรุงพัฒนาบทบาทที่ดีและสอดคล้องกับพระธรรมวินัย และทัศนคติที่ดีงามของชาวบ้านในปัจจุบัน 3. พัฒนาบทบาทที่ดีในอดีตบางบทบาท 4. กำหนดบางบทบาทที่เห็นว่าน่าจะเหมาะสมกับยุคสมัยและสถานะทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของไทยในปัจจุบัน (ที.ปา. (ไทย) 11/204/205.) การที่พระสงฆ์ซึ่งเป็นศาสนทายาทหรือผู้สั่งสอนหลักธรรมในพระพุทธศาสนานั้น ควรมีบทบาทที่เด่นชัดอยู่ 2 อย่าง คือ เป็นผู้มีความสามารถในการสั่งสอนพุทธศาสนิกชน และความหลากหลายในระดับการพัฒนาพุทธศาสนิกชน นั้นหมายถึงว่าทั้งผู้สอนและผู้ปฏิบัติตาม ต้องเข้าใจในบทบาทของแต่ละฝ่าย (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2538)

การดำเนินการดังกล่าวข้างต้นนั้น จะสัมฤทธิ์ผลได้ ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากหลาย ๆ ฝ่าย ได้แก่ ภาครัฐบาล และภาคประชาชน ต้องพยายามปรับทัศนคติของตนที่ขัดแย้งกับทัศนคติส่วนใหญ่หรือขัดแย้งกับพระธรรมวินัย เพื่อให้พระสงฆ์ได้มีความปลอดภัย โปร่งใจ ในการที่จะดำเนินศาสนกิจของท่าน ในส่วนแห่งการถือกุศลสังคมเพราะที่แล้ว ๆ มา แม้แต่ในปัจจุบัน พระสงฆ์ส่วนใหญ่ต้องกังวลกับเสียงคัดค้าน เสียงวิพากษ์วิจารณ์ของชาวบ้านที่มีต่อการแสดงบทบาทของพระสงฆ์ ถ้าหากสามารถจัดความขัดแย้งทางทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ได้โดยเด็ดขาดแน่นอนแล้ว เชื่อมั่นว่าภาพลักษณ์ของสถาบันพระสงฆ์จะเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี และยังช่วยเกื้อหนุนรัฐในทางพัฒนาประเทศได้เป็นอย่างดีด้วย

สรุปได้ว่าบทบาทพระสงฆ์ในอดีตคือการให้การศึกษาแก่ประชาชน โดยตามหลักการของพระพุทธศาสนา คือ ใช้ธรรมะเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตเป็นหลัก หากแต่ในสภาพสังคมปัจจุบัน ช่องว่างระหว่างสังคมวัด คือ พระสงฆ์ กับสังคมชาวบ้าน คือ คฤหัสถ์นั้นห่างกันมาก ช่องว่างนี้ยิ่งนานวันเข้าดูจะห่างออกไปทุกที ภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ที่ปรากฏอยู่ในสายตาของชาวบ้านก็มีแนวโน้มไปในทางลบอยู่เรื่อย ๆ ดังนั้น บทบาทของพระสงฆ์ที่ควรเป็นไป คือ ต้องสามารถสร้างความเลื่อมใสศรัทธาแก่ประชาชนให้ได้ พระสงฆ์จึงควรมีบทบาทในการเป็นผู้นำและแบบอย่างแก่ชุมชนในเรื่องของความเป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด และประหยัด โดยต้องเริ่มจากการจัดบทบาทที่ชัดเจนของพระธรรมวินัย กฎหมาย และทัศนคติที่ดีของพุทธศาสนิกชน ปรับปรุงพัฒนาบทบาทที่ดีและสอดคล้องกับพระธรรมวินัยและทัศนคติที่ดีงามของชาวบ้านในปัจจุบัน พร้อมทั้งฟื้นฟูบทบาทที่ดีในอดีตบางบทบาท และควรกำหนดบางบทบาทที่เห็นว่าเหมาะสมกับยุคสมัยและสภาวะทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของไทยในปัจจุบัน

บทบาทพระสงฆ์ในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

1. ด้านการศึกษา ค้นคว้า และวิจัย

การศึกษา ค้นคว้า และวิจัยนั้นพระสงฆ์ส่วนใหญ่ขาดการเอาใจใส่ในการที่จะค้นคว้าเรื่องราวความเป็นมาและความสำคัญของประเพณีและวัฒนธรรมต่าง ๆ (พิศสุตา ลิ้มกำปันทอง, 2561) เพราะเข้าใจว่าข้อมูลที่มีอยู่เพียงพอแล้ว จึงไม่สนใจจะหาข้อมูลจากภายนอก หากมีการแสวงหาข้อมูลจากที่ต่าง ๆ ให้กว้างขึ้น ก็จะได้รับความรู้ที่แปลกใหม่และนำมาใช้ในการอนุรักษ์ได้ดีขึ้น (พระครูพิทักษ์ศิลปาคม (นุชิต วชิรวิฑูโธ), 2561) ปัจจุบันขาดการสนใจดูแลเพราะการดูแลทำได้ยากต่างจากการสร้างใหม่ (พระครูสันตยาภิรัต (สันติ สนติกโร), 2561) และยังขาดการส่งต่อสืบทอดความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมที่อยู่ในวัดให้กับคนรุ่นใหม่ ๆ ความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมจึงค่อย ๆ เลือนหายไปจากวัดและชุมชน (สนธยา เสนเอี่ยม, 2561) พระสงฆ์โดยส่วนมาก

การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นจึงควรให้พระสงฆ์ผู้มีความชำนาญซึ่งอยู่ในแต่ละวัด ได้ทำหน้าที่ให้ความรู้ผ่านเวทีสาธารณะของวัดแต่ละวัด เพื่อช่วยสืบทอดความรู้ทางศิลปวัฒนธรรมให้คนรุ่นหลัง (ชัยวัฒน์ ทองเพ็ญ, 2561) การศึกษาค้นคว้าข้อมูลในปัจจุบันทำได้สะดวกกว่าในอดีต แต่ขาดความกระตือรือร้นที่จะศึกษาหาความรู้ (สัจด์ ผ่องดี, 2561) จึงควรส่งเสริมการศึกษาและให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับความเป็นมาของประเพณี และส่งเสริมให้เยาวชนที่มีความสามารถช่วยกันสืบทอดความรู้กันไปสู่รุ่นต่อ ๆ ไป (ทม เบ็ญจา, 2561)

2. ด้านการส่งเสริมให้ชนทุกหมู่เหล่าเห็นคุณค่า

การส่งเสริมให้ชนทุกหมู่เหล่าเห็นคุณค่านั้นพระสงฆ์เป็นผู้ที่มีความสงวนท่าทีในการเข้าหาประชาชน คือ ต้องรอให้ประชาชนหรือชาวบ้านเข้าวัดตามโอกาส แต่ถ้าพระสงฆ์สามารถเพิ่มการมี

ส่วนร่วม อาจใช้การเข้าร่วมในกิจกรรมของชุมชนต่าง ๆ มากขึ้น เพื่อเพิ่มโอกาสในการส่งเสริมและให้ความรู้ หรืออาจใช้วัดเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ก็ได้ (พระครูพิทักษ์ศิลปาคม (นุชิต วชิรวิฑูโณ), 2561) จำเป็นต้องคอยแนะนำถึงความเป็นมาของบรรพบุรุษ ทั้งยังมีเรื่องปัญหาเสพติดของคนยุคใหม่ที่นำของเก่าไปขายจนหมด ต้องแนะนำให้เขาเห็นความสำคัญจากความเป็นมาหรือประวัติจนเกิดความสนใจ (พระครูสันตยาภิรัต (สันติ สนติกโร), 2561)

พระสงฆ์โดยมากมีการส่งเสริมให้คนในชุมชนเห็นคุณค่าในรูปแบบของการใช้วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น ให้ประชาชนทั้งในและนอกชุมชนได้มีส่วนร่วม และใช้การประชาสัมพันธ์โดยแทรกเรื่องราวต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้เห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตน (สนธยา เสนเอี่ยม, 2561) มีความกระตือรือร้น แต่ขาดการวางแผนที่ดี จึงไม่สามารถสร้างความสนใจให้ประชาชนเห็นคุณค่า และร่วมกันรักษาหรืออนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมได้เท่าที่ควร (พิศสุดา ล้อมกำปันทอง, 2561) พระสงฆ์ส่วนมากทำหน้าที่ในการส่งเสริมให้กับชุมชนไว้มากพอสมควร ถ้าจะให้ดีควรเพิ่มความรู้เข้าไปจะช่วยเพิ่มสำนึกในการมีส่วนร่วมได้ดี (ชัยวัฒน์ ทองเพ็อง, 2561) ควรจัดตั้งศูนย์อนุรักษ์ขึ้นในวัด เพื่อช่วยในการอนุรักษ์ เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์ที่ดี (สัจด์ ผ่องดี, 2561) ควรเปิดเวทีให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีโอกาสแสดงความรู้ความสามารถด้านศิลปวัฒนธรรม เช่น การปั้น การวาด การแกะสลัก และการแสดงต่าง ๆ (ทม เบ็ญจา, 2561)

3. ด้านการขยายขอบเขตการมีส่วนร่วมในวัฒนธรรม

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในส่วนของวัดนั้นมีความชัดเจน แต่ในส่วนของชุมชน มองว่าพระสงฆ์ยังขาดความกล้า ขาดความสนใจ ซึ่งเป็นช่องทางช่องว่างเป็นจุดอ่อน พระสงฆ์จึงควรที่จะเข้าไปมีส่วนร่วม โดยอาจเริ่มจากการจัดส่งพระสงฆ์ที่มีฝีมือเข้าไปช่วยทำงานศิลปะต่าง ๆ ในงาน เช่น การฉลุลายกระดาด เป็นต้น (พระครูพิทักษ์ศิลปาคม (นุชิต วชิรวิฑูโณ), 2561) ต้องแนะนำชาวบ้านให้ตระหนักถึงและอนุรักษ์ของเก่าแก่ จะเป็นการบอกคุณค่า ไม่ให้มองว่าเป็นของไร้ค่า (พระครูสันตยาภิรัต (สันติ สนติกโร), 2561) พระสงฆ์มีการขยายขอบเขตการมีส่วนร่วมไปสู่ภายนอกมากขึ้น เห็นได้จากการจัดงานด้านวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่ผ่านมา จะมีการประชาสัมพันธ์ไปสู่สาธารณะ และมีประชาชนมาร่วมมากขึ้น (สนธยา เสนเอี่ยม, 2561)

การมีส่วนร่วมยังคงจำกัดในวงแคบ คือ อยู่ในชุมชนเท่านั้น ไม่มีการประสานไปสู่บุคคลภายนอกในวงกว้าง (พิศสุดา ล้อมกำปันทอง, 2561) ควรมีการนำกิจกรรมสำคัญทางวัฒนธรรม หรือศิลปะไปประชาสัมพันธ์สู่ภายนอก โดยเฉพาะทางออนไลน์ (ชัยวัฒน์ ทองเพ็อง, 2561) ควรเริ่มต้นจากการจัดตั้งศูนย์กลางประชาสัมพันธ์ โดยวัดเป็นผู้สนับสนุน และเป็นศูนย์กลางในการส่งเสริม (สัจด์ ผ่องดี, 2561) ต้องมีการประสานไปยังชุมชนต่าง ๆ และวัดต่าง ๆ ที่มีวัฒนธรรมหรือศิลปะต่าง ๆ ให้มีการแลกเปลี่ยน หรือจัดแสดงในงานวัดแต่ละวัด (ทม เบ็ญจา, 2561)

4. ด้านการส่งเสริมแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรม

การส่งเสริมแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรมในแต่ละวัดยังคงปิดกั้น เช่น ชุมชนมอญก็จะมีแต่ของมอญ ชุมชนลาวก็จะมีแต่ของลาว เป็นต้น ไม่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เช่น จัดให้มีการแสดงศิลปวัฒนธรรมสักปีละครั้งโดยอาจเป็นงานประสานวัฒนธรรมชนเผ่าในชุมชน เป็นต้น (พระครูพิทักษ์ศิลปาคม (นุชิต วชิรวิฑูโธ), 2561) ควรแลกเปลี่ยนความรู้กัน โดยมีผู้เชี่ยวชาญคอยให้คำแนะนำ (พระครูสันตยาภิรัต (สันติ สนติกโร), 2561) ควรมีการติดต่อและแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างกัน โดยจัดให้มีศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยน เช่น มีการจัดแสดงงานฝีมือช่างในรุ่นเก่า ๆ หรือการแสดงความสามารถด้านศิลปวัฒนธรรมของชุมชนอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง (สนธยา เสนเอี่ยม, 2561)

จากข้อจำกัดด้านงบประมาณ จึงไม่มีการจัดกิจกรรมเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมระหว่างกันและกัน (พิศสุตา ลี้มกำปันทอง, 2561) ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ ซึ่งพระสงฆ์ทำได้ดี กล่าวคือ ทำให้เป็นกิจจะลักษณะมากยิ่งขึ้น (ชัยวัฒน์ ทองเพ็ญ, 2561) ควรจัดเวทีสื่อกลาง โดยอาศัยงานประเพณีต่าง ๆ ของชุมชน (สัจด์ ผ่องดี, 2561) แต่ละวัดควรมีศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวัฒนธรรม โดยเปิดเวทีให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างน้อยเดือนละครั้ง (ทม เบ็ญจา, 2561)

5. ด้านการสร้างทัศนคติ ความรู้ และความเข้าใจ

การสร้างทัศนคติ ความรู้ และความเข้าใจของคนยุคปัจจุบันมองการอนุรักษ์เป็นเรื่องงู้นวายยุ่งยาก ใช้เงินมาก สิ้นเปลือง จึงเลือกที่จะไม่สนใจการอนุรักษ์ ดังนั้น จึงควรส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่เห็นคุณค่า โดยอาจต้องเริ่มจากการสร้างรายได้ เช่น การส่งพระไปเป็นผู้สอนที่ไม่มีค่าตอบแทน ทำให้เห็นว่าการอนุรักษ์ไม่ใช่เรื่องไร้ประโยชน์ (พระครูพิทักษ์ศิลปาคม (นุชิต วชิรวิฑูโธ), 2561) ต้องพยายามดึงคนรุ่นใหม่หรือพระรุ่นใหม่เข้ามา แล้วแนะนำให้เห็นคุณค่าและความสำคัญของการดูแลอนุรักษ์ (พระครูสันตยาภิรัต (สันติ สนติกโร), 2561) ควรมีการจัดการหรือการส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับพุทธศิลป์ เพราะปัจจุบันมีความเข้าใจผิดไปมาก เช่น เรื่องวัตถุมงคล ควรส่งเสริมให้มองในแง่พุทธศิลป์มากกว่าการให้ความสำคัญด้านพุทธพาณิชย์ (สนธยา เสนเอี่ยม, 2561)

พระสงฆ์ต้องดำเนินการสร้างทัศนคติที่ดีให้กับคนในชุมชน (พิศสุตา ลี้มกำปันทอง, 2561) การสร้างความรู้ความเข้าใจ จำเป็นต้องเกิดจากความตระหนักในความสำคัญของการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมจากบุคคลภายใน และควรได้รับการสนับสนุนด้านองค์ความรู้จากผู้เชี่ยวชาญภายนอกควบคู่กันไปด้วย (ชัยวัฒน์ ทองเพ็ญ, 2561) ควรส่งเสริมการสร้างทัศนคติที่ดี โดยให้พระสงฆ์เป็นวิทยากร เพราะเป็นผู้ได้รับความเชื่อถือและศรัทธาจากชุมชน (สัจด์ ผ่องดี, 2561) วัดควรสร้างค่านิยมโดยการจัดกิจกรรมย้อนยุคหรือย้อนรอยทางวัฒนธรรม ซึ่งปัจจุบันได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก (ทม เบ็ญจา, 2561)

6. ด้านการจัดทำระบบเครือข่ายสารสนเทศทางด้านวัฒนธรรม

การทำเรื่องสื่อนั้นพระสงฆ์มีข้อจำกัดมากเพราะขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้สื่อ และพระสงฆ์ส่วนมากก็เป็นผู้สูงอายุจึงไม่รู้เรื่องการทำสื่อ ดังนั้น ควรหาผู้ที่มีความรู้ พร้อมทั้งจัดหาอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เหมาะสม หรือใช้ทีมงานที่มีความชำนาญเข้ามาดูแลเกี่ยวกับเรื่องนี้ (พระครูพิทักษ์ศิลปาคม (นุชิต วชิรวิทย์), 2561) ทางวัดควรเปิดกว้างให้สื่อต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสื่อ วิทยู โทเทคส์ หรือจะทำเป็นสื่อออนไลน์ (พระครูสันตยาภิรัต (สันติ สนติกโร), 2561) ควรใช้สื่อสารสนเทศที่เป็นระบบโซเซียลมีเดียเข้ามาช่วย เช่น ระบบสแกนบาร์โค้ดเล่าเรื่องราว โดยไม่ต้องมีเจ้าหน้าที่มาบรรยาย พร้อมจัดระบบนำทางชมศิลปะในวัด (สนธยา เสนเอี่ยม, 2561)

พระสงฆ์ส่วนมากขาดความรู้และความสามารถ จึงทำให้การจัดทำระบบสารสนเทศไม่ได้ผลดีเท่าที่ควรนัก จำเป็นต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้เฉพาะด้านเข้ามาช่วย (พิศสุตา ล้อมกำปั่นทอง, 2561) พระสงฆ์ยังขาดความรู้ความชำนาญในการใช้สื่อสมัยใหม่ จึงต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งนี้ อาจจำเป็นต้องให้การสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์หรืองบประมาณในการจัดทำระบบเครือข่ายสารสนเทศด้วย (ชัยวัฒน์ ทองเพ็ญ, 2561) เนื่องจากแต่ละวัดมีการปฏิบัติที่แตกต่างกัน จึงระบุลงไปได้ยาก แต่หากมองโดยทั่วไป ควรจัดตั้งสื่อส่วนกลางหรือศูนย์กระจายข่าว เพื่อประสานงานในการสื่อสารและความเข้าใจไปสู่ชุมชนได้ (สังัด ผ่องดี, 2561) ควรจัดหาเจ้าหน้าที่หรือผู้เชี่ยวชาญด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์มาช่วยในการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อสมัยใหม่ เช่น เว็บไซต์ต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นสื่อกลางในการรับฟังความคิดเห็น (ทม เบ็ญจา, 2561)

สรุปได้ว่า บทบาทพระสงฆ์ในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ควรส่งเสริมการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านวัฒนธรรมให้เป็นระเบียบเพื่อสะดวกต่อการศึกษา และส่งเสริมให้เกิดความภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น ให้ความรู้แก่ชุมชนด้านคุณค่าความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่น และการสนับสนุนภารกิจของคณะสงฆ์และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม รณรงค์เพื่อรักษาศิลปวัฒนธรรมผ่านกิจกรรมประเพณีประจำท้องถิ่น และการเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง มีการจัดประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นประจำทุกเดือน และการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้ด้านวัฒนธรรมระหว่างองค์กรคณะสงฆ์กับและชุมชนปลูกฝังทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่เยาวชน และการป้องกันความขัดแย้งทางวัฒนธรรมระหว่างคนรุ่นใหม่และคนรุ่นเก่า และจัดตั้งศูนย์ประชาสัมพันธ์ และการจัดนิทรรศการด้านศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นประจำทุกปี

ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี : การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

ภาพที่ 1 การวิเคราะห์เกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี : การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

จากแผนภูมิสามารถอธิบายโดยสังเขป ดังนี้

1. ด้านการศึกษา ค้นคว้า และวิจัย ประกอบด้วย เก็บรวบรวมข้อมูลวัฒนธรรมที่กระจัดกระจายให้เป็นหมวดหมู่ง่ายต่อการศึกษา จัดให้ชุมชนได้ศึกษาคุณค่ามรดกของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เกิดความภูมิใจในศิลปวัฒนธรรม ส่งเสริมให้เยาวชนได้ศึกษา ค้นคว้าศิลปวัฒนธรรมอันมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในชุมชน จัดกิจกรรมเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมเพื่อปลุกฝังให้ชุมชนรักมรดกวัฒนธรรม จัดการศึกษาเป็นหลักสูตรแก่เยาวชนให้รู้จักคุณค่าและความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

2. ด้านการส่งเสริมให้ชนทุกหมู่เหล่าเห็นคุณค่า ประกอบด้วย ให้ความรู้แก่ชุมชนด้านคุณค่า ความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อร่วมกันรักษาเอกลักษณ์ของท้องถิ่น สนับสนุนงานของคณะสงฆ์ และหน่วยงานจากภาครัฐ ส่งเสริมผลักดันให้นำขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น กลับมาสู่ สังคมและชุมชน ส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่มีใจใส่ใจในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชนต่อไปเพื่ออนุชนรุ่นหลัง ส่งเสริมในการให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมแก่บุคคลภายนอกท้องถิ่น

3. ด้านการขยายขอบเขตการมีส่วนร่วมในวัฒนธรรม ประกอบด้วย จัดรายการเผยแพร่ เกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นทางสื่อออนไลน์ ชักชวนชุมชนร่วมมรดกในการทำ กิจกรรมป้องกันรักษาศิลปวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น ให้ข้อมูลหรือองค์ความรู้เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

4. ด้านการส่งเสริมแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรม ประกอบด้วย ร่วมติดตามประเมินผลวัฒนธรรม ท้องถิ่นกับองค์กรคณะสงฆ์และชุมชน จัดประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประเมินผลการป้องกัน ความเสื่อมทางวัฒนธรรมท้องถิ่น จัดกิจกรรมร่วมเสนอความเห็นในการปรับปรุงวิธีการของการอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น จัดประชุมร่วมกันในการติดตามผลการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นทั้งในวัด และชุมชน

5. ด้านการสร้างทัศนคติ ความรู้ และความเข้าใจ ประกอบด้วย แนะนำเกี่ยวกับความรู้ ความสำคัญในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นกับชุมชน เปิดโอกาสให้ชุมชนเสนอแนวทางการแก้ไข การป้องกันความขัดแย้งทางวัฒนธรรม ปรับปรุงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เหมาะสมกับการดำเนินชีวิต ของชุมชน ป้องกันรักษาวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นของชุมชนและหน่วยงานภาครัฐ และเผยแพร่ข้อมูล หรือองค์ความรู้เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นแก่เยาวชนคนรุ่นหลัง

6. ด้านการจัดทำระบบเครือข่ายสารสนเทศทางด้านวัฒนธรรม ประกอบด้วย จัดนิทรรศการ กิจกรรมวัฒนธรรมท้องถิ่นในการประชุมประเมินติดตามผลโครงการหมู่บ้านรักษาศิล 5 ของคณะสงฆ์ ตั้งศูนย์กลางเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ประชาชนเข้าใจ ประชาสัมพันธ์ให้ ประชาชนเข้าใจสามารถเลือกสรร ตัดสินใจ และปรับเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรมให้เหมาะสมในการดำเนิน ชีวิตประจำวัน ส่งเสริมสนับสนุนประวัติข้อมูลของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่สื่อมวลชนให้มากยิ่งขึ้น จัดเอกสารประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรู้ว่ามีสิทธิในการอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น

สรุป

บทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นนั้นควรมีการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล วัฒนธรรมที่กระจัดกระจายให้เป็นหมวดหมู่ต่อการศึกษาค้นคว้ามรดกของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อเกิดความภูมิใจในศิลปวัฒนธรรม และส่งเสริมให้เยาวชนได้ศึกษาค้นคว้าศิลปวัฒนธรรมอันมี

ความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในชุมชน สนับสนุนการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมเพื่อปลูกฝังให้ชุมชนรักมรดกวัฒนธรรม และจัดการศึกษาเป็นหลักสูตรแกนกลางให้รู้จักคุณค่าและความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น การส่งเสริมให้ชนทุกหมู่เหล่าเห็นคุณค่าความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อร่วมกันรักษาเอกลักษณ์ท้องถิ่น สนับสนุนงานของคณะสงฆ์และหน่วยงานจากภาครัฐ ส่งเสริมผลักดันให้นาชนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น กลับมาสู่สังคมและชุมชน ส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่เอาใจใส่ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชนต่อไปเพื่ออนุชนรุ่นหลัง ส่งเสริมในการให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมแก่บุคคลภายนอกท้องถิ่น

การขยายขอบเขตการมีส่วนร่วมในวัฒนธรรม ร่วมรณรงค์ในการทำกิจกรรมป้องกันรักษาศิลปวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น ให้ข้อมูลหรือองค์ความรู้เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เผยแพร่เกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นทางสื่อออนไลน์ ส่งเสริมแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรม ติดตามประเมินผลวัฒนธรรมท้องถิ่นกับองค์กรคณะสงฆ์และชุมชน ประเมินผลการป้องกันความเสื่อมทางวัฒนธรรมท้องถิ่น และร่วมเสนอความเห็นในการปรับปรุงวิธีการของการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น สร้างความรู้ความสำคัญในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นกับชุมชน เปิดโอกาสให้ชุมชนเสนอแนวทางการแก้ไข การป้องกันความขัดแย้งทางวัฒนธรรม ปรับปรุงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตของชุมชน และเผยแพร่ข้อมูลหรือองค์ความรู้เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นแก่เยาวชนคนรุ่นหลัง มีการจัดทำระบบเครือข่ายสารสนเทศทางด้านวัฒนธรรม จัดนิทรรศการกิจกรรมวัฒนธรรมท้องถิ่นในการประชุม ประเมิน ติดตามผลตั้งศูนย์กลางเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ประชาชนเข้าใจ สามารถเลือกสรรตัดสินใจ และปรับเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรมให้เหมาะสมในการดำเนินชีวิตประจำวัน ส่งเสริมสนับสนุนประวัติข้อมูลของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่สื่อมวลชนให้มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์ และคณะ. (2548). *สังคมวิทยา*. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชัยวัฒน์ ทองเฟื่อง. (25 พฤศจิกายน 2561). *บทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น*. (พระครูสมุห์วิโรจน์ คุณวีโร (ตันบริบูรณ์) ผู้สัมภาษณ์).
- หม เบ็ญจา. (27 พฤศจิกายน 2561). *บทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น*. (พระครูสมุห์วิโรจน์ คุณวีโร (ตันบริบูรณ์) ผู้สัมภาษณ์).
- ประเสริฐ แยมกลิ่นฟุ้ง และคณะ. (2544). *สังคมและวัฒนธรรม*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปราชญา กล้าผจญ. (2540). *พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- พระครูพิทักษ์ศิลปาคม (นุชิต วชิรอุโธ). (21 พฤศจิกายน 2561). *บทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น*. (พระครูสมุห์วิโรจน์ คุณวีโร (ต้นบริบูรณ์) ผู้สัมภาษณ์).
- พระครูสันตยาภิรัต (สันติ สนติกโร). (23 พฤศจิกายน 2561). *บทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น*. (พระครูสมุห์วิโรจน์ คุณวีโร (ต้นบริบูรณ์) ผู้สัมภาษณ์).
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2538). *สถานการณ์พระพุทธศาสนาพลิกทลายนะเป็นพัฒนา*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- พิศสุตา ลี้มกำปันทอง. (24 พฤศจิกายน 2561). *บทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น*. (พระครูสมุห์วิโรจน์ คุณวีโร (ต้นบริบูรณ์) ผู้สัมภาษณ์).
- ยนต์ ชุ่มจิต. (2540). *ความเป็นครู*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: บริษัท ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์ จำกัด (มหาชน).
- สงวนศรี วิรัชชัย. (2547). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพมหานคร: ศึกษาพรการพิมพ์.
- สงัด ผ่องดี. (26 พฤศจิกายน 2561). *บทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น*. (พระครูสมุห์วิโรจน์ คุณวีโร (ต้นบริบูรณ์) ผู้สัมภาษณ์).
- สนธยา พลศรี. (2545). *หลักสังคมวิทยา*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- สนธยา เสนเอี่ยม. (22 พฤศจิกายน 2561). *บทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น*. (พระครูสมุห์วิโรจน์ คุณวีโร (ต้นบริบูรณ์) ผู้สัมภาษณ์).
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2543). *การพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- Rodney Stark. (1992). *Sociology*, 4thed., California: Wadsworth Publishing Company. p. 42.
- Stephen P. Robbins. (1996). *Organizational Behavior*, (7thed.), New Jersey: Prentice Hall. p. 304.

การพัฒนาการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ
อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

THE DEVELOPMENT OF PUBLIC WELFARE MANAGEMENT OF
SANGHA ADMINISTRATORS IN MUNG DISTRICT
RATCHABURI PROVINCE

พระสมุห์วศิน วิสุทโธ (พงษ์ศักดิ์)

Phrasamuwasin Visuddho (Pongsak)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

E-mail: Phrasamuwasin@gmail.com

Received March 10, 2020; Revised May 24, 2020; Accepted July 16, 2020

บทคัดย่อ

การพัฒนาประเทศมุ่งเน้นการพัฒนาความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ ทำให้สังคมไทยเปลี่ยนเป็นสังคมเมือง เป็นสังคมบริโภคนิยม ความเสื่อมถอยทางศีลธรรม จริยธรรมมีมากขึ้น วิถีชีวิตของคนไทยเริ่มห่างจากวัดมากขึ้นทุกทีเป็นปัญหาสังคมมากขึ้นเรื่อย ๆ ภาระหน้าที่ที่สำคัญของพระสงฆ์ที่มีต่อสังคมไทยคือทำหน้าที่สงเคราะห์เป็นหลัก งานสงเคราะห์นี้พระสงฆ์จะทำการสงเคราะห์โดยตรงทางด้านจิตใจ เช่น การเป็นที่พึ่งให้ความร่มเย็นทางด้านจิตใจ การสงเคราะห์บำรุงขวัญด้วยการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นการประโลมจิตใจแก่ประชาชน ส่วนการสงเคราะห์ด้านวัตถุนั้นก็มิโดยอ้อม เช่น การขอความช่วยเหลือในการทำงานสาธารณประโยชน์หรือเชิญชวนให้นำสิ่งของมาบริจาคแก่ประชาชนที่ประสบภัยพิบัติ เป็นต้น การสาธารณสงเคราะห์นับว่าเป็นงานสำคัญของคณะสงฆ์ ซึ่งมหาเถรสมาคมได้กำหนดหน้าที่ให้ เจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล มีหน้าที่ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความสงบเรียบร้อย การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ ในเขตปกครองของตนให้ดำเนินไปได้ด้วยดี สถาบันสงฆ์ไทยได้เล็งเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่และภาระสำคัญที่ต้องเข้าไปมีบทบาท โดยให้การสงเคราะห์เกื้อกูลแก่ประชาชน ทั้งด้านจิตใจ และวัตถุ ตลอดจนด้านต่าง ๆ เพื่อช่วยบรรเทาความทุกข์ยากของคนในสังคม ด้วยเหตุนี้สังคมไทย จึงตั้งความหวังไว้กับสถาบันสงฆ์ที่จะเข้ามาฟื้นฟูช่วยเหลือเยียวยา และเป็นขวัญกำลังใจให้แก่สังคมไทย

คำสำคัญ: การพัฒนา, การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์, พระสังฆาธิการ

Abstract

National development focuses on the development of economic prosperity. Causing Thai society to change into a civil society is a popular consumer society Moral decline Ethics is more The way of life of Thai people is getting more and more away from temples. It is becoming more and more social problems. The important obligation of the monks towards the Thai society is to provide the main assistance. In this work, the monks provide direct psychological support, such as reliance on psychological calmness. Relief and encouragement by performing various rituals to comfort the mind of the people as for material aid, indirectly, such as asking for help in public work or inviting the donation of goods to people in disaster, such as public welfare is considered an important work of the Sangha. Which the Sangha Synod has stipulated the duties of primate, primate, district primate, district primate district has a duty to control and promote the maintenance of order, religious education, welfare Propagation of Buddhism Public facilities And public welfare In their own territory, proceed well Thai monastic institutions have foreseen problems that arise in Thai society. Which is considered an important duty and burden to play a role By providing aid to the public Both the mind and the object as well as various aspects To help alleviate the suffering of people in society For this reason, Thai society Therefore set hopes with the monastic institution to come to help restore, heal And is a morale for Thai society

Keywords: Development, Public Welfare Management, Sangha Administrators

บทนำ

พระสังฆาธิการมีหน้าที่ดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ถูกต้องตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ และพระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช นอกจากนั้นพระสังฆาธิการยังจะต้องทำหน้าที่ระงับอธิกรณ์ วินิจฉัยการลงนิคหกรรม วินิจฉัยข้ออุทธรณ์คำสั่ง รวมตลอดทั้งควบคุมบังคับบัญชาพระภิกษุสามเณรผู้อยู่ในเขตปกครองของตน ชี้แจงแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่ในบังคับบัญชาให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย พร้อมทั้งตรวจการและประชุมพระสังฆาธิการในเขตปกครองของตน (สำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคม กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, 2542)

การที่พระสงฆ์จะมีหน้าที่ต่อสังคมนั้น คุณภาพของพระสงฆ์เป็นสิ่งที่สำคัญมาก ปัจจุบันพระสงฆ์มีคุณภาพลดน้อยถอยลงในด้านข้อวัตรปฏิบัติและความสามารถในการสอนและการเผยแผ่พระธรรม จึงทำให้พระสงฆ์สูญเสียความเป็นผู้นำในทางคุณธรรมและสติปัญญา และสูญเสียศรัทธาจาก

ญาติโยม ดังนั้นการบริหารการปกครองและการดูแลพระสงฆ์เป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยให้คุณภาพพระสงฆ์ดีขึ้น คุณภาพของพระสงฆ์จะดีขึ้นได้ต้องอาศัยปัจจัยอย่างอื่นอีก ทั้งนี้ หากระบบการปกครองสงฆ์เป็นระบบกำกับดูแลพระสงฆ์ให้มีความประพฤติที่ถูกต้องดีงาม สิ่งที่จะต้องมาเสริมควบคู่กันก็คือระบบกลั่นกรอง และกล่อมเกล่า ระบบกลั่นกรองมีไว้สำหรับคัดเลือกผู้ที่จะมาบวช ส่วนระบบกล่อมเกล่าสำหรับผู้ผ่านการบวชมาแล้ว อันที่จริงการกล่อมเกล่าผู้บวชนั้นมีอยู่แล้วตามพระธรรมวินัยโดยอุปัชฌาย์เป็นผู้ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่นี้ และเป็นผู้รับรองต่อคณะสงฆ์ อุปัชฌาย์จะต้องมีหน้าที่กลั่นกรองและกล่อมเกล่า การกลั่นกรองเป็นขั้นแรกสำหรับผู้ที่จะมาเป็นสมาชิกคณะสงฆ์ ขั้นตอนที่สำคัญกว่านั้นคือ การกล่อมเกล่าทั้งในด้านความประพฤติ ความรู้ ความเข้าใจในทางธรรมให้เจริญงอกงามทั้งคุณธรรมและปัญญา นอกจากนั้นการศึกษาโดยใช้พระธรรมวินัยเป็นเครื่องฝึกฝน พัฒนานั้นเป็นการเล่าเรียนการวิชาการพระพุทธศาสนาและการฝึกฝนพัฒนาจิต ที่เรียกว่าปริยัติ และปฏิบัติ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในชุมชนสงฆ์ วัดได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทยจนมีฐานะเป็นศูนย์กลางของชุมชน พระสงฆ์ที่มีข้อวัตรปฏิบัติอยู่ในสังคัมทั้งดงามและมีความสามารถในการอบรมประชาชนให้มีหลักธรรมทางพุทธศาสนาในการดำรงชีวิตนับว่ามีความสำคัญมาก (พระไพศาล วิสาโล, 2546)

หน้าที่ของพระสังฆาธิการ

การบริหารงานเป็นกิจการที่คณะสงฆ์จะต้องทำหรือจะต้องถือเป็นธุระหน้าที่ และเป็นการกิจของพระสังฆาธิการจะต้องปฏิบัติ อันเป็นภารกิจของคณะสงฆ์และการศาสนามี 6 ประการดังนี้

1. ด้านการปกครอง การปกครองดูแลพระภิกษุสามเณรในเขตปกครองของตนให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัย และตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปณฺโณ)) ผู้ปกครองวัดก็คือ เจ้าอาวาส ซึ่งเป็นพระสังฆาธิการอันดับที่ 9 เป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อการพระศาสนาอย่างยิ่งใหญ่ เพราะต้องปกครองวัด ทั้งนี้บทบาทของพระสังฆาธิการในด้านการปกครองนั้น ยังได้มีการตั้งความคาดหวังถึงการแสดงบทบาทที่พึงประสงค์ของพระสังฆาธิการไว้ว่ารัฐและมหาเถรสมาคม ควรร่วมกำหนดนโยบายให้พุทธศาสนิกชนไปวัดในวันอาทิตย์เพื่อปลูกฝังให้คนไทยใกล้ชิดศาสนธรรมและสามารถนำหลักศาสนธรรมปรับใช้วิถีชีวิตตนได้ สถาบันผลิตพระสังฆาธิการ ควรกำหนดนโยบาย แผนและมาตรการในการพัฒนาศักยภาพของพระสงฆ์ให้เป็นผู้มีความพร้อมในด้านการบริหารวัดเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ เป็นแหล่งฟื้นฟูและพัฒนาจิตใจและพัฒนาตนให้ถึงพร้อมในการปฏิบัติภารกิจทั้ง 6 ด้านของคณะสงฆ์ วัดควรปรับเปลี่ยนบทบาทให้ทันกับสังคมในเชิงรุก คือ จัดโครงการและกิจกรรมเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวมและมีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน มหาเถรสมาคม ควรมีมาตรการให้ยุติพุทธพาณิชย์ อันเป็นการลดความศรัทธาของศาสนิกชน พระสงฆ์ ควรเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านศีลธรรมและจรรยา เพื่อปลูกศรัทธาให้เกิด ขึ้นกับประชาชนในท้องถิ่น ฝ่ายปกครองคณะสงฆ์ทุกระดับ ควรให้ความสำคัญแก่วัดและพระสงฆ์ที่มีบทบาทให้การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและพัฒนาเยาวชนและศาสนิกชนในแต่ละบทบาทหน้าที่ตาม

ภารกิจคณะสงฆ์ เช่น การพัฒนาศักยภาพและเชิดชูยกย่องให้เป็นที่ยอมรับแก่หมู่คณะสงฆ์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543)

2. ด้านการศาสนศึกษา การศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยของพระพุทธศาสนาของบรรพชิตและคฤหัสถ์ เป็นกิจการของคณะสงฆ์ประการหนึ่งที่สำคัญยิ่งในอำนาจหน้าที่ของ มหาเถรสมาคม มาตรา 15 ตรี มีความตอนหนึ่งว่า “ควบคุมและส่งเสริมการศาสนศึกษา” ของคณะสงฆ์ และในระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลางของกฎหมายมหาเถรสมาคม ได้กำหนดวิธีดำเนินการควบคุม และส่งเสริมศาสนศึกษาว่า “ควบคุมและส่งเสริมการศาสนศึกษาให้ดำเนินไปด้วยดี” การจัดการศาสนศึกษาดังกล่าว คณะสงฆ์ได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้โดยชัดเจน ส่วนพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสไว้ในมาตรา 37 ว่า “เป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์” จึงเห็นได้ว่า เจ้าอาวาสเป็นผู้จัดการศาสนศึกษาและวัดเป็นสถานศึกษา คำสั่งมหาเถรสมาคม เรื่องให้ภิกษุสามเณรเรียนพระธรรมวินัย พ.ศ. 2528 ก็กำหนดให้เป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาสโดยตรง และให้เจ้าคณะเจ้าสังฆการีร่วมจัดด้วย ดังนี้ 1. เจ้าอาวาสเป็นผู้จัดการศาสนศึกษาในฐานะเจ้าสำนักเรียนหรือเจ้าสำนักศาสนศึกษา 2. เจ้าคณะจังหวัดเป็นผู้จัดการในฐานะเจ้าสำนักเรียนคณะจังหวัด และ 3. ในบางกรณีให้เจ้าคณะเจ้าสังฆการีร่วมจัดด้วย บทบาทที่วัดและพระสงฆ์จะทำได้ ซึ่งในส่วนของการศึกษานั้น เป็นการให้บริหารด้านการศึกษาแก่พระสงฆ์ คือ การมีโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ นับเป็นทางหนึ่งในการสร้างอุปาสก อุปาสิกา ให้ได้พุทธศาสนิกชนที่มีคุณภาพและเป็นการส่งเสริมศาสนา อีกประการหนึ่งก็คือการไปสอนวิชาศีลธรรมตามโรงเรียนต่าง ๆ เป็นการอนุเคราะห์สังคมด้วยธรรมทาน การที่ให้พระสงฆ์ได้เข้าไปมีบทบาทในการศึกษาของชาติดังกล่าวนี้นี้จะทำให้เยาวชนและสังคมเห็นความสำคัญของวัดและพระสงฆ์

3. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ การจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลหรืออุดหนุนจนเจือหรือการช่วยเหลือเกื้อกูลหรืออุดหนุนจนเจือการศึกษาอื่นนอกจากการศาสนศึกษาหรือสถาบันการศึกษา และบุคคลผู้กำลังศึกษาเล่าเรียน คณะสงฆ์ได้กำหนดการศึกษาสงเคราะห์เป็นกิจการอันหนึ่งของคณะสงฆ์ การศึกษาสงเคราะห์นั้น ว่าโดยลักษณะ ควรแยกเป็น 2 ลักษณะ คือ การศึกษานอกเหนือจากการศาสนศึกษาที่พระสงฆ์ดำเนินการเพื่อการสงเคราะห์ประชาชนหรือพระภิกษุสามเณร และการสงเคราะห์เกื้อกูลแก่การศึกษา สถาบันการศึกษาหรือบุคคลผู้กำลังศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ที่พระสงฆ์ดำเนินการในลักษณะนี้เป็นการจัดการศึกษา ซึ่งแบ่งได้เป็น 4 ประเภท ตามที่พระเทพปริยัติสุธี กล่าวคือ 1. โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา และโรงเรียนสงเคราะห์เด็กยากจนตามพระราชประสงค์ เพื่อสงเคราะห์เด็กและเยาวชนของชาติและพระภิกษุสามเณรส่วนหนึ่งเป็นเหตุให้เด็กและเยาวชนให้เข้าใกล้วัดและได้ศึกษาหลักธรรมทางศาสนา 2. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีความมุ่งหมายให้วัดและพระสงฆ์ให้การศึกษอบรมปลูกฝังศีลธรรม วัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามแก่เด็กและเยาวชน เพื่อพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติ ด้วยหลักธรรมของพระศาสนา 3. ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด มีความมุ่งหมายให้วัดได้ช่วยอบรมนิสัยเด็กก่อนวัยเรียน เพื่อปลูกฝังคุณธรรมและศีลธรรมแต่ยังเด็ก ทั้งเป็นการให้วัดและพระสงฆ์ได้ร่วมพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติ

ตั้งแต่วัยเด็ก และ 4. โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จัดตั้งขึ้นเพื่อให้พระภิกษุสามเณร ศึกษาเล่าเรียนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ (แผนกสามัญศึกษา) และมีการศึกษาวิชา พระปริยัติธรรม หมวดภาษาบาลี หมวดพระธรรมวินัย และศาสนปฏิบัติอีกส่วนหนึ่ง

4. ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การทำให้พระพุทธศาสนาขยายวงกว้างออกไปให้ แพร่หลาย ได้แก่ การดำเนินงานเพื่อให้หลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาแพร่หลายออกไปทำให้มี ผู้เคารพเลื่อมใสศรัทธาในพระรัตนตรัย น้อมนำเอาหลักธรรมในพระพุทธศาสนาไปประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ปฏิบัติเหล่านั้น หัวใจสำคัญในการเผยแผ่คำสอนของพระพุทธศาสนา ก็เพื่อ ประโยชน์สุขแก่ชาวโลก โดยให้เกิดประโยชน์สุข ตามที่พระพุทธองค์ทรงประสงค์ 3 ประการ คือ (1) ทิฐธัมมิกัตถประโยชน์ (ประโยชน์ในชาตินี้) (2) สัมปรายิกัตถประโยชน์ (ประโยชน์ในชาติหน้า) (3) ปรมัตถประโยชน์ (ประโยชน์อย่างยิ่ง คือ นิพพาน) (สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง วรปุญญ์), 2550) หน้าที่ในการเผยแผ่หลักธรรมของวัดหรือพระสงฆ์ ส่วนมากเป็นการจัดการเทศนาอบรมสั่งสอน ประชาชนให้เกิดศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา และตั้งอยู่ในสัมมาปฏิบัติเพื่อเป็นพลเมืองดีของ ประเทศชาติ ซึ่งเป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาสวัดต่าง ๆ เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ และเจ้าคณะจังหวัด จะต้องทำหน้าที่เผยแผ่พระศาสนา ดังนี้ 1. อบรมพระภิกษุสามเณรให้มีสมณะสัญญาและอบรมในเรื่อง จรรยาบรรณตลอดถึงการปฏิบัติอันเกี่ยวกับพิธีหรือแบบอย่างต่าง ๆ 2. อบรมการทำวัตรสวดมนต์ให้ เป็นไปโดยมีระเบียบเรียบร้อย 3. หาอุบายวิธีให้ได้ยิน ได้ฟังโอวาท คำสั่งสอนหรือแนะนำที่เป็น ประโยชน์ 4. แนะนำสั่งสอนธรรมประชาชนให้เข้าใจศาสนพิธีและการปฏิบัติ 5. เทศนาสั่งสอน ประชาชนให้ตั้งอยู่ในศีลธรรมและให้ได้ยินได้ฟังเรื่องเกี่ยวกับพระศาสนาโดยถูกต้อง 6. หาอุบายวิธี สกัดกันสัทธิธรรมปฏิรูปมิให้เกิดขึ้นหรือบำบัดที่เกิดขึ้นแล้วให้หมดไปโดยที่ชอบ 7. ขวนขวายเพื่อให้ศิษย์ วัดมีความรู้ในเรื่องพระศาสนาและอบรมในทางศีลธรรม มีการไหว้พระ สวดมนต์ เป็นต้น 8. ขวนขวาย จัดตั้งห้องสมุด เพื่อประโยชน์แก่การศึกษาธรรมบาลี หรือเพื่อประโยชน์แก่ประชาชน ที่เกี่ยวกับการไหว้ พระสวดมนต์บ้าง ที่เกี่ยวกับศีลธรรมบ้าง เพื่อให้ผู้รักาศิลปวัฒนธรรม ตามวัดต่าง ๆ ได้ท่อง ได้อ่านได้ ได้ฟังตามควรแก่สถานที่และโอกาส 9. ขวนขวายจัดหาเครื่องอุปกรณ์การเรียนภาษาไทยบางประเภท สำหรับชั้นประถมขึ้นไว้เพื่อให้เด็กขัดสนยืมใช้ในการเรียน

5. ด้านการสาธารณูปการ ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 กล่าวว่า เป็น “ค่านาม” หมายถึง “การก่อสร้างและการบูรณะปฏิสังขรณ์” สำหรับ สาธารณูปการ ที่จัดเป็นระเบียบ บริหารการคณะสงฆ์ส่วนกลาง และระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลาง เรียกว่า “การสาธารณูปการ” นั้น พระเทพปริยัติสุธี หมายถึง 1. การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ ศาสนวัตถุ และศาสนสถาน 2. กิจการอันเกี่ยวกับวัด คือ การสร้าง การตั้ง การรวม การย้าย การยุบเลิก การขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา การยกวัดร้างเป็นวัดที่มีพระภิกษุอยู่จำพรรษา และการยกวัด ราษฎร์ขึ้นเป็นพระอารามหลวง 3. กิจการของวัดอื่น ๆ เช่น การจัดงานวัด การเรียไร 4. การศาสน สมบัติของวัด การสาธารณูปการทั้ง 4 ความหมายนี้ ส่วนมากบัญญัติไว้ในหน้าที่ของเจ้าอาวาสตาม พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ มาตรา 37 (1) เจ้าอาวาสมีหน้าที่บำรุงรักษาวัด จัดกิจกรรมและศาสนสมบัติ

ของวัดให้เป็นไปด้วยดี งานสาธารณูปการเป็นงานสำคัญ โดยเฉพาะเป็นงานระดับบารมีเจ้าอาวาสและ
เป็นงานละเอียดอ่อน เป็นงานระดับท้องถิ่นและการพระศาสนา เป็นงานที่ให้ความสำคัญแก่เจ้าอาวาส
และเห็นผลงานเจ้าอาวาสได้เร็วกว่างานอื่น แต่ก็มักเป็นเหตุก่อปัญหา เช่น บางแห่งความขัดแย้ง
ระหว่างวัดกับชาวบ้านจนถึงลูกกลามใหญ่โต ก็เพราะการสาธารณูปการเป็นเหตุ หากเจ้าคณะให้เห็น
ความสำคัญเร่งรัดตรวจตรา ชี้แจง แนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าอาวาสได้ดีแล้ว การขัดแย้งระหว่าง
วัดกับบ้านจะลดน้อยลงตามลำดับ และความสมัคศรัทธาสามัคคีระหว่างบ้านกับวัดจะมีมากขึ้นเป็นเหตุ
ให้การคณะสงฆ์และการพระศาสนาดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยดีงาม การควบคุมส่งเสริม
การสาธารณูปการ จึงถือเป็นหน้าที่อันสำคัญของเจ้าคณะทุกระดับชั้น

6. ด้านการสาธารณสงเคราะห์ การดำเนินกิจการต่าง ๆ เพื่อให้เป็นสาธารณประโยชน์ของแก่
หน่วยงานหรือของบุคคล หรือการช่วยเหลือเกื้อกูลหรือการอุดหนุนจนเจือสถานที่ซึ่งเป็นสาธารณสมบัติ
หรือประชาชนทั่วไป การสงเคราะห์ที่เป็นหลักของพระสงฆ์ คือ การสงเคราะห์ในด้านจิตใจ กระทำได้
โดย เป็นที่ปรึกษาแนะนำในปัญหาชีวิตและด้านอื่น ๆ เช่น ทางวิชาการบางอย่าง และทำให้วัดร่มรื่น
สมเป็นอารามให้ความร่มเย็นทางการปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างของผู้ดำเนินชีวิตอันประเสริฐ เป็นที่ตั้ง
แห่งความเคารพศรัทธา เลื่อมใสและนับถือ สร้างความร่มเย็นเมื่อเห็นวัดและพระสงฆ์ ด้านวัตถุ กระทำ
ได้โดย แนะนำชักจูงให้ผู้อื่นกระทำ เช่น การสาธารณูปโภค จัดให้มีโรงเรียน โรงพยาบาล ถนน บ่อน้ำ
เป็นต้น และนำสิ่งของหรือบริการที่รับจากผู้อื่นมาแบ่งปันให้มิประโยชน์กว้างขวางออกไป คือ ทำหน้าที่
เป็นสื่อกลางนำไปบริการแก่สังคม การสาธารณสงเคราะห์แยกโดยลักษณะที่ควรจะมี 4 ประการ คือ
1. การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลได้แก่ วัดหรือคณะสงฆ์ดำเนินกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งที่มี
วัตถุประสงค์ให้เป็นสาธารณประโยชน์ เช่น กิจการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล กิจการห้องสมุด
เพื่อประชาชน การตั้งมูลนิธิเพื่อคนยากจนหรือกิจการอื่น ๆ กิจการเหล่านี้อาจเป็นกิจการที่ตัวเองหรือ
โครงการที่กำหนดเองทั้งที่เป็นกิจการประจำหรือกิจการชั่วคราวก็ได้ 2. การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของ
ผู้อื่น ซึ่งเป็นไปเพื่อการสาธารณประโยชน์ ได้แก่ การช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมกิจการของรัฐหรือของ
เอกชน หรือผู้ใดหนึ่งได้ดำเนินการ เพื่อประโยชน์ แก่สังคม ชุมชน เช่น การพัฒนาหมู่บ้าน การพัฒนา
ตำบล การช่วยป้องกันยาเสพติดให้โทษ หรือการช่วยป้องกันการติดโรคเอดส์ เป็นต้น 3. การช่วยเหลือ
เกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ ได้แก่ การช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ เช่น
สร้างถนนหนทาง ขุดลอกคูคลอง สร้างฌาปนสถาน (นอกวัด) สร้างการประปา สร้างเครื่องกำเนิดไฟฟ้า
และอื่น ๆ 4. การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป ได้แก่ การช่วยเหลือประชาชนในกาลที่ควรช่วยเหลือ
เช่น การประสบอุทกภัย การประสบอัคคีภัย การประสบवादภัย หรือคราวอากาศหนาวจัด หรือแม้นยาม
ปกติตามโอกาส มีการจัดการช่วยเหลือด้วยการจัดการสงเคราะห์ เช่น สงเคราะห์คนชรา สงเคราะห์
คนพิการ และสงเคราะห์โดยประการอื่น (พระมหาสมทรง สิริณฺธโร และคณะ)

สรุปได้ว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน เป็นการบริหารที่มุ่งเน้นเพื่อประโยชน์ดังนี้
(1) เพื่อความเรียบร้อยแห่งพระภิกษุสามเณร (2) เพื่อการนำมาซึ่งความศรัทธาเลื่อมใส (3) เพื่อการ
สร้างศาสนทายาทที่มีความรู้อันเป็นกำลังของพระพุทธศาสนาในอนาคต (4) เพื่อความผูกพันระหว่าง

คณะสงฆ์กับประชาชนทั่วไป (5) เพื่อสร้างแบบอย่างอันดีงามแก่ประชาชน (6) เพื่อการประสานระหว่างคณะสงฆ์กับองค์กรของรัฐ อันจะทำให้เกิดความร่วมมือกันเป็นไปด้วยดี

การสาธารณสงเคราะห์

การสาธารณสงเคราะห์ เป็นกิจกรรมที่วัดหรือพระภิกษุสงฆ์ดำเนินกิจการเพื่อให้เป็นสาธารณประโยชน์ในด้านสังคมสงเคราะห์ ทั้งการสงเคราะห์บุคคลและสาธารณสงเคราะห์ แยกโดยลักษณะมี 4 ประการ คือ 1. การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล ได้แก่ การที่วัดหรือคณะสงฆ์ดำเนินกิจการเอง ซึ่งกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งที่มิวัตถุประสงค์ให้เป็นสาธารณประโยชน์ เช่น กิจการหน่วยอบรมประชาชนตำบล กิจการห้องสมุดเพื่อประชาชน จัดอบรมวิชาชีพให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น เป็นต้น 2. การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ ได้แก่ การช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมกิจการของรัฐหรือของเอกชนหรือผู้ใดผู้หนึ่งดำเนินการ และการนั้น เป็นไปเพื่อการสาธารณประโยชน์ เช่น การพัฒนาหมู่บ้าน การพัฒนาตำบล ขุดสระน้ำขนาดใหญ่ เพื่อเป็นแหล่งน้ำอุปโภคบริโภคและเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ การอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมการจัดหาทุนเพื่อการสงเคราะห์และอื่น ๆ 3. การช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ ได้แก่ การสร้างถนน ขุดลอกคูคลอง การสร้างโรงพยาบาลและจัดซื้อ เครื่องมือแพทย์ การสร้างประปาหมู่บ้าน การสร้างเครื่องกำเนิดไฟฟ้า การปลูกต้นไม้ และอื่น ๆ ขอนี้มุ่งเอาเฉพาะการช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นของสาธารณประโยชน์ และ 4. การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนทั่วไป ได้แก่ การช่วยเหลือประชาชนในการที่ควรช่วยเหลือ เช่น การจัดตั้ง หน่วยอาสาสมัครบรรเทาสาธารณภัย ช่วยเหลือประชาชน ทั้งด้านไฟไหม้และน้ำท่วม พร้อมทั้งมอบเครื่องอุปโภคบริโภคแก่ผู้ประสบภัย หรือในยามปกติ ก็ตั้งกองทุนอาหารเลี้ยงเด็กกำพร้าและเด็กด้อยโอกาส (พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปณฺโญ), 2545)

การสาธารณสงเคราะห์เป็นการดำเนินการช่วยเหลือสังคมทางวัตถุในรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย ได้แก่ โครงการอุปสมบทและบรรพชาพระสงฆ์สามเณรภาคฤดูร้อนโครงการสงเคราะห์พระสงฆ์สามเณรที่วัดประสบภัยขาดแคลนวัดและเจ้าอาวาสพระสงฆ์เป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชนและสังคม เช่น ให้ใช้สถานที่เป็นที่จัดประชุมอบรมเยาวชนและประชาชนด้านอาชีพต่าง ๆ การสร้างถนนเข้าหมู่บ้านการออมทรัพย์การช่วยเหลือผู้ยากไร้ (กรมการศาสนา, 2542) บทบาทของพระสงฆ์ที่มีความสำคัญต่อวิถีการดำรงชีวิตโดยการสาธารณสงเคราะห์ให้กับชาวบ้าน ซึ่งพอสรุปได้ว่าพระสงฆ์เป็นศูนย์กลางรวมจิตใจของชาวบ้าน เป็นที่พึ่งทางใจของชาวบ้าน หากพระสงฆ์เข้าร่วมพัฒนาแก้ไขปัญหา ก็จะมีส่วนช่วยให้ชาวบ้านเกิดความเคารพศรัทธา แม้ปัจจุบันพระสงฆ์จะประพฤติตัวออกนอกกรอบวินัยไปบ้างแต่ชาวบ้านโดยเฉพาะภาคอีสานก็ยังให้ความเคารพนับถืออยู่เช่นเดิม (พระครูสุภาจารย์วัฒน์, 2542) ความสำคัญของการกิจด้านนี้ว่าการสาธารณสงเคราะห์เป็นการแสดงบทบาทของพระสงฆ์ในด้านสังคมสงเคราะห์ทั้งการสงเคราะห์บุคคลและสาธารณสงเคราะห์โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้นำชุมชนในการบริจาคช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติต่าง ๆ เพราะพระสงฆ์เป็นศูนย์กลาง

เชื่อมประสานระหว่างคนจนกับคนรวย ปัจจัยที่ได้รับบริจาคมาพระสงฆ์ก็ใช้ทำประโยชน์ เป็นสาธารณกุศลและช่วยเหลือบุคคลผู้ขาดแคลนและด้อยโอกาส (บุญศรี พานะจิตต์, 2546)

สรุปได้ว่า การสาธารณสงเคราะห์ เป็นงานเกี่ยวกับการที่พระสงฆ์ให้ความสงเคราะห์ประชาชน ในชุมชนและสังคม โดยมีวัดและพระภิกษุสามเณรเป็นผู้นำที่สำคัญ นอกจากจะเป็นการช่วยเหลือชาวบ้าน ในสิ่งที่พวกเขาต้องการและมีความจำเป็นแล้วยังเป็นการสร้างความผูกพันระหว่างวัดกับบ้าน อีกทางหนึ่งด้วย ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยและกฎหมาย กฎระเบียบของบ้านเมือง เพื่อมุ่งพัฒนาทั้งทาง คุณภาพชีวิตประชาชนทั้งทางวัตถุและจิตใจให้มีความสมดุลทั้งกาย วาจา และใจอันจะนำความสุข ความเจริญพัฒนามาสู่วัดและชุมชนสังคมประเทศชาติต่อไป

ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอมือง จังหวัดราชบุรี

ภาพที่ 1 แนวทางการพัฒนาการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอมือง จังหวัดราชบุรี

จากแผนภูมิสามารถอธิบายโดยสังเขป ดังนี้

1. **ด้านการดำเนินการกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล** ประชาชน สังคม หรือคนในชุมชนมีการติดต่อกับวัดน้อยลง หน่วยงานราชการ หรือองค์กรคณะสงฆ์นั้น จำเป็นที่จะต้องยกระดับความรู้ความสามารถของพระสงฆ์หรือพระภิกษุสงฆ์ ให้มีศักยภาพความสามารถที่จะดำเนินการกิจการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนหรือสังคมต่อไป ซึ่งหากเกิดปัญหาแล้วนั้นในทุกปัญหามันต้องมีระยะเวลา และความเหมาะสมของกาลเวลา เพราะบางปัญหาก็มิใช่จะแก้ไขได้ อาจจะต้องรอองค์ประกอบที่พร้อมสำหรับการแก้ปัญหา นั้น ๆ มาถึงก่อนก็เป็นได้ แนวทางการพัฒนา ต้องประสานความร่วมมือในทุกฝ่ายทุกภาคส่วนของสังคม และต้องประมวลข้อปัญหาและอุปสรรค เพื่อที่จะได้สังเคราะห์ปัญหาที่มีอยู่แล้วนำตกผลึกความคิดวางกรอบแนวทางการพัฒนาเพื่อสาธารณสงเคราะห์ให้กับชุมชนสังคม และต้องมีความต่อเนื่องในการพัฒนาเพื่อสาธารณสงเคราะห์ ในอันที่จะเป็นประโยชน์กับคนหมู่มากหรือชุมชนสังคม โดยรวมให้มีความเจริญและมีการพัฒนาไป เป็นขั้นตอนโดยที่มีความร่วมมือจากหลายฝ่ายมาช่วยกันพัฒนางานก็จะมีความเจริญก้าวหน้าไปได้ อย่างลงตัว และมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งทางความคิด และทางการปฏิบัติด้วย เพื่อให้ ประโยชน์อันเกิดความร่วมมือนี้ได้เกิดประโยชน์กับชุมชนและสังคมหรือหมู่บ้านในการเกื้อกูล สาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์หรือพระภิกษุสงฆ์

2. **ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์** การทำงานของพระสงฆ์หรือพระภิกษุสงฆ์ในปัจจุบันมีแนวโน้มและความเปลี่ยนแปลงทางสังคมไปอย่างรวดเร็ว และมีความซับซ้อนของปัญหามากขึ้นทุกขณะ ปัญหาด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ ที่พระสงฆ์หรือพระภิกษุสงฆ์ได้ทำนั้น ก็มีความยากในหลาย ๆ เรื่องไม่ว่าจะเป็นการขาดงบประมาณ ขาดการแคลนกำลังบุคลากร ขาดการสนับสนุนด้านปัจจัยทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อถือของชุมชนและประชาชน และคนในชุมชนยังไม่มี ความเข้าใจพระสงฆ์ว่ามีหน้าที่หรือมีขอบเขตอย่างไร พระสงฆ์หรือพระภิกษุสงฆ์ต้องใช้ความอดทน ความเพียรพยายาม ความตั้งใจอย่างจริงจัง และมีความมีศรัทธาในเรื่องที่ทำนั้น ๆ ด้วยเพื่อที่จะให้การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ เป็นไปอย่างดีและเป็นส่วนที่จะนำพาหรือสามารถพัฒนาชุมชนให้เจริญต่อไปเท่าที่กำลังและความสามารถจะกระทำได้ แนวทางการพัฒนาในสังคมหรือชุมชนของพระสงฆ์หรือพระภิกษุสงฆ์นั้นเป็นตัวเชื่อมการพัฒนานั้นให้เกิดมีได้ต้องประกอบด้วยองค์ประกอบในหลาย ๆ ด้านด้วยกัน ที่สำคัญต้องมีระบบของวางแผนงานที่ดี โดยเริ่มจากการวางแผนเรื่องคนหรือบุคลากร ต่อมาเรื่องเงินหรืองบประมาณ รวมถึงอุปกรณ์หรือเครื่องมือต่าง ๆ ที่จะช่วยอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานให้ได้รับความสะดวก และประหยัดเวลา และงบประมาณ และประการสุดท้ายต้องวางแผนเรื่องการจัดการแผนทุกหน้าที่ให้เกิดความสมดุลตามวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายที่วางไว้ พระสงฆ์หรือพระภิกษุสงฆ์ควรนำหลักการเหล่านี้มาประยุกต์ใช้กับหลักธรรมเรื่องของหลักอปริหานิยธรรม คือ ธรรมนำความเจริญมาให้หมู่คณะ เช่น เรื่องความสามัคคีพร้อมกันทำงาน หรือความคิดเห็นที่เป็นไปในแนวทางเดียวกันก็จะช่วยการทำงาน และอีกประการหนึ่งความเป็นมืออาชีพรัก คือ ความยอมรับนับถือและให้เกียรติคนอื่นหรือเคารพผู้อื่น

เป็นต้น ก็จะทำให้การทำงานเป็นไปด้วย ความราบรื่นและรวดเร็ว ก็จะเป็นการทำกิจกรรมช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ด้วย และที่สำคัญชุมชนและประชาชนจะได้ประโยชน์ฝ่ายเดียว

3. ด้านการเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ ความแตกต่างในปัญหาปัจจุบันนั้นมีความซับซ้อนและมีความละเอียดอ่อนและมีความจำกัดในหลายเรื่องหลายประการด้วยกัน ในการที่พระสังฆาธิการควรจะต้องมีการประมวลปัญหาและหาความเป็นไปได้ในแนวทางที่จะนำมาแก้ปัญหาต่าง ๆ ในการเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติของชุมชน มีองค์ประกอบและข้อปัญหาที่จะต้องพิจารณาเป็นเรื่อง ๆ และเป็นกรณีไป โดยที่ต้องใช้หลักเหตุผล และหลักการคิดและการประยุกต์ใช้หลักพุทธวิธีและหลักวิทยาศาสตร์ประสานนำหลักทั้งสองอย่างนำมาใช้อย่างมีความยืดหยุ่นและมีความลงตัวก็อาจจะสามารถแก้ปัญหาได้ทั้งนี้เพื่อที่จะได้นำหลักการเหล่านี้มาใช้แก้ปัญหาต่าง ๆ ให้บรรเทาเบาบางหรือให้ปัญหาลดน้อยลง เพื่อการรักษา และการทำนุบำรุงในด้านการเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติของชุมชนเพื่อให้ได้ใช้งานกันต่อไป ได้แนวทางการพัฒนาต้องมีการวางแผนที่มีหลักการแนวทางในลักษณะการประยุกต์ ในหลายมิติหรือในหลาย ๆ แนวทางที่มาจากความร่วมมือ และการร่วมใจของคนในชุมชน ในแนวทางและแนวความคิดและการปฏิบัติที่ต้องสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน ทั้งทางด้านความคิดและทางด้านการปฏิบัติในการเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่เพื่อให้เป็นประโยชน์กับคนหมู่มาก พระสังฆาธิการต้องแกนหลักในการ รวบรวมความร่วมมือของคนในชุมชน เพื่อการประสานความสามัคคีของคนในชุมชนและหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยการสร้างความเข้าใจในแนวทางต่าง ๆ เพื่อการเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่ให้เป็นสมบัติและความภาคภูมิใจของคนและประชาชนในชุมชน ด้วยการรวมพลังความสามัคคีระหว่างชุมชนในส่วนต่าง ๆ เพื่อนำความเจริญและการพัฒนาในด้านการเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติให้เป็นประโยชน์กับชุมชนต่อไป

4. ด้านการเกื้อกูลประชาชนทั่วไป จากสภาพที่เปลี่ยนไปอย่างมากของสังคมทำให้ปัญหาของชุมชนกับวัดมีมากขึ้นในบริบทหลาย ๆ อย่าง ทั้งทางด้านความคิดและความเชื่อถือของคนในชุมชนและสังคม จึงจำเป็นที่พระสังฆาธิการจะต้องมีการกลั่นกรองปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทุก ๆ เรื่อง ในแต่ละปัญหานั้นมีความแตกต่างกันและมีความซับซ้อนตามเหตุตามปัจจัยนั้น ๆ ก็เป็นสิ่งที่ท้าทายความสามารถของพระสังฆาธิการจะต้องใช้ความอดทน ความพยายาม ต้องมีความมุ่งมั่นและศรัทธาในการที่จะสร้าง และนำพาความเจริญและการพัฒนากับชุมชนโดยไม่เห็นแก่ความลำบากและอุปสรรคต่าง ๆ ที่มีมาก ต้องอดทนและฝ่าฟันสิ่งต่าง ๆ ของปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อนำพาความเจริญมาสู่สังคมให้จงได้ ในการที่จะเป็นการสงเคราะห์ประชาชนทั่ว ๆ ไปที่เป็นการเกื้อกูลเพื่อสร้างความสุขให้กับคนหมู่มาก นี่ก็เป็นภารกิจที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของพระสังฆาธิการที่จะต้องทำให้ได้ แนวทางการพัฒนา พระสังฆาธิการต้องพัฒนาความรู้ และความเข้าใจในบริบทต่าง ๆ ของชุมชนและประชาชนทั่วไป เพื่อเป็นการกำหนดแผนการพัฒนาให้สอดคล้องกับความเป็นจริง เพื่อที่จะได้กำหนดแนวทางการพัฒนาเพื่อการเกื้อกูลประชาชนทั่วไปได้อย่างตรงจุดตรงประเด็นในทุกส่วนและทุกเรื่องราวที่มีความจำเป็น และเป็นที่ต้องการของคนในชุมชนตามแนวทางและความปรารถนาของชุมชน พระสังฆาธิการ

ต้องใช้การประยุกต์หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาพร้อมกับบูรณาการความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรมเพื่อการวิเคราะห์สังเคราะห์และการนำมาเป็นแผนที่จะต้องนำไปใช้หรือปฏิบัติได้จริง สิ่งสำคัญจะต้องเป็นการดำเนินการที่เป็นไปในแนวทางที่เป็นประโยชน์กับคนหมู่มาก และต้องมีความถูกต้องชัดเจนมีความยุติธรรมในการดำเนินแนวทางในด้านการเกื้อกูลประชาชนทั่วไป ให้ได้รับผลดีความเจริญให้เกิดขึ้นจากการดำเนินการในสิ่งเหล่านั้น

สรุป

การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลนั้น วัดและพระสงฆ์ภาวนานั้นเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนกิจการในฝ่ายพุทธจักรเพื่อประคับประคองฝ่ายอาณาจักรในการร่วมมือร่วมแรงกันพัฒนาชุมชนให้มีความเจริญ เพราะวัดก็มีความพร้อมในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของสถานที่ และปัจจัยอื่น ๆ พอที่พระสงฆ์ภาวนาจะช่วยเหลือเกื้อกูลแก่สังคมชุมชนได้ ซึ่งวัดก็ยังถือว่าเป็นองค์กรคณะสงฆ์ที่ยังมีประสิทธิภาพในการทำงานด้านสาธารณสงเคราะห์เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลแก่ประชาชนทั่วไป ที่อาจจะได้รับความเดือดร้อนในเรื่องต่าง ๆ ได้ถือได้ว่าวัดยังมีความมั่นคงและมีศักยภาพในระดับหนึ่งทีเดียวที่ขับเคลื่อนงานเหล่านี้ได้เป็นอย่างดี การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ ได้แก่ พระสงฆ์ภาวนาและต้องให้การช่วยเหลือเกื้อกูลด้วยความตั้งใจและให้เกิดความเป็นธรรมเป็นประโยชน์ที่เกิดแก่ชุมชนหมู่มากเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนและมีความจำเป็นต้องใช้วิจารณญาณในการไตร่ตรองและหาเหตุผลในการทำงานต้องมีความรอบรู้และรอบคอบสามารถในการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ให้เกิดในวงกว้างเป็นที่ไว้วางใจในการทำหน้าที่ของพระสงฆ์ภาวนา เพราะว่าวัดเป็นสถาบันหลักที่จะสามารถพอที่จะให้ความอนุเคราะห์และให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นให้ได้รับประโยชน์จากการจัดสรรหรือการจัดหาหรือการจัดการในเรื่องต่าง ๆ ให้เกิดความเหมาะสมและมีความเป็นธรรมเพื่อประโยชน์แก่ชุมชนและสังคมต่อไปด้วยความหวังที่จะนำพาชุมชนให้เกิดความเจริญและผาสุกต่อไป

การเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่ยังเป็นสาธารณสมบัติมีความน่าเป็นห่วงในเรื่องของการอนุรักษ์และการดูแลรักษาที่นับวันนานไปสิ่งที่เป็นสาธารณสมบัติสถานก็จะมีความทรุดโทรมลงไปเรื่อย ๆ แม้จะมีการดูแลรักษาอย่างดี แต่ในทางการอนุรักษ์นั้นมีความละเอียดและซับซ้อนมากในเรื่องทางเทคนิค และวิธีในการอนุรักษ์หรือรักษาให้อยู่คงเดิมมัน ในทางปฏิบัติมีความยากไม่น้อยจำเป็นอย่างยิ่งที่คนหรือประชาชนในชุมชนต้องตระหนักและให้ความสำคัญก่อนที่จะสาธารณสมบัติสถานจะเกิดความเสียหายจนไม่อาจเยียวยาได้ในฐานะที่พระสงฆ์ภาวนาหรือวัดหรือองค์กรที่มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบต้องหันมายอมรับและให้ความสำคัญในการดูแลสาธารณสมบัติสถานให้มีความคงทนถาวรสืบไป อย่างน้อยก็เพื่อเป็นการสืบทอดในสิ่งที่บรรพบุรุษในรุ่นก่อนหน้าได้สะสมเอาไว้ได้ชื่นชมกัน และเป็นการประกาศความสามารถในงานศิลปกรรมได้เป็นอย่างดีว่าคนในยุคก่อนก็มีความสามารถไม่แพ้คนในยุคนี้เหมือนกัน การเกื้อกูลประชาชนทั่วไปซึ่งพระสงฆ์ภาวนาหรือวัดที่ถือว่าเป็นศูนย์กลางของชุมชนที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากกว่าหน่วยงานอื่นหรือองค์กรอื่นแม้ในปัจจุบัน บ้านกับวัดอาจห่างเหินกันไป

บ้างตามสภาพการณ์ที่เปลี่ยนไป แต่ในส่วนใหญ่แล้วบ้านกับวัดก็มีความใกล้ชิดกันมากกว่าหน่วยงานหรือองค์กรอื่นอยู่ ต้องทุ่มเทให้กับชุมชนเพราะช่วยบรรเทาทุกข์หรือความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือสังคมตามความสามารถของเราที่จะกระทำให้ หรือการประสานความช่วยเหลือให้ความสะดวกหรือการบริการประชาชนแก้ไขข้อขัดข้องความเดือดร้อนที่เมื่อคราวที่ประชาชนหรือชุมชนได้รับความลำบากและต้องการความช่วยเหลือต้องให้วัดอยู่เคียงข้างกับคนและประชาชนในชุมชนเหมือนกับในอดีตที่ผ่านมาเพื่อดึงศรัทธาให้วัดกับชุมชนกลับมาเป็นเหมือนเดิม เพื่อความสงบสุขของชุมชนสังคมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา. (2542). *คู่มือการบริหารและการจัดการวัดฉบับย่อ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- บุญศรี พานะจิตต์. (2546). *ความสำเร็จในการปฏิบัติภารกิจของวัด: ศึกษาเฉพาะกรณีวัดสวนแก้ว อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- พระครูสุภาจารย์วัฒน์. (2542). *บทบาทพระสงฆ์ชนบทท่ามกลางวิกฤต*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เคสิดไทย จำกัด.
- พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญโญ). (2545). *เอกสารประกอบการบรรยาย เรื่องการคณะสงฆ์และการพระศาสนา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระไพศาล วิสาโล. (2546). *พุทธศาสนาไทยในอนาคต แนวโน้มและทางออกวิกฤต*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี สฤษดิ์วงศ์.
- พระมหาสมทรง สิริณฺธโร และคณะ; อ้างใน พระครูอรัญเขตคณารักษ์ (นิพนธ์ อคฺควณฺโณ), “ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี”. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ), พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมเด็จพระมหาธีรราชมิ่งมงคลจารย์ (ช่วง วรปุญโญ). (2550). *การเผยแผ่พระพุทธศาสนา. คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยเรื่อง การคณะสงฆ์และการพระศาสนาในทวิ พลรัตน์ (บรรณาธิการ)*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). *รายงานการเสวนา เรื่องบทบาทที่พึงประสงค์ของวัดและพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคมไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคม กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *คู่มือพระสังฆาธิการและพระวินยาธิการ*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ NEW PUBLIC SECTOR MANAGEMENT

ฉัตรชัย นาถำพลอย

Chatchai Nathamploy

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: Chatchai@gmail.com

Received March 1, 2020; Revised May 28, 2020; Accepted August 20, 2020

บทคัดย่อ

องค์ความรู้ทางรัฐประศาสนศาสตร์มีโฉมหน้าเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก สิ่งที่เคยศึกษากันในเรื่องของการจัดองค์การและระบบการบริหารราชการภาครัฐแบบดั้งเดิม อาจไม่เพียงพอต่อการจัดระบบการบริหารงานภาครัฐให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนที่มีลักษณะเป็นพลวัตมากขึ้นอีกต่อไป ความเข้าใจถึงองค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่จะช่วยเพิ่มศักยภาพของระบบการบริหารภาครัฐในการตอบสนองต่อผลประโยชน์สาธารณะจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง การปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการภาครัฐ โดยนำหลักการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบราชการและการแสวงหาประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ เช่น การบริหารงานแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์การบริหารงานแบบมืออาชีพ การคำนึงถึงหลักความคุ้มค่า การให้ความสำคัญต่อค่านิยม จรรยาบรรณวิชาชีพ ตลอดจนการมุ่งเน้นการให้บริการแก่ประชาชนโดยคำนึงถึงคุณภาพเป็นสำคัญ

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ, การจัดการภาครัฐ, การจัดการภาครัฐแนวใหม่

Abstracts

The knowledge of public administration has changed dramatically. As a sequence, the issues that have been studied about the organization and the traditional public administration may not be enough to organize a public administration system to be able to respond to the needs of people with more dynamic characteristics. The understanding of new knowledge which will help enhance the potential of the public administration system in response to public interests is therefore considerably necessary. The change in government management by applying the principles of bureaucratic efficiency enhancement and the pursuit of performance in civil service such as achievement-oriented management, professional management, cost-effectiveness,

social value orientation, professional ethics including emphasizing on public services providing with quality as a priority.

Keywords: Management, Public Management, New Public Sector

บทนำ

ในช่วงทศวรรษ 1980 และ 1990 เกิดการจัดการแนวใหม่ภาครัฐขึ้นในโลก มีชื่อเรียกว่า “การจัดการภาครัฐ” (Public Management) หรือ “การจัดการภาครัฐแนวใหม่” (New Public Management) หรือบางทีก็มีชื่อเรียกว่า “NPM” นักวิชาการบางคน เช่น คาร์มาร์ก เห็นว่าเป็นการปฏิวัติการบริหารภาครัฐซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากเหมือนกับ ทฤษฎีระบบราชการของเวเบอร์เลยทีเดียว หลักใหญ่ของการจัดการภาครัฐแนวใหม่ คือ เน้นการเปลี่ยนแปลงระเบียบและวิธีการของระบบราชการไปสู่การบริหารแบบใหม่ โดยใช้กระบวนการของภาคเอกชนมาบูรณาการการทำงานซึ่งเน้นผลสำเร็จและความรับผิดชอบ (ชาญชัย จิตรเหล้าอาพร, 2552 : 56)

แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management: NPM) เป็นการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ มีมาตรฐานวัดได้ ใช้กลไกการตลาดเปิดโอกาสในการแข่งขันทั้งภาคเอกชนและภาคประชาชนในการเข้าร่วมการลงทุนอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ การให้บริการที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ดังนั้นเพื่อให้ระบบราชการมีความสอดคล้องกับแนวคิดการปฏิรูประบบราชการควรมีลักษณะ คือ รัฐจะมีบทบาทหน้าที่เฉพาะในส่วนที่จำเป็นจะต้องทำเท่านั้นเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนและชุมชนมีบทบาทมากขึ้น มีการบริหารจัดการภายในภาคราชการที่มีความรวดเร็ว คุณภาพสูง และมีประสิทธิภาพ มีการจัดองค์กรที่มีความกะทัดรัดคล่องตัวและปรับเปลี่ยนได้อย่างรวดเร็ว เน้นการทำงานที่ใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือตามลักษณะของการทำงานที่ทันสมัย ใช้อุปกรณ์ที่เหมาะสมต่อการทำงาน มีการพัฒนาสมรรถนะข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีคุณภาพสูง ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ทำงานมุ่งผลสัมฤทธิ์โดยมีประชาชนเป็นเป้าหมาย มีกลไกการบริหารงานบุคคลที่หลากหลาย มีระบบค่าตอบแทนที่เป็นธรรมเพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถเต็มใจมารับราชการอย่างมืออาชีพ มีวัฒนธรรมองค์กรและมีบรรยากาศในการทำงานแบบมีส่วนร่วม มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ (พัชรวาลย์ ศุภะ, 2562)

ดังนั้น การบริหารจัดการภาครัฐเป็นนวัตกรรมทางการบริหารอย่างหนึ่งเพื่อดำเนินการขับเคลื่อนการปฏิรูประบบราชการไทย ได้มีการประยุกต์ใช้เป็นหลักคิด หลักปฏิบัติ โดยมีเป้าประสงค์หลักของการพัฒนาระบบราชการไทย คือ พัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนที่ดีขึ้น ปรับบทบาทภารกิจให้มีความเหมาะสม ยกระดับขีดความสามารถและมาตรฐานการทำงานให้เทียบเท่าเกณฑ์สากล และตอบสนองต่อการบริหารปกครองอย่างมีประสิทธิภาพ

ลักษณะสำคัญของการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่

ลักษณะสำคัญของการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ แม้จะมีนักวิชาการแสดงทัศนะไว้อย่างหลากหลาย แต่นักวิชาการรุ่นแรก ๆ ที่นำเสนอแนวคิดนี้ได้อย่างครอบคลุมที่สุดคือ โจนาธาน บอสตัน (Jonathan Boston) และคณะ (ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2551) โดยสรุปลักษณะสำคัญของการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ 10 ประการ ดังต่อไปนี้

1) มีความเชื่อว่าการบริหารงานมีลักษณะความเป็นสากลสภาพ หรือไม่มีความแตกต่างอย่างเป็นนัยสำคัญระหว่างการบริหารงานของภาคธุรกิจเอกชน และการบริหารงานภาครัฐ

2) ปรับเปลี่ยนการให้น้ำหนักความสำคัญจากเดิมที่มุ่งเน้นการควบคุมทรัพยากรและกฎระเบียบ เป็นเรื่องของการควบคุมผลผลิตและผลลัพธ์ หรือปรับเปลี่ยนจากการให้ความสำคัญในการรับผิดชอบต่อกระบวนการงาน (Process Accountability) ไปสู่การรับผิดชอบต่อผลสัมฤทธิ์ (Accountability for result)

3) ให้ความสำคัญต่อเรื่องทักษะการบริหารจัดการมากกว่าการกำหนดนโยบาย

4) โอนถ่ายอำนาจการควบคุมของหน่วยงานส่วนกลาง (Devolution of Centralized Power) เพื่อให้อิสระและความคล่องตัวแก่ผู้บริหารของแต่ละหน่วยงาน

5) ปรับเปลี่ยนโครงสร้างหน่วยงานราชการใหม่โดยแบ่งออกเป็น 3 ภารกิจ ได้แก่
1. งานเชิงพาณิชย์ (การกำกับดูแล ควบคุม) 2. งานเชิงพาณิชย์ (การกำกับดูแล ควบคุม) และ
3. งานเชิงนโยบายและการให้บริการ เพื่อให้องค์กรมีขนาดเล็กลงในรูปแบบของหน่วยงานอิสระในกำกับ

6) เน้นการบริหารกิจการของรัฐเป็นรูปแบบเอกชนและให้มีการจ้างเหมาบุคคลภายนอก (Outsourcing) รวมทั้งบูรณาการวิธีการจัดจ้างและการประมูลงาน (Competitive Tendering) เพื่อปรับปรุงคุณภาพการให้บริการและลดต้นทุน

7) บุคลากรของภาครัฐในเรื่องการทำสัญญาจ้างปรับให้เป็นระยะสั้น กำหนดเงื่อนไขข้อตกลงให้มีความชัดเจนสามารถตรวจสอบได้

8) นำรูปแบบการบริหารจัดการของภาคธุรกิจเอกชนที่ประสบความสำเร็จมาประยุกต์ใช้ เช่น การบริหารเชิงกลยุทธ์ การบริหารคุณภาพเชิงรวม การจ่ายรางวัลค่าตอบแทนตามผลงาน การจัดจ้างบุคคลภายนอกให้เข้ามาปฏิบัติงานเป็นการชั่วคราวเฉพาะกิจ การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงาน

9) มีการสร้างแรงจูงใจในองค์กร เช่น การจ่ายตอบแทนในรูปของตัวเงินมากขึ้นเพื่อเป็นรางวัล (Monetary Incentives)

10) พยายามลดต้นทุนค่าใช้จ่ายและเพิ่มผลผลิต เพื่อให้เกิดการใช้จ่ายงบประมาณที่คุ้มค่า (ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2551)

ดังนั้นลักษณะสำคัญของการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ เป็นการปรับเปลี่ยนการควบคุมผลผลิตและผลลัพธ์ มีความเป็นสากล ให้อิสระและความคล่องตัวแก่ผู้บริหาร และให้ความสำคัญต่อเรื่องทักษะการบริหารจัดการมากกว่าการกำหนดนโยบาย ปรับเปลี่ยนโครงสร้างหน่วยงานราชการใหม่ให้มีขนาดเล็กลง รวมทั้งการประยุกต์ใช้วิธีการจัดจ้างและการแข่งขันประมูลงานเพื่อลดต้นทุน มีการสร้างแรงจูงใจ และให้รางวัลตอบแทนมากขึ้น สร้างระเบียบวินัยและความประหยัดในการใช้จ่ายเงินงบประมาณ โดยพยายามลดต้นทุนค่าใช้จ่ายและเพิ่มผลผลิต

แนวทางการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ. 2556-2561)

แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ. 2556-2561) ได้นำเสนอการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ โดยกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์อันสอดคล้องกับการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2556)

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 : การสร้างความเป็นเลิศในการให้บริการประชาชน

พัฒนางานบริการส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐพัฒนาระบบการเชื่อมโยงงานบริการซึ่งกันและกันสู่ความเป็นเลิศ โดยออกแบบการบริการที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง นำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามาใช้ในการให้บริการประชาชน ยกย่องการดำเนินงานของศูนย์บริการร่วมด้วยการเชื่อมโยงและบูรณาการกระบวนการงานบริการที่หลากหลายจากส่วนราชการต่าง ๆ มาไว้ ณ สถานที่เดียวกันให้สามารถใช้บริการได้ง่ายและหลากหลายรูปแบบ เน้นการบริการเชิงรุกที่มีปฏิสัมพันธ์โดยตรงระหว่างภาครัฐและประชาชน การให้บริการแบบเบ็ดเสร็จอย่างแท้จริง พัฒนาระบบการจัดการข้อร้องเรียนและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนอย่างจริงจัง โดยเน้นการจัดการเชิงรุกอย่างมีประสิทธิภาพรวมทั้งเสริมสร้างวัฒนธรรมการบริการที่เป็นเลิศ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 : การพัฒนาองค์การให้มีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัย

เพื่อพัฒนาส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐสู่องค์การแห่งความเป็นเลิศ โดยเน้นการจัดโครงสร้างองค์การที่มีความทันสมัย ลดความซ้ำซ้อน มีความยืดหยุ่น สามารถปรับตัวได้อย่างต่อเนื่อง ปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ในการทำงาน เน้นการคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานหลักโดยการจัดระบบงานอิเล็กทรอนิกส์ พัฒนาขีดสมรรถนะของบุคลากรในองค์การ นำรูปแบบการให้บริการร่วมกันเพื่อประหยัดทรัพยากร ลดค่าใช้จ่าย ยกย่องคุณภาพมาตรฐานและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของหน่วยงานของรัฐ สร้างความรับผิดชอบต่อสังคม และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 : การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารสินทรัพย์ของภาครัฐให้เกิดประโยชน์สูงสุด

เพื่อวางระบบการบริหารจัดการสินทรัพย์ของราชการอย่างครบวงจร โดยคำนึงถึง ค่าใช้จ่ายที่ผูกมัด/ผูกพันติดตามมา ส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสินทรัพย์และ

บูรณาการเข้ากับระบบบริหารจัดการทรัพยากรขององค์การ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดหรือสร้างมูลค่าเพิ่ม สร้างโอกาส และสร้างความมั่นคงตามฐานะเศรษฐกิจของประเทศ ลดความสูญเสียสิ้นเปลืองและเปล่าประโยชน์รวม ลดต้นทุน โดยจัดให้มีระบบและข้อมูลเพื่อให้หน่วยราชการใช้ประกอบการวัดและวิเคราะห์ การใช้สินทรัพย์เพื่อให้เกิดผลผลิตภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 : การวางระบบการบริหารงานราชการแบบบูรณาการ

เพื่อส่งเสริมการบริหารงานแบบบูรณาการในยุทธศาสตร์สำคัญของประเทศ เพื่อให้สามารถรองรับการขับเคลื่อนประเด็นยุทธศาสตร์สำคัญของประเทศที่ต้องอาศัย การดำเนินงานที่มีความยืดหยุ่นคล่องตัว ไม่ยึดติดกับโครงสร้างองค์การและระบบราชการแบบเดิม จัดสรรงบประมาณให้มีลักษณะแบบยืดหยุ่นศาสตร์และเป้าหมายร่วมเป็นหลัก เพื่อให้เอื้อต่อการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สำคัญของประเทศ และการบริหารงานแบบบูรณาการ พัฒนารูปแบบและวิธีการทำงานของภาครัฐในระดับต่าง ๆ ระหว่างราชการบริหารส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น โดยเน้นการยึดพื้นที่เป็นหลัก เพื่อให้เกิดความร่วมมือ ประสานสัมพันธ์กันในการปฏิบัติงานและการใช้ทรัพยากรให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 : การส่งเสริมระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองแบบร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

เพื่อส่งเสริมส่งเสริมการสร้างความร่วมมือในรูปภาคีหุ้นส่วนระหว่างภาครัฐกับเอกชนเพื่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณะได้เพียงพอกับความต้องการของประชาชน ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน มุ่งเน้นการพัฒนารูปแบบและแนวทางการบริหารงานแบบเครือข่าย โดยการปรับเปลี่ยนบทบาท โครงสร้าง และกระบวนการทำงานขององค์กรภาครัฐให้สามารถเชื่อมโยงทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ให้เกิดการพึ่งพากันในรูปแบบพันธมิตร เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ มีการตัดสินใจที่รวดเร็วทันต่อสถานการณ์

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 6 : การยกระดับความโปร่งใสและสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาในการบริหารราชการแผ่นดิน

เพื่อส่งเสริมและวางกลไกให้ส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร และสร้างความโปร่งใสในการปฏิบัติราชการ รวมทั้งส่งเสริมให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของทางราชการ ตลอดจนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์และมาตรการในการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันให้บรรลุผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 7 : การสร้างความพร้อมของระบบราชการไทยเพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน

เพื่อการสร้างความพร้อมของระบบบริหารงานของหน่วยงานที่มีความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน มีเป้าหมายเพื่อเตรียมความพร้อมของระบบราชการไทยเพื่อรองรับการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน รวมทั้งประสานพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกันในการส่งเสริมและยกระดับ

ธรรมาภิบาลในภาครัฐของประเทศสมาชิกอาเซียน อันจะนำไปสู่ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ความมั่นคงทางการเมือง และความเจริญผาสุกของสังคมร่วมกัน

ดังนั้น แนวทางการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ. 2556-2561) ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ไว้โดยการพัฒนาบริการของส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐสู่ความเป็นเลิศ โดยเน้นการจัดโครงสร้างองค์การที่มีความทันสมัย พัฒนาขีดสมรรถนะของบุคลากรให้มีความเป็นมืออาชีพ วางระบบการบริหารจัดการสินทรัพย์ของราชการอย่างครบวงจรให้เกิดประโยชน์สูงสุด บูรณาการการทำงานร่วมกันภายในระบบราชการ ส่งเสริมให้หน่วยงานราชการทบทวนบทบาทและภารกิจของตนให้มีความเหมาะสม มุ่งเน้นการพัฒนา รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐกับภาคส่วนอื่น วางกลไกให้หน่วยงานของรัฐสร้างความโปร่งใส ในการปฏิบัติราชการ และสร้างความพร้อมของระบบราชการไทยเพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน

ข้อเสนอในการจัดการภาครัฐแนวใหม่

แนวคิดที่มีอิทธิพลต่อการปฏิรูปการบริหารภาครัฐทั่วโลก แนวคิดใหม่ไม่ใช้การปฏิรูประบบราชการอย่างเดียวแต่ยังแปลงโฉมภาครัฐใหม่ด้วยการจัดระบบความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐกับสังคมใหม่ เหตุผลหลักที่ได้รับการยอมรับคือ ตัวแบบระบบราชการเดิมใช้ไม่ได้อีกต่อไป รัฐบาลหลายประเทศเริ่มไม่เห็นด้วยกับการทำงานแบบราชการ จึงจ้างนักเศรษฐศาสตร์ที่อบรมการจัดการเข้ามาทำงานแทนนักบริหารพร้อมกับหยิบยืมเทคนิคการจัดการจากภาคเอกชนมาใช้ ย้อนกลับไปใช้วิธีการแบ่งกิจกรรมภาครัฐกับภาคเอกชนออกจากกันเพื่อหาทางตัดค่าใช้จ่าย และเริ่มเปลี่ยนระบบการทำงานใหม่ สาเหตุพื้นฐานมาจากรัฐบาลหลายประเทศเผชิญกับปัญหารายได้ที่แท้จริงตกต่ำ แต่นักการเมืองยังคงอยากให้บริการอยู่ในระดับเดิม จึงไม่มีทางอื่นนอกจากปรับปรุงประสิทธิภาพประกอบกับนักทฤษฎีที่วางตั้งว่าระบบราชการเดิมไม่มีประสิทธิภาพ และเมื่อนักเศรษฐศาสตร์ศึกษาได้คำตอบแบบเดียวกัน จึงเริ่มมีคำถามว่าทำไมต้องจ้างข้าราชการถาวร ทำไมไม่จ้างตามสัญญา หากจ้างตามสัญญาจะเกิดปัญหาอะไรบ้าง ส่วนแรงต่อต้านจากระบบราชการมีน้อย เพราะประชาชนไม่สนับสนุนการเปลี่ยนแปลงจึงเกิดขึ้นและเป็นที่มาให้การทำงานแบบระบบราชการบางอย่างหายไป ดังนั้นแนวโน้มของ“การจัดการภาครัฐ” ในอนาคตจึงมุ่งไปสู่ “การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ” (Privatization) และการใช้ “บุคคลที่สาม” (Third Party) ในการดำเนินการต่าง ๆ แทนภาครัฐเพิ่มมากขึ้นซึ่งทำให้ภาครัฐจำเป็นต้องอาศัย “แนวความคิดและวิธีการบริหารจัดการของภาคธุรกิจเอกชน” มาใช้มากขึ้นทุกทีการบริหารจัดการแบบภาคเอกชน เช่นว่านี้ทำให้เจ้าหน้าที่ของภาครัฐต้องมีความเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพมากขึ้น (Qualityfied Personnel) พร้อม ๆ กับการต้องเป็น “มืออาชีพ” มากขึ้นด้วย (Higher-Quality Professional) แต่โดยที่การบริหารในภาครัฐราชการจะต้องอยู่ภายใต้กฎหมายและกฎระเบียบต่างๆ มากมาย ซึ่งต่างจากการบริหารของภาคเอกชน และอยู่ภายใต้หลักการปกครองแบบ “นิติรัฐ” (Rule of Law) ด้วยจึงทำให้ภาครัฐจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบของการปกครองแบบเข้มงวดเคร่งครัดมายึดหลักการ

ผ่อนปรนภายใต้ “ธรรมาภิบาล” หรือ “การกำกับดูแลที่ดี” (Good Governance) มากขึ้น ปัญหาในปัจจุบันจึงอยู่ที่การเร่งสร้างองค์การเครือข่ายของภาครัฐและภาคเอกชนที่อาศัยหลักการของ “ธรรมาภิบาล” ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับของหลักแห่งศีลธรรมที่ดำรงมาทุกวันนี้ภาคเอกชนไม่เพียงแต่เรียกร้องและต้องการ Good Governance เท่านั้นแต่ยังเรียกร้อง “Good Judgment” จากเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกระดับชั้นมากยิ่งขึ้นด้วย (ชาญชัย จิตรเหล้าอาพร, 2552)

ดังนั้นข้อเสนอในการจัดการภาครัฐแนวใหม่เป็นการแปลงโฉมภาครัฐใหม่ด้วยการจัดระบบความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐกับสังคมใหม่ และเริ่มเปลี่ยนระบบการทำงานใหม่ไปสู่การแปรรูปรัฐวิสาหกิจและการใช้บุคคลที่สามในการดำเนินการต่าง ๆ แทนภาครัฐเพิ่มมากขึ้น แต่การบริหารในภาครัฐราชการจะต้องอยู่ภายใต้กฎหมายและกฎระเบียบต่าง ๆ มากมาย ซึ่งต่างจากการบริหารของภาคเอกชนจึงทำให้ภาครัฐจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบของการปกครองแบบเข้มงวดเคร่งครัดมายึดหลักการผ่อนปรนภายใต้ “ธรรมาภิบาล” หรือ “การกำกับดูแลที่ดี” (Good Governance) มากขึ้น

การนำแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่มาใช้ในการปฏิรูประบบราชการของต่างประเทศ

ประเทศอังกฤษ การปฏิรูประบบราชการในประเทศอังกฤษเกิดขึ้นเมื่อปี ค.ศ.1979 เมื่ออังกฤษประสบปัญหาทางเศรษฐกิจตกต่ำอย่างรุนแรง ปัญหาการว่างงานและภาวะเงินเฟ้อ ขณะที่คุณภาพและประสิทธิภาพของการบริหารงานภาครัฐได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมาก ทำให้เกิดเสียงเรียกร้องของประชาชนให้มีการปรับปรุงการบริการของรัฐให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ประกอบกับความสนใจของนางแทตเชอร์ที่มีความนิยมการบริหารราชการเชิงธุรกิจและนโยบายของพรรคอนุรักษนิยมที่ต้องการลดการจำกัดเก็บภาษีรายได้ของประชาชน ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ผลักดันให้รัฐบาลอังกฤษ ซึ่งนำโดยนางมาร์กาเรต แทตเชอร์ ได้ริเริ่มการปฏิรูปขนานใหญ่ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2546)

ประเทศนิวซีแลนด์ การปฏิรูประบบราชการครั้งสำคัญในประเทศนิวซีแลนด์ เริ่มขึ้นในช่วงกลางทศวรรษที่ 1980 เนื่องมาจากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศนิวซีแลนด์ไม่ว่าจะเป็นภาวะขาดดุลการค้าและดุลการชำระเงิน หนี้สาธารณะ เงินเฟ้อ และการว่างงานต้นสะสมมาตั้งแต่ช่วงทศวรรษที่ 1970 ประกอบกับภาระงบประมาณค่าใช้จ่ายของระบบรัฐสวัสดิการที่ผ่านมาเป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้เกิดการปฏิรูประบบการบริหารงานภาครัฐอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ของรัฐบาลนิวซีแลนด์ ผลการเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารงานอย่างรวดเร็ว ทำให้การปฏิรูประบบราชการของนิวซีแลนด์ได้รับการยอมรับและยกย่องให้เป็นแบบอย่างของการปฏิรูประบบบริหารงานภาครัฐร่วมสมัย ซึ่งการปฏิรูประบบราชการของนิวซีแลนด์ได้รับอิทธิพลอย่างสูงจากแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ โดยเฉพาะการมุ่งเน้นต่อระบบตลาดเสรี การลดขนาด

และบทบาทในการเข้าแทรกแซงของภาครัฐ การมุ่งเน้นถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผล และการอาศัยแนวทางการบริหารงานแบบภาครัฐกิจ (ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2548)

กลุ่มประเทศเอเชียตะวันออก ได้แก่ ฮองกง สิงคโปร์ และจีน การปฏิรูประบบราชการในประเทศฮ่องกงและประเทศสิงคโปร์ในช่วงเวลากว่า 20 ปี ที่ผ่านมา แสดงให้เห็นถึงรูปแบบการปฏิรูประบบราชการที่มีความชัดเจนในด้านข้อจำกัดและความคล้ายคลึงกันในเรื่องของหลักการกลวิธีการนำไปปฏิบัติ ซึ่งการปฏิรูประบบราชการที่เกิดขึ้นในสอง ประเทศมีผลสืบเนื่องมาจากความสำเร็จในการปฏิรูประบบการบริหารภาครัฐของกลุ่ม ประเทศ OECD ภายใต้กระแสแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่เป็นสำคัญ เช่น ในกรณีประเทศสิงคโปร์ ที่มีการใช้แนวทางการปฏิรูประบบราชการ เรียกว่า “ประเทศสิงคโปร์คือบริษัทธุรกิจ” โดยทำให้ประเทศเป็นบริษัทธุรกิจที่ผู้นำเป็นนักการเมือง มีภาครัฐภาคเอกชน และประชาชนเป็นหุ้นส่วน และปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อประโยชน์ของประเทศ รวมไปถึงความพยายามคิดค้นวิธีการบริหารงานใหม่ ๆ มาใช้ เป็นต้น (สมาน รังสิโยภุชญ์, 2546) สำหรับการปฏิรูประบบราชการในประเทศจีนนั้น ถูกขับเคลื่อนด้วยวัตถุประสงค์ของฝ่ายการเมืองที่เป็นผู้มีอำนาจในการปกครองอย่างเด็ดขาด โดยการปฏิรูปมุ่งเน้นไปที่การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเพื่อรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลัก รวมไปถึงการปรับเปลี่ยนระบบการบริหารงานภาครัฐให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมสมัยใหม่ในสถานการณ์ปัจจุบัน ประกอบกับกระแสความเป็นสากลของโลกและการเชื่อมโยงกับต่างประเทศเป็นปัจจัยอีกประการที่มีส่วนสำคัญต่อการกำหนดแนวโน้มการบริหารงานภาครัฐด้วยเหตุผลต่าง ๆ ที่กล่าวมาทำให้จีนมีความจำเป็นต้องดำเนินการปฏิรูประบบราชการ และด้วยแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ถูกจุดประกายและทวีความสำคัญมากขึ้นในการพัฒนาระบบการบริหารงานภาครัฐทั่วโลก ทำให้การปฏิรูประบบราชการในจีนถูกกระตุ้นให้เกิดขึ้นตามอิทธิพลของแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ และบทบาทสำคัญขององค์กรระดับนานาชาติ (Cheung, 2003)

การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่

การบริหารงานภาครัฐแนวใหม่เป็นการปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการภาครัฐ โดยนำหลักการเพิ่มประสิทธิภาพและการแสวงหาประสิทธิภาพของระบบราชการที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศ นำเอาแนวทางหรือวิธีการบริหารงานของภาคเอกชนมาปรับใช้กับการบริหารงานภาครัฐ ตลอดจนการมุ่งเน้นการให้บริการแก่ประชาชนโดยคำนึงถึงคุณภาพเป็นสำคัญ เหตุผลที่มีการนำแนวคิดการ บริหารงานภาครัฐแนวใหม่มาใช้เนื่องจากกระแสโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกประเทศ เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนที่ต้องเพิ่มศักยภาพและความยืดหยุ่นในการปรับเปลี่ยน เพื่อตอบสนองความต้องการของระบบที่เปลี่ยนแปลงไป อีกทั้งระบบราชการไทยมีปัญหาที่สำคัญ คือ การขาดธรรมาภิบาล และหากภาครัฐไม่ปรับเปลี่ยนและพัฒนาการบริหารจัดการของภาครัฐเพื่อไปสู่องค์กรสมัยใหม่โดยยึดหลักธรรมาภิบาล

ก็จะส่งผลบั่นทอนความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ทั้งยังเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต (บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์ และคณะ, 2557)

การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่จึงเป็นแนวคิดพื้นฐานของการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงระบบของภาครัฐและยุทธศาสตร์ด้านต่าง ๆ ที่เป็นรูปธรรม โดยมีแนวทางในการให้บริการที่มีคุณภาพแก่ประชาชน กำหนดการวัดผลและการให้รางวัลแก่ผลการดำเนินงานทั้งในระดับองค์กรและระดับบุคคล เปิดกว้างต่อแนวคิดในเรื่องของการแข่งขัน ทั้งการแข่งขันระหว่างหน่วยงานของรัฐ ด้วยกันและระหว่างหน่วยงานของรัฐกับหน่วยงานของภาคเอกชน ลดการควบคุมจากส่วนกลางและเพิ่มอิสระในการบริหารให้แก่หน่วยงาน สร้างระบบสนับสนุนทั้งในด้านบุคลากร เทคโนโลยีเพื่อช่วยให้หน่วยงาน สามารถทำงานได้อย่างบรรลุวัตถุประสงค์ (บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์ และคณะ, 2557)

สรุปการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ หมายถึง การปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการภาครัฐ โดยนำหลักการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบราชการและการแสวงหาประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศ โดยการนำเอาแนวทางหรือวิธีการบริหารงานของภาคเอกชนมาปรับใช้กับการบริหารงานภาครัฐ เช่น การบริหารงานแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ การบริหารงานแบบมืออาชีพ การคำนึงถึงหลักความคุ้มค่า การจัดการโครงสร้างที่กะทัดรัดและแนวราบ การเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามาแข่งขันการให้บริการสาธารณะ การให้ความสำคัญต่อค่านิยม จรรยาบรรณวิชาชีพ ตลอดจนการมุ่งเน้นการให้บริการแก่ประชาชนโดยคำนึงถึงคุณภาพเป็นสำคัญ

สรุป

การพัฒนาระบบราชการที่ผ่านมาได้นำแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่มาปรับใช้ โดยมีเหตุผลหลักที่สำคัญจากปัญหาของระบบราชการไทยที่มีหลายประการและสั่งสมมานาน และกระแสโลกาภิวัตน์ส่งผลให้สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกประเทศ เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การเพิ่มประสิทธิภาพของระบบราชการที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การลดความเหลื่อมล้ำที่เน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน และทั่วถึงเป็นธรรม การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ภายใต้ปัจจัยด้านต่าง ๆ และการเปลี่ยนแปลงในสภาวะแวดล้อมของประเทศ ความต้องการและความคาดหวังต่อการได้รับบริการจากภาครัฐเพิ่มสูงขึ้น ตลอดจนการมุ่งแก้ไขปัญหาที่สั่งสมมาของระบบราชการไทยในเรื่องโครงสร้างนวัตกรรม กฎหมาย กฎระเบียบ ที่เป็นอุปสรรค และซ้ำซ้อนไม่ทันสมัย ทั้งนี้ได้กำหนดแผนกลยุทธ์และมาตรการในการพัฒนาระบบราชการ ได้แก่ 1) การลดขั้นตอนและระยะเวลาในการปฏิบัติราชการ 2) การปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชน ให้เป็นที่ยอมรับ ปรับปรุง แก้ไข ยกระดับ และพัฒนากฎหมาย ระเบียบ ขั้นตอนการให้บริการ การอำนวยความสะดวก และมาตรฐานของส่วนราชการ 3) การพัฒนาขีดสมรรถนะและศักยภาพของข้าราชการการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามาใช้ในการให้บริการประชาชน (e-Service)

การแก้ไขปัญหาคือเรื่องเรียนจากการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการและการทุจริตคอร์รัปชัน

4) การบูรณาการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานและภาคส่วนต่าง ๆ โดยยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการจึงได้กำหนดให้ปรับปรุงกลไกภาคราชการให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ และก่อให้เกิดความเชื่อมั่น ศรัทธาต่อการทำงานของภาคราชการเพิ่มขึ้น ซึ่งจะเอื้อต่อการเสริมสร้างรากฐานที่เข้มแข็งทางเศรษฐกิจ และสังคมในการพัฒนาประเทศ และพร้อมที่จะรองรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์ และคณะ. *การบริหารงานภาครัฐ*. สืบค้น 25 มีนาคม 2563, จาก <http://www.wiki.kpi.ac.th/>.
- ชาญชัย จิตรเหล้าอาพร. (2552). *การบริหารจัดการงานท้องถิ่น*. กรุงเทพมหานคร: สมาคมรัฐศาสตร์ แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พัชรวาลย์ ศุภณะ. (2562). *นโยบายสาธารณะและการวางแผนเพื่อจัดการองค์กรภาครัฐ*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ทศพร ศิริสัมพันธ์. (2551). “ทิศทางและแนวโน้มของรัฐธรรมนูญศาสตร์” ใน *ประมวลสาระชุดวิชา แนวคิด ทฤษฎี และหลักการรัฐธรรมนูญศาสตร์* หน่วยที่ 15. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ทศพร ศิริสัมพันธ์. (2548). *การบริหารราชการแนวใหม่ บริบทและเทคนิควิธี*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท วิชั่น พรินท์ แอนด์ มีเดีย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2556). *แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ. 2556–2561)*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท วิชั่น พรินท์ แอนด์ มีเดีย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2546). *คู่มือการพัฒนาระบบการบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์*. กรุงเทพมหานคร: สวัสดิการสำนักงาน ก.พ..
- สมาน รังสิโยภพ. (2546). *การบริหารราชการไทย: อดีต ปัจจุบัน และอนาคต*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: บรรณกิจ.
- Cheung, Anthony B.L. & Scott, Ian. (2003). *Governance and Public Sector Reform in Asia: Paradigms, Paradoxes and Dilemmas. Governance and Public Sector Reform in Asia: Paradigm Shifts or Business as Usual*. London: RoutledgeCurzon.

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธ BUDDHIST HUMAN RESOURCE DEVELOPMENT

พระครูใบฎีกาธีรยุทธ จันทูปโม (ภูโคกหวาย)

PhrakhrubaidikaTheerayut Chantupamo (Phookhokway)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: PhrakhrubaidikaTheerayut@gmail.com

Received April 2, 2020; Revised May 29, 2020; Accepted August 28, 2020

บทคัดย่อ

การจัดการทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นสิ่งที่สร้างคุณค่าให้กับองค์กร การคัดเลือกการพัฒนาคนตลอดทั้งการดูแลและรักษา ล้วนเป็นเรื่องที่ต้องเข้าใจขั้นตอนอย่างเป็นระบบแต่ที่สำคัญ คือ ต้องคำนึงคนเป็นศูนย์กลาง กล่าวคือเคารพต่อความเป็นมนุษย์ของแต่ละบุคคล เมื่อเปรียบเทียบการบริหารทรัพยากรบุคคลในปัจจุบันแล้ว เงื่อนไขต่าง ๆ ถูกสร้างขึ้นมาก่อน แล้วค่อยนำคนเข้าสู่ระบบ ซึ่งทำให้ระบบดังกล่าว นอกจากจะไม่สอดคล้องต่อสภาพความเป็นจริงและอุปนิสัยของมนุษย์ และบางครั้งความยืดหยุ่นของเงื่อนไขต่าง ๆ จะเป็นเครื่องมือสำหรับฝ่ายบริหารมากกว่าที่จะเป็นข้อปฏิบัติให้บุคลากรประสบความสำเร็จในการทำงาน

การจัดการทรัพยากรมนุษย์ตามแนวพุทธมีข้อแตกต่างที่สำคัญหลายประการจากการบริหารโดยทั่วไป ที่สำคัญพุทธศาสนาไม่เคยมีเงื่อนไขในการคัดแยกบุคคลด้วยชาติกำเนิด หรือสมบัติที่ติดตัวมาแต่เกิด และไม่เคยตัดสินบุคคลที่คุณลักษณะภายนอก แต่พุทธศาสนาได้จำแนกบุคคลตามที่เหตุแห่งการปฏิบัติ และเจตคติที่เขามีต่อส่วนรวม และที่สำคัญมากกว่านั้นพุทธศาสนานับการพัฒนาและบริหารทางจิต เพื่อให้เข้าไปสัมพันธ์กับบุคคลอื่นอย่างเห็นอกเห็นใจและมองทุกสิ่งอย่างเป็นองค์รวมที่แต่ละสิ่งต่างก็มีความเกี่ยวเนื่องกันหมด เพราะผลจากการกระทำของบุคคลหนึ่งอาจจะส่งผลต่ออีกคนอื่นได้ไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนานั้นต้องพัฒนาตนให้เป็นคนดีก่อน แล้วสังคมก็จะดีไปด้วย พุทธศาสนาจึงให้ความสำคัญกับขั้นตอนกระบวนการต่าง ๆ ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์เป็นอย่างยิ่ง เพราะเจตจำนงของการตั้งองค์กรสงฆ์ก็เพื่อให้องค์กรดังกล่าวทำหน้าที่พัฒนาจิตใจคนในสังคม ให้พ้นจากความทุกข์ ในขณะที่เดียวกันก็ต้องพัฒนาคนในองค์กรสงฆ์ให้เป็นบุคลากรที่พร้อมจะทำงานและพร้อมที่จะเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณดังกล่าว

คำสำคัญ : การพัฒนา, ทรัพยากรมนุษย์, การพัฒนาเชิงพุทธ

Abstract

Human resource management is considered as the factor that creates value for the organization. The selection, the development and the care and treatment of humans are all the issues that need to be understood systematically. However, it is important to consider people as the center to respect the human being of each person. Comparing current human resource management, various conditions were created first and then bring people into the system which makes the said system apart from being inconsistent with human reality and character. Moreover, sometimes the flexibility of various conditions seems to be a tool for management rather than a practice for personnel to succeed in their work.

Human resource management in Buddhist principles has many important differences from general administration. Importantly, Buddhism has never had a condition in separating people by birth or born-possessions and never judge a person with external characteristics. By contrast, Buddhism classifies people as according to their practice and attitudes towards the public. More importantly, Buddhism focuses on mental development and management in order to interact with other people sympathetically and to see everything as a whole that each of which is completely related as the result of one person's actions may affect the other person in any way.

Human resource development in Buddhism principles must develop oneself to be good people first and then society will be good as well. Buddhism therefore critically emphasize the various human resource management procedures because the intention of founding a monk organization is for the organization to develop the minds of people in society to be free from suffering. At the same time, the people in the Sangha organization must also be developed into personnel who are ready to work and ready to be the aforementioned spiritual leaders.

Keywords: The Development, Human Resource, Buddhist Development.

บทนำ

การจัดการทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นบทบาทขององค์กรที่ทำให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดจากการใช้พนักงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรและเป้าหมายเฉพาะบุคคล (Ivancevich, 2004) เป็นนโยบาย วิธีปฏิบัติงานและระบบ ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทัศนคติ และผลการปฏิบัติงานของ

พนักงาน (Noe, hollenbeck, Gerhart and Wright, 2006) โดยผู้บริหารใช้ศิลปะและกลยุทธ์การดำเนินการสรรหา คัดเลือก และบรรจุบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมให้ปฏิบัติงานในองค์กร พร้อมทั้งสนใจการพัฒนา การบำรุงรักษาให้สมาชิกที่ปฏิบัติงานในองค์กรสามารถเพิ่มพูนความรู้ความสามารถเพื่อการทุ่มเทการทำงานให้กับองค์กร และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข (วิชัย โสสุวรรณจินดา, 2547)

การจัดการทรัพยากรมนุษย์เป็นนโยบายและแนวปฏิบัติอันเกี่ยวข้องกับทรัพยากรมนุษย์ในสถานที่ทำงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการได้มาซึ่งพนักงาน การฝึกอบรม การประเมินผล การให้รางวัล การดูแลความปลอดภัย และการจัดสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดี โดยนโยบายและการปฏิบัติดังกล่าวจะครอบคลุมถึงงาน ดังต่อไปนี้ ได้แก่ การวิเคราะห์งาน การวางแผนความต้องการแรงงาน การสรรหาพนักงาน การคัดเลือกพนักงาน การปฐมนิเทศและการฝึกอบรมพนักงานใหม่ การสื่อสาร การสัมภาษณ์ การให้คำปรึกษา และวินัยในการทำงาน การฝึกอบรมและพัฒนา รวมทั้งการสร้างความผูกพันขององค์กรให้กับพนักงาน (Mondy and Noe, 2004) จัดการทรัพยากรมนุษย์ เป็นกระบวนการจัดการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคน การคัดเลือกบุคคลเข้าทำงาน การจัดวางตำแหน่งของบุคคลให้เหมาะสมกับงาน ตลอดจนการจัดสวัสดิการ การจ่ายเงินเดือนหรือค่าตอบแทน การพิจารณาบทบาทหน้าที่ และการควบคุมการทำงานของบุคลากรให้ทำงานอย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งกระบวนการแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การคัดเลือกหรือได้มาซึ่งทรัพยากรมนุษย์ ระยะที่ 2 การควบคุมดูแล และรักษาทรัพยากรมนุษย์ระหว่างปฏิบัติงานในองค์กร และระยะที่ 3 การพ้นจากงาน การจัดสวัสดิการตอบแทนหลังเกษียณ หรือการพ้นจากงานในกรณีอื่น ๆ เช่น การเลิกจ้าง เป็นต้น

การจัดการทรัพยากรมนุษย์เป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญต่อการบริหารองค์กรนอกจากองค์กรต้องจัดให้มีสวัสดิการ มีการวิเคราะห์ประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร การสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างทรัพยากรบุคคลก็มีความสำคัญต่อความสำเร็จในการบริหารงานหรือบริหารคนซึ่งจะส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กรด้วยเช่นกัน (พิชิต เทพวรรณ, 2554)

การจัดการทรัพยากรมนุษย์ จึงเป็นกระบวนการในการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพยากรบุคคลอย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรที่เป็นประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร เพื่อการบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีกระบวนการประกอบด้วย การวางแผน การสรรหา การคัดเลือก การบริหารค่าตอบแทน การประเมินผลการปฏิบัติงาน การพัฒนา ตลอดจนการอำรรักษาเพื่อให้เกิดความรักในองค์กรและอุทิศตนเพื่อองค์กร และเสริมสร้างความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ ส่งผลดีต่อสังคมและประเทศชาติสืบไป

ความสำคัญของการจัดการทรัพยากรมนุษย์กับการบริหารองค์กร

การจัดการทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญต่อการบริหารองค์กร อย่างน้อย 7 ประการ คือ

- 1) ทำให้มีบุคลากรทำงานที่เพียงพอและต่อเนื่อง เนื่องจากการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ดี จะต้อง

การวางแผนทรัพยากรมนุษย์ โดยมีการทำนายความต้องการทรัพยากรมนุษย์ในอนาคต ซึ่งต้องสัมพันธ์กับทิศทางและแผนงานขององค์กร ตลอดจนกิจกรรมขององค์กรที่คาดว่าจะมีในอนาคต 2) ทำให้ได้คนดีและมีความสามารถเข้ามาทำงานในองค์กร การจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ดีจะนำมาสู่กระบวนการสรรหา คัดเลือกและบรรจุแต่งตั้งบุคคลที่เป็นคนดีและมีความสามารถสอดคล้องกับความต้องการขององค์กร 3) ทำให้มีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การฝึกอบรมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นับเป็นบทบาทหนึ่งของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งการฝึกอบรมและพัฒนาจะเกี่ยวข้องกับคนที่ทำงานในองค์กร ทั้งคนที่รับเข้ามาทำงานใหม่และคนที่ทำงานอยู่เดิม เพื่อเพิ่มศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์เหล่านี้ให้ทำงานได้ทำงานเป็น ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และทำงานได้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยต่าง ๆ ในการบริหารองค์กร 4) ทำให้มีการบริหารค่าตอบแทนและสวัสดิการแก่บุคลากรอย่างเหมาะสม การจัดการ ทรัพยากรมนุษย์ที่ดีจะทำให้เกิดการพิจารณาเรื่องค่าตอบแทนและสวัสดิการที่เหมาะสมกับการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ เป็นการดึงดูดและรักษาคคนให้คงอยู่กับองค์กร มีขวัญและกำลังใจในการทำงานให้กับองค์กร 5) ทำให้เกิดการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนของบุคลากร ในการจัดการ ทรัพยากรมนุษย์จะมีการวางกฎระเบียบด้านวินัยของบุคลากรหรือคนทำงานให้เป็นไปตามสภาพลักษณะงานและวัตถุประสงค์ขององค์กร เช่น งานบริการคนไข้ในโรงพยาบาลจะต้องทำงาน 24 ชั่วโมง จึงต้องกำหนดกฎระเบียบให้บุคลากรทำงานในเวรเช้า เวรบ่าย เวรดึก เวรละ 8 ชั่วโมง หมุนเวียนกันไป เพื่อให้สามารถบริการแก่ลูกค้าได้ตลอด 24 ชั่วโมง 6) ทำให้เกิดการประเมินผลงานของบุคลากรที่เหมาะสมและสนับสนุนคนทำงานดี การจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่มีการกำหนดกระบวนการประเมินผลงานของบุคลากรที่ดีและเป็นธรรม จะส่งผลให้มีการให้รางวัลการเลื่อนตำแหน่งแก่ผู้ที่ปฏิบัติงานดี และการลงโทษผู้ที่ปฏิบัติงานไม่ดีและก่อให้เกิดความเสียหายแก่องค์กร อันเป็นการสร้างแรงจูงใจบุคลากรให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และ 7) ทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างคนทำงานด้วยกันและคนทำงานกับผู้บริหาร เนื่องจากการจัดการทรัพยากรมนุษย์จะให้ความสำคัญกับการพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคนทำงานด้วยกัน และระหว่างคนทำงานกับผู้บริหารหรือแรงงานสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดบรรยากาศที่ดีในการทำงาน และเป็นการลดความขัดแย้งและกรณีพิพาทต่าง ๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อองค์กร

นอกจากนี้ การจัดการทรัพยากรมนุษย์ยังสามารถทำให้องค์กรดำเนินงาน อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (พิชิต เทพวรรณ, 2554) เพราะมีความสำคัญต่อองค์กร 3 ประการ ได้แก่ 1) ด้านพนักงาน (Employee) ทำให้พนักงานในองค์กรสามารถใช้ศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ ช่วยในพนักงานได้มีโอกาสนำเอาความรู้และความสามารถของตนเองมาใช้ในการงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างเต็มความสามารถเกิดการพัฒนาตนเอง พัฒนางาน และพัฒนาสินค้าหรือบริการ พนักงานมีโอกาสและความก้าวหน้าในอาชีพ นำไปสู่การบรรลุเป้าหมายขององค์กรระหว่างพนักงานกับองค์กรร่วมกัน 2) ด้านองค์กร (Organization) ทำให้องค์กรสามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง โดยองค์กรมีทิศทางหรือนโยบายการบริหารงานในลักษณะใดในปัจจุบันและในอนาคต ความพร้อมและ

ความเพียงพอ ในเรื่องของจำนวนทรัพยากรมนุษย์ที่มีอยู่ในองค์กร จะสามารถทำให้องค์กรดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับการขยายหรือหดตัวขององค์กร ส่งผลให้องค์กรสามารถดำเนินงานไปได้ตามทิศทาง และบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ 3) ด้านสังคม (Social) การจัดการทรัพยากรมนุษย์เป็นพื้นฐานของการพัฒนาระบบสังคมและเศรษฐกิจ เพราะหากองค์กรเจริญเติบโต ก็จะส่งผลต่อการจ้างงาน ทำให้ประชาชนมีงานทำ มีอาชีพ มีรายได้ในการหาเลี้ยงครอบครัว มีสวัสดิการที่ดี อันเป็นการสร้างพื้นฐานที่มั่นคงให้กับสังคม และนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าด้านเศรษฐกิจของประเทศได้ต่อไป

สรุปการจัดการทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญต่อการบริหารองค์กร ทำให้มีบุคลากรทำงานที่เพียงพอและต่อเนื่อง จะต้องมีการวางแผนทรัพยากรมนุษย์ คัดเลือกและบรรจุแต่งตั้งบุคคลที่เป็นคนดีและมีความสามารถสอดคล้องกับความต้องการขององค์กร การฝึกอบรมและพัฒนาจะเกี่ยวข้องกับคนที่ทำงานในองค์กร เพื่อเพิ่มศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ ประเมินผลงานของบุคลากรที่เหมาะสมและสนับสนุนคนทำงานดี ให้มีความสำคัญกับการพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคนทำงานด้วยกัน และระหว่างคนทำงานกับผู้บริหารหรือแรงงานสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดบรรยากาศที่ดีในการทำงาน และเป็นการลดความขัดแย้งและกรณีพิพาทต่าง ๆ ที่จะส่งผลลบต่อองค์กร

การวางแผนทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธ

หลักพุทธธรรมที่นำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งมีความจำเป็นจะต้องฝึกฝนตนเองตามหลักพระพุทธศาสนา เพื่อให้ดำรงอยู่ด้วยความไม่ประมาท และธรรมะก็จะเป็นยาใจที่รักษาให้พ้นจากความทุกข์ แม้เราจะมีภารกิจ ความแก่ ความเจ็บ ความตายนี้เป็นกฎของธรรมของโลก เมื่อรู้จักกฎของโลกแล้ว ถ้ารู้จักพัฒนาตนให้ปฏิบัติต่อการดำเนินชีวิตที่ดีแล้ว ย่อมจะพัฒนาตนเองอย่างมีคุณภาพ

“สุจริต การประพฤติชอบ การประพฤติดีหรือความประพฤติดี” เป็นเรื่องของกายและวาจา ส่วนที่ใช้คำว่า “ความ” เป็นเรื่องของจิตใจ มโนสุจริต และการประพฤติที่เป็นเหตุให้บุคคลเป็นคนดี อันเป็นที่พึงประสงค์ เป็นที่ปรารถนาของอารยชน โดยเหตุที่คนเราจะมีคุณค่าหรือมีความดีพอที่คนอื่น จะเห็นความสำคัญและให้ความสำคัญแล้วยกย่องนับถือหรือไว้นับถือเชื่อใจ ยอมรับหาสมาคมด้วย ก็เพราะมีดีอยู่ในตัว เช่น การประพฤติดี หรือความประพฤติดี ดีประเภทนี้เป็นความดีขั้นพื้นฐานในตัวคน เพราะคนที่มีคุณภาพประพฤติดีเป็นพื้นฐานแล้ว แม้ตัวอย่างอื่นจะบกพร่องไปบ้าง ก็ยังจะเอาตัวรอดเป็นที่ไว้นับถือเชื่อใจของคนอื่นได้ หรือยังพอที่จะแสวงหาความเจริญก้าวหน้าให้แก่ตนเองได้ พระพุทธศาสนาได้วางหลักสุจริตธรรมเป็นเครื่องกำหนดวัดบุคคลว่าเป็นผู้มีคุณภาพประพฤติดี จำแนกตามทวารเป็น 3 ทางหรือสุจริต 3 อย่าง คือ (แก้ว ขิตตะขบ, 2547)

1. กายสุจริต การประพฤติดีทางกาย การงดเว้น คือ ไม่ใช้กายทำความชั่วเลวทรามต่อผู้อื่นหรือสัตว์อื่น จำแนกเป็น 3 อย่างคือ เว้นจากการฆ่าสัตว์ เว้นจากการลักทรัพย์ และเว้นจากการประพฤติผิดในกาม

2. วาจาสุจริต การประพฤติดีทางวาจา การงดเว้น คือ ไม่ใช้คำพูดที่ชั่วร้ายต่อผู้อื่น จำแนกเป็น 4 อย่าง คือ เว้นจากการพูดเท็จ เว้นจากการพูดส่อเสียด เว้นจากการพูดคำหยาบ และเว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ

3. มโนสุจริต ความประพฤติดีทางใจ ความรู้จกยังคิดไม่ปล่อยจิตให้คิดชั่วร้ายปองร้ายทรัพย์สินหรือชีวิตของผู้อื่น แต่ให้คิดดีถูกต้องตามหลักกุศลธรรม จำแนกเป็น 3 อย่าง คือ ความไม่โลภอยากได้ของเขา ความไม่พยาบาทปองร้ายเขา และความเห็นชอบตามคลองธรรม

สุจริต 3 อย่างนี้เป็นสิ่งที่มนุษย์ควรทำ ควรประพฤติให้เกิดขึ้นในตนเอง (ที.ปา. (ไทย) 1/228/227, อภิ.ส. (ไทย) 34/840/327.) เมื่อมนุษย์ปฏิบัติตามหลักธรรมดังกล่าวแล้วจะทำให้มนุษย์อยู่อย่างมีความสุขประเสริฐสุข และหลักธรรมที่มนุษย์ควรพยายามเข้าถึงให้ได้สม่ำเสมอหรือสุขอันชอบธรรมที่มนุษย์พึงมี ซึ่งมนุษย์จะสมบูรณ์ได้ก็เพราะสุข 4 อย่างนี้ คือ

1. อตถิสุข สุขเกิดแต่ความมีทรัพย์ ความภูมิใจ อิ่มเอิบใจว่าตนมีโภคทรัพย์ที่ได้มาด้วยน้ำพักน้ำแรงความขยันหมั่นเพียรของตนและโดยชอบธรรม บุคคลที่ขยันทำงานเก็บเงินทองไว้ได้เป็นจำนวนพอเพียง ย่อมมีความสุขสบายใจภูมิใจในความพยายามของตน ถือว่าเป็นความสุขประการหนึ่ง

2. โภคสุข สุขเกิดแต่การจ่ายทรัพย์บริโภค ความภูมิใจ อิ่มเอิบใจว่าตนได้ใช้ทรัพย์ที่ได้มาโดยชอบธรรมนั้นเลี้ยงชีพ เลี้ยงผู้ควรเลี้ยง และบำเพ็ญประโยชน์

3. อนนสุข สุขเกิดแต่ความไม่เป็นหนี้ ความภูมิใจ อิ่มเอิบใจว่าตนเป็นไท ไม่มีหนี้สินติดค้างใคร ความไม่เป็นหนี้เป็นสุขอย่างไฉน คนที่ไม่เป็นหนี้เท่านั้นรู้สึกได้และความเป็นหนี้เป็นทุกข์ คนจะมีความสุขแท้ต้องพึงการงานที่ไม่มีโทษ คือ ไม่ผิดกฎหมาย ไม่ผิดศีลธรรม ไม่เป็นที่ครหาของปวงชน

4. อนวัชชสุข เป็นสุขเกิดจากความประพฤติไม่มีโทษ คือความภูมิใจเอิบอิ่มใจว่าตนมีความประพฤติสุจริต ไม่บกพร่องเสียหาย ใคร ๆ ตีเตียน ไม่ได้ทั้งทางกายวาจาใจ ข้อที่ 4 นี้ นับว่ามีค่ามากที่สุดกว่าสุข 3 ข้อข้างต้น เมื่อมนุษย์มีความสุขทางโภคทรัพย์แล้วมนุษย์ควรระลึกถึงคุณธรรมประจำตัวของอุบาสก อุบาสิกา หรือองค์คุณของอุบาสิก อุบาสกอย่างยอดเยี่ยม ซึ่งเรียกว่า อุบาสกอุปาสิกาธรรม (แก้ว ชิตตะขบ, 2547)

จึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า การวางแผนทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธ เป็นการนำหลักพุทธธรรมที่นำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยนำหลักสุจริต การประพฤติชอบ การประพฤติดี หรือความประพฤติดี และสุจริต 3 อย่าง มาปรับใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีขีดความสามารถเพื่อรองรับเป้าประสงค์ขององค์กรต่อไป

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธ

การพัฒนาตนของบุคคลตามแนวพุทธต้องตั้งอยู่บนหลักภavana 3 คือ กายภavana จิตภavana และปัญญาภavana (ที. ปา. (ไทย) 1/228/172.) ซึ่งบุคคลสามารถปฏิบัติตามหลักธรรมนี้ เพื่อจะก่อให้เกิดประโยชน์ 3 ประการ คือ

1. ทำให้บุคคลเป็นคนดีของสังคม เป็นผู้มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย แต่อยู่ในกรอบวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามของสังคม พระพุทธเจ้าสอนให้บุคคลงดเว้นกายทุจริต วจีทุจริต และประพฤติดังแต่กายสุจริต วจีสุจริต อันเป็นไปตามหลักของศีลเรียกว่า กายภavana กายภavanานี้เป็นวิธีการพัฒนาบุคคล ด้านพฤติกรรมที่แสดงออกทางกายและวาจา เรื่องที่เกี่ยวข้องกับสังคม ให้บุคคลแสดงออกเฉพาะพฤติกรรมในด้านดีเท่านั้น

2. ทำให้บุคคลมีจิตใจและอารมณ์มั่นคง เป็นผู้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่คนอื่นเป็นคน ที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม พระพุทธเจ้าสอนให้บุคคลงดเว้นความโลภ ความพยาบาท แล้วให้ประพฤติดังแต่มนัสสุจริต ไม่มีความโลภ ไม่มีความพยาบาทหรือมีจิตใจเสียสละและยินดีให้อภัย ตามมนัสสุจริต เป็นการพัฒนาจิตใจตามหลักของสมาธิที่เรียกว่า “จิตภavana”

3. ทำให้บุคคลได้รู้และเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ อย่างถูกต้องตามความเป็นจริง เป็น สัมมาทิฐิ ละมโนทุจริต ปฏิบัติตามมนัสสุจริตเป็นการพัฒนาบุคคล ตามหลักของปัญญา เรียกว่า ปัญญา ภavana การปฏิบัติข้อนี้เป็นการพัฒนาบุคคลให้เข้าใจชีวิตอย่างแจ่มแจ้ง จนถึงสัมมาญาณและบรรลุมรรคมีปฏิปทา (ความหลุดพ้นจากกิเลสได้อย่างสิ้นเชิง) ซึ่งถือเป็นปัญญาภavanaเช่นกัน (โกศล เพ็ชรวงษ์, 2543)

หลักธรรมที่เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวใจบุคคล และประสานหมู่ชนไว้ในความสามัคคี หลักการ สงเคราะห์ซึ่งกันและกันเพื่อให้มนุษย์มีการช่วยเหลือกัน คือ “สังคหวัตถุ 4” อันประกอบด้วย

1. ทาน การให้ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของ ตลอดถึงความรู้ และแนะนำสั่งสอน (ที.ปา. (ไทย) 11/4/167.) ทานในสังคหวัตถุนี้ มุ่งเพื่อให้สงเคราะห์ผู้รับ มีความมุ่งหมายอยู่ที่ผู้รับเป็นสำคัญ เช่น ช่วยเหลือสงเคราะห์กันด้วยปัจจัย 4 คือ เครื่องนุ่งห่ม อาหาร ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ฉะนั้นการให้ทานจึงควรให้ด้วยความเมตตาเป็นที่ตั้ง เพื่อแสดงน้ำใจไมตรี สร้างเสริม มิตรภาพ ให้ด้วยกรุณา ต้องการช่วยปลดเปลื้องความทุกข์ ความเดือดร้อนแก่กัน ให้ด้วยมุทิตา ส่งเสริมสนับสนุนให้แก่ผู้ทำความดี มีความเจริญก้าวหน้า เพราะฉะนั้นการให้ด้วยวัตถุ สิ่งของจึงมุ่งประโยชน์แก่ผู้รับ

2. ปิยวาจา หรือ เปยยวัชชะ วาจาเป็นที่รัก กล่าวคำสุภาพไพเราะอ่อนหวานสมานฉันท์ สามัคคี ให้เกิดไมตรีและความรักใคร่นับถือ ตลอดถึงคำแสดงประโยชน์ประกอบด้วยเหตุผล เป็นหลักฐาน จูงใจให้นิยมยินดี (ที.ปา. (ไทย) 1/40/167.) การพูดดีมีคุณค่า เป็นสื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจอันดี คนที่พูดดีจะช่วยให้การทำงานสำเร็จ การสื่อสารสัมพันธ์อันดีต่อกันของมนุษย์ เมื่อมีการพูดคุยกันอย่างเป็นมิตรก็เกิดสัมพันธ์ไมตรีอย่างดีของมนุษย์

3. อุตถจริยา การประพฤติประโยชน์ ขวนขวายช่วยเหลือกิจการบำเพ็ญสาธารณะ ตลอด ถึงช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรม การบำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลือด้วยร่างกาย และขวนขวาย ช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ บำเพ็ญประโยชน์ รวมทั้งช่วยเหลือแก้ไข สามารถรักษา ความสามัคคีในหมู่คณะ ชุมชน สังคม และประเทศชาติไว้ได้ ความเป็นผู้มีในเอื้อเฟื้ออาทรของผู้อื่น หรือสังคมด้วยร่างกาย ด้วยปัญญาหรือด้วยทรัพย์ จนเต็มความสามารถที่จะช่วยได้ เป็นเหตุให้รัก นับถือกันอย่างมั่นคง ช่วยให้การพัฒนามั่นคงและเข้มแข็งต่อไป

4. สมานัตตตา ความมีตนเสมอ คือ ทำตนเสมอต้นเสมอปลาย ปฏิบัติสม่ำเสมอในชน ทั้งหลาย และเสมอในสุขทุกข์โดยร่วมรับรู้ร่วมแก้ไข ตลอดถึงวางตนเหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะบุคคล เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม ถูกต้องตามธรรมในแต่ละกรณี การวางตนเสมอต้นเสมอปลาย ปฏิบัติ สม่ำเสมอต่อมนุษย์ด้วยกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน ด้วยการร่วมสุขร่วมทุกข์ไม่ถือตัวมีความ เสมอภาควางตนเหมาะสม สามารถผูกพันรักษาความสามัคคีในสังคมมนุษย์ไว้ได้เป็นอย่างดี เพราะมนุษย์ทั้งหลายรักนับถือความวางตนสม่ำเสมอไม่ถือตัว เป็นธรรมดาประจำโลกที่มนุษย์ทั้งหลาย ย่อมไม่เสมอกัน ด้วยทรัพย์ ยศศักดิ์ บิรवार ศิลปวิทยา และปัญญา ที่ยิ่งหย่อนกันกว่ากัน หากเราเคารพ ในความเป็นมนุษย์ ในคุณค่าของความเป็นมนุษย์อย่างมีศักดิ์ศรีเสมอกันในฐานะเป็นมนุษย์เหมือนกัน

คุณธรรมที่เป็นต้นกำเนิดเป็นบ่อเกิด หรือมูลเหตุแห่งความดีหรือการสร้างสรรค์ความดี ทุกอย่าง มี 3 ราก หรือกุศลมูล 3 อย่าง คือ อโลภะ โทสะ อโมหะ หรือเรียกง่าย ๆ ว่า ไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง ดังนี้

1. อโลภมูล รากเหง้าแห่งความไม่โลภ คือ ความไม่ยักได้ของของผู้อื่นมาเป็นของตน ด้วยอาการอันไม่ชอบธรรมหรือในทางทุจริต มีความยินดีพอใจสิ่งของอันเป็นของตนอย่างสงบเสงี่ยม มีศักดิ์ศรี อโลภะนี้เมื่อเกิดขึ้นแล้วเป็นเหตุให้กุศลธรรมอื่น ๆ เช่น ความไม่เพ่งเล็ง ความมักน้อย ความเสียสละ ความสันโดษ ความซื่อสัตย์สุจริต ความโอบอ้อมอารี เป็นต้น ที่ยังไม่เกิดขึ้นก็เกิดขึ้น ที่เกิดขึ้น แล้วก็เจริญเพิ่มพูนมากขึ้น

2. โทสมูล รากเหง้าแห่งความไม่คิดร้าย หมายถึงความไม่คิดทำร้ายผู้อื่นเพราะมีเมตตา กรุณาเป็นที่ตั้งหรือความไม่คิดอาฆาตผูกพยาบาท ไม่พยายามคิดสร้างความทุกข์ความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น โทสะนี้เมื่อเกิดขึ้นแล้วเป็นเหตุให้กุศลธรรมอื่น ๆ เช่น ความไม่จองล้างจองผลาญ มีความเมตตา กรุณา ความเป็นมิตร การรู้จักให้อภัย การมวจิไพเราะ เป็นต้น ที่ยังไม่เกิดก็เกิดขึ้น ที่เกิดขึ้นแล้วก็เจริญเพิ่มพูน มากขึ้น

3. อโมหมูล รากเหง้าจากความไม่หลง หมายถึง ความรู้ตามสภาพเป็นจริงว่าอะไรผิด อะไรถูก อะไรควร อะไรไม่ควร โดยมีเหตุมีผลคิดรู้เท่าทันเหตุการณ์เรื่องราวที่เกิดขึ้นตามความจริง มีความรอบคอบไตร่ตรองด้วยเหตุผลที่ชอบธรรม อโมหะนี้เมื่อเกิดขึ้นแล้วเป็นเหตุให้กุศลธรรมอื่น ๆ เช่น ความไม่ลบลู่คู่คุณท่าน ความมีศรัทธาประกอบด้วยปัญญา ความรู้จักพลอยยินดี ความว่าง่าย สอนง่าย และความเห็นชอบ เป็นต้น ที่ยังไม่เกิดก็เกิดขึ้น ที่เกิดขึ้นแล้วก็เจริญเพิ่มพูนมากขึ้น

กุศลมูลทั้ง 3 จัดเป็นภาเวตัพพธรรม คือธรรมที่ควรเจริญฝึกฝนอบรมให้เกิดมีในจิตสันดานของตน เพราะเป็นเหตุให้กุศลธรรมอื่น ๆ ที่ยังไม่เกิดก็จะเกิดขึ้น กุศลธรรมอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นแล้ว ก็จะถึงความเจริญงอกงามไพบูลย์ยิ่งขึ้น (ที.ปา. (ไทย) 1/393/291.)

หลักธรรมที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

หลักธรรมที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนามนุษย์ แม้จะมีมากก็ตามในหลักพระพุทธศาสนา แต่ธรรมที่เป็นอุปสรรคที่จำเป็น คือ อบายมุข 6 อย่าง คือ ปากทางแห่งความเสื่อมโมคคทรัพย์ ซึ่งอบายมุขหมวด 6 ต่อไปนี้

1. ดิตสุราหรือของมีนเมา มีโทษ 6 อย่าง คือ ทรัพย์หมดไป ก่อการทะเลาะวิวาท เป็นบ่อเกิดของโรคต่าง ๆ เช่น พิศุราเรื้อรัง เสียเกียรติเสียชื่อเสียง ทำให้ไม่รู้อาย ทอนกำลังปัญญา เป็นต้น

2. ขอบเที่ยวกลางคืน มีโทษ 6 อย่าง คือ ชื่อว่าไม่รักษาตัว ชื่อว่าไม่รักษาลูกเมีย ชื่อว่าไม่รักษาทรัพย์สมบัติ เป็นที่ระแวงสงสัย เป็นเป้าให้เขาใส่ความหรือขำลือ เป็นทางมาของเรื่องเดือดร้อนเป็นอันมาก

3. ขอบเที่ยวดูการละเล่น มีโทษ โดยการงานเสื่อมเสียเพราะใจกังวลลอยคิดจ้องกับเสียเวลาเมื่อไปดูสิ่งนั้น ๆ ทั้ง 6 กรณี คือ 1. รู้ที่ไหนไปทีนั้น 2-6 ขบร้อง ดนตรี เสภา เกิดเหตุที่ไหนไปทีนั้น

4. คิดการพนัน มีโทษ 6 อย่าง คือ เมื่อชนะย่อมก่อเวร เมื่อแพ้ก็เสียตายทรัพย์ที่เสียไป ทรัพย์หมดไป เข้าที่ประชุมเขาไม่เชื่อถือน้ำคำพูด เป็นที่หมิ่นประมาทของเพื่อนฝูง ไม่เป็นที่พึงประสงค์ของผู้ที่จะหาคู่ครองให้ลูกของเขา เพราะเห็นว่าจะเลี้ยงลูกเมียไม่ไหว

5. คบคนชั่ว มีโทษ โดยทำให้กลายเป็นคนชั่วอย่างคนที่ตนคบทั้ง 6 ประเภท คือ ได้เพื่อนที่จะทำให้กลายเป็น นักการพนัน นักเลงหญิง นักเลงเหล้า นักลวงของปลอม นักหลอกลวง นักเลงหัวไม้

6. เกียจคร้านการทำงาน มีโทษโดยทำให้ยกเหตุต่าง ๆ เป็นข้ออ้างผัดผ่อนไม่ทำงาน เงินทองใหม่ไม่เกิด เงินทองที่มีอยู่ก็หมดสิ้นไป คือให้อ้างไปทั้ง 5 กรณี ว่าหนานัก ร้อนนัก เย็นไปแล้ว ยังเข้าหนัก หิวหนัก อิ่มหนัก แล้วไม่ทำงาน

ธรรมที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตมนุษย์ คือ อบายมุขทั้งหมดที่กล่าวมานี้ ทำให้เกิดปัญหาทั้งต่อตนเองและสังคม (ที. ปา. (ไทย) 1/247 - 253/202-205.) และการประพฤติดุช การประพฤติดูไม่ดี การประพฤติดูเสีย การประพฤติดูผิดศีลธรรม ผิดกฎหมาย หรือพฤติกรรมที่คนเราแสดงออกต่อผู้อื่นในทางที่ไม่พึงประสงค์ ไม่เป็นน่าปรารถนา ไม่เป็นไปอย่างอารยชน คือช่องทางในการประพฤติดูของคนเราเป็น 3 ทาง คือ

1. กายทุจริต ประพฤติชั่วด้วยกาย การประพฤติดูชั่วทางกาย ได้แก่ การใช้กายทำความชั่ว เลวทรามต่อผู้อื่นหรือสัตว์อื่น จำแนกเป็น 3 อย่างคือ 1. ปาณาติบาต การฆ่าทำลายชีวิตผู้อื่น

2. อทินนาทาน การลักทรัพย์ 3. กาเมสุมิฉฉาจาร การประพฤติดัดในกามทั้งหลาย หรือกำหนดง่าย ๆ คือ กายทุจริต 3 อย่าง ได้แก่ ฆ่าสัตว์ 1 ลักทรัพย์ 1 ประพฤติในกาม 1 (ที.ปา (ไทย) 1/228/227, อภิ.ส. 34/840/327.)

2. วจีทุจริต ประพฤติชั่วด้วยวาจา การประพฤติชั่วทางวจี คือ การใช้คำพูดที่ชั่วหยาบต่อผู้อื่น จำแนกเป็น 4 อย่าง คือ 1. มุสาวาท การพูดเท็จ 2. ปิสุณาวาจา การพูดส่อเสียด 3. ผรุสวาจา การพูดคำหยาบ และ 4. สัมผัสปลลาปวาจา การพูดเพ้อเจ้อ หรือกำหนดง่าย ๆ คือ วจีทุจริต 4 อย่าง ได้แก่ พูดเท็จ 1 พูดส่อเสียด 1 พูดคำหยาบ 1 พูดเพ้อเจ้อ 1 (แก้ว ชิตตะขบ, 2547)

3. มโนทุจริต ประพฤติชั่วด้วยใจ หมายถึง ความประพฤติชั่วทางมโน คือ การปล่อยจิตให้คิดชั่วร้าย จำแนกเป็น 3 อย่าง คือ 1. อภิชฌา ความโลภอยากได้ของของผู้อื่น 2. พยาบาท ความคิดปองร้ายผู้อื่น และ 3. มิจฉาทิฐิ ความเห็นผิดจากคลองธรรม หรือกำหนดง่าย ๆ คือ มโนทุจริต 3 อย่าง ได้แก่ โลภอยากได้ของเขา 1 พยาบาทปองร้ายเขา 1 เห็นผิดจากคลองธรรม 1

ทุจริต 3 อย่างนี้เป็นธรรมที่ควรละ (ปหาตัพพธรรม) เป็นสิ่งที่ไม่ควรทำ ไม่ควรประพฤติ แต่ควรละเสีย ในทุจริตทั้ง 3 นั้น มโนทุจริตนับว่าสำคัญที่สุดเพราะสิ่งทั้งหลายขึ้นอยู่ที่ใจ เมื่อใจคิดชั่วแล้วพฤติกรรมทางกายและวาก็เป็นไปในทางชั่วตามที่ใจบงการ (แก้ว ชิตตะขบ, 2547)

หลักธรรมที่เป็นอุปสรรคในการพัฒนามนุษย์ ความไม่เที่ยงธรรม คือ อคติ ความ ประพฤติที่คลาดเคลื่อนจากธรรม การดำเนินไปผิดทาง หรือการประพฤติสิ่งที่ไม่ควรประพฤติด้วยความลำเอียง ซึ่งเป็นตัวการทำลายทำลายความเที่ยงธรรม ทำลายความยุติธรรมในสังคมอย่างสิ้นเชิง เพราะความเที่ยงธรรม และความยุติธรรมจัดว่าเป็นหัวใจของสังคมที่จะอยู่กันเป็นปึกแผ่น เป็นสิ่งที่ต้องการ ด้วยกันทุกแห่งทุกหมู่เหล่า ในครอบครัวหรือสังคมใด แม้จะอุดมสมบูรณ์ด้วยอาหาร ทรัพย์สินเงินทอง และปัจจัยอำนวยความสะดวกอื่น ๆ จำนวนมากเพียงใด แต่ถ้าขาดความเที่ยงธรรมและความยุติธรรมเสียแล้ว ครอบครัวหรือสังคมนั้นก็สับสนวุ่นวาย ไม่สงบสุข และจะแตกแยกกันไปในที่สุด เพราะฉะนั้นเมื่อต้องการรักษาความเที่ยงธรรม ความยุติธรรมในสังคมไว้ก็จำต้องเว้นจากอคติ 4 คือ

1. ฉันทาคติ ลำเอียงเพราะรักใคร่กัน การประพฤติสิ่งที่ไม่ควรประพฤติด้วยอำนาจ ความ รักใคร่ชอบพอกันเป็นส่วนตัว ก่อให้เกิดการแยกพรรคแบ่งพวก ขาดความยุติธรรมในตัวเองและสังคม เช่น ผู้ใหญ่บางท่านหรือเจ้านายบางคนโอ้อุ้มลูกน้องหรือบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดในทางที่ผิด ทั้งที่บุคคลนั้นทำ ความผิดจริงสมควรถูกลงโทษหรือบุคคลนั้นไม่สมควรยกย่องสรรเสริญ ไม่สมควรพิจารณาความดี ความชอบ เลื่อนขั้น เลื่อนยศ หรือเลื่อนตำแหน่งหน้าที่ก็ยังยกย่องอำนาจฉันทาคติฝืนทำลงไปเพราะความรักความชอบเป็นที่ตั้ง เป็นต้น

2. โทสาคติ ลำเอียงเพราะไม่ชอบกัน การประพฤติสิ่งที่ไม่ควรประพฤติด้วยอำนาจ ความเกลียดชังกันเป็นส่วนตัว ก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้ถูกเกลียดชัง การลู่แก่อำนาจโทสาคติ ทำให้เสียความยุติธรรม โดยกีดกันคนที่ตนไม่ชอบหน้าไว้ไม่ให้เจริญก้าวหน้าตามที่ควรจะเป็น

3. โมหาคติ ลำเอียงเพราะเขลา การประพจน์สิ่งที่ไม่ควรประพจน์ด้วยอำนาจความโง่เขลา คือความมืดมนเพราะกิเลสที่เกิดขึ้นในใจ ทำจิตใจให้มีขอบมองไม่เห็น เช่น ผู้ใหญ่ที่โง่เขลาด่วนตัดสินลงโทษผู้น้อยก่อนพิจารณาให้ถี่ถ้วนหรือผู้พิพากษาตัดสินคดีความอย่างปราศจากความยุติธรรม เพราะไม่ได้สวนสืบสวนหาเหตุผลและพยานให้ถ่องแท้ ตัดสินไปโดยความโง่เขลา ไม่ใช่สติปัญญา เช่นนี้ชื่อว่า ลูแก่อำนาจโมหาคติ แต่ถ้าตัดสินโดยใช้สติปัญญามีเจตนามุ่งความยุติธรรมเป็นสำคัญ แม้จะผิดพลาดไปเช่นนั้น ก็ไม่จัดเป็นโมหาคติ เพราะมิได้ทำไปด้วยความโง่เขลา

4. ภัยาคติ ลำเอียงเพราะกลัว การประพจน์สิ่งที่ไม่ควรประพจน์ด้วยอำนาจความกลัวคือ มโนกรรมที่เกิดขึ้นทางจิตใจและแสดงพฤติกรรมออกมาทางกาย วาจา เป็นความลำเอียงออกนอกทาง หรือผิดทำนองคลองธรรมของบุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่อย่างไม่ยุติธรรมโดยกลัวจะมีภัยมาถึงตัว เช่นนี้เป็นเหตุให้เสียความยุติธรรมเพราะความโลเลไม่มั่นคง ไม่เป็นตัวของตัวเอง ตกอยู่ภายใต้อำนาจของผู้อื่น (ที.ปา. (ไทย) 1/176/196, อ.จตุกก. (ไทย) 21/17/23.)

สรุปในทัศนะผู้เขียนเห็นว่าหลักธรรมที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คือ อบายมุข 6 ทุจริต 3 คติ 4 ทั้งหมดที่กล่าวมาแล้วนี้ ทำให้เกิดปัญหาทั้งต่อตนเองและสังคม กล่าวคือ เมื่อ มนุษย์หลงไปกับอบายมุข คือติดสุรา ชอบเที่ยวกลางคืน ติดการพนัน ก็จะทำให้ทรัพย์สินที่หามาได้หมดไปหรือเสื่อมไป เมื่อไม่มีทรัพย์สินเงินทองมนุษย์ก็ต้องชวนขวยหาทรัพย์โดยการทุจริตทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ เพื่อจะทำให้ตนเองมีทรัพย์หรือแม้จะทำในสิ่งที่ไม่เที่ยงธรรม ไม่ชอบธรรมด้วยการประพจน์ไปในทางที่ผิดด้วยการลำเอียง เพื่อจะได้มาในสิ่งที่ตนเองต้องการ คือทรัพย์สินเงินทอง ความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยอาหารหรือแม้กระทั่งปัจจัยอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ที่ได้จากมิชอบ เพราะขาดศีลธรรม จริยธรรมเป็นเครื่องกำกับชีวิต เมื่อขาดหลักธรรมประจำใจแล้ว ก็ทำให้ขาดสติไม่สำรวม อินทรีย์ ก็จะทำให้เพเลิดเพเลินไปตามวัตถุ ตรงกันข้ามถ้ามนุษย์นำหลักธรรมนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น ไตรสิกขา สุจริต ฆราวาสธรรม ศีล 5 สังคหวัตถุ 4 หลักธรรมเหล่านี้ สามารถจะทำให้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธดังกล่าวแล้วมีผลสำเร็จอย่างมั่นคงและตลอดไป

สรุป

การจัดการทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญต่อการบริหารองค์การ โดยเฉพาะองค์การที่ต้องใช้มนุษย์เป็นผู้ให้บริการที่สำคัญ ซึ่งการจัดการทรัพยากรมนุษย์จะช่วยให้มีคนที่ทำงานที่เพียงพอและต่อเนื่อง ได้คนดีมีความสามารถมาทำงานที่เหมาะสมกับงาน มีการรักษาคณให้อยู่กับองค์การโดยมีการพัฒนา การให้ค่าตอบแทนและสวัสดิการ และการประเมินผลที่เหมาะสม ตลอดจนการสร้าง ความสัมพันธ์ที่ดีกับคนทำงาน ซึ่งจะส่งผลให้สามารถใช้ศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ได้อย่างเหมาะสม ในการทำงานให้องค์การบรรลุตามวัตถุประสงค์ การจัดการทรัพยากรมนุษย์ในพุทธศาสนาเกิดขึ้นตลอดเวลา นับแต่พระสงฆ์รูปแรกเกิดขึ้นในพุทธศาสนา องค์การสงฆ์เกิดขึ้นภายหลังจากที่พระพุทธองค์ ได้ตัดสินพระทัยที่จะเผยแผ่พระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นหนึ่งในรัตนตรัยทั้งสาม ภายหลังจากที่พราหมณ์

โกณฑัญญะได้เข้าใจคำสอนที่ไม่เคยได้ยินได้ฟังมาจากที่แห่งใดและเข้าถึงความเป็นแก่นแท้ของสังขารมัตตสันใจวชเป็นพระสงฆ์ องค์การสงฆ์จึงได้ถือกำเนิดขึ้นมาในวันเพ็ญเดือน 8 นับเวลาได้ 45 ปี ก่อนจะเกิดพุทธศักราช ซึ่งนับเป็นองค์กรที่เก่าแก่มากที่สุดในโลก ปัจจุบันองค์การสงฆ์ก็คงดำรงอยู่และมีหลักปฏิบัติที่ไม่เคยเสื่อมคลาย แสดงให้เห็นหลักปฏิบัติหรือหลักการบริหารที่มีพลังอย่างยิ่งที่ยังคงเป็นความยึดเหนี่ยวให้องค์การสงฆ์อยู่ได้อย่างงดงามและน่าเลื่อมใสมาจนถึงทุกวันนี้ แม้จะผ่านร้อนหนาวมาหลายพันปี โดนมรสุมทางสังคม การเมืองถูกบีบบังคับ ด้วยวิธีการต่าง ๆ จนกระทั่งสูญเสียฐานที่มั่นสำคัญในแดนเกิด องค์การสงฆ์ก็มางอกงามในหลายประเทศที่นับถือพุทธศาสนา

หลักพื้นฐานของมนุษย์มีจุดหมายที่เหมือนกันคือการมีชีวิตที่ไม่มีโทษภัยอยู่ในสังคมที่ปกติสุข จึงสร้างกฎระเบียบขึ้นในสังคมมนุษย์ คือ ศีล 5 เป็นเสมือนระเบียบปฏิบัติของสังคม ได้แก่ การเว้นจากการปลงชีวิตสัตว์ที่มีชีวิต ชีวิตทั้งหลายมีค่าเท่าเทียมกันทั้งหมด ซึ่งการที่ทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันโดยความเป็นระเบียบเรียบร้อยและเป็นที่ยอมรับของธรรมทั้งหลายที่เป็นกุศล จากการเว้นถือเอาของที่ไม่ใช่ได้ให้ การไม่เบียดเบียนเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตด้านทรัพย์สินของบุคคลอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต หลักธรรมที่ได้กล่าวมาข้างต้นล้วนเป็นหลักธรรมที่มนุษย์ควรนำไปปฏิบัติเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความมั่นคงและเจริญตลอดไป

เอกสารอ้างอิง

- แก้ว ชิตตะขบ. (2547). *รวมวิชาธรรมศึกษาชั้นตรี*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- โกศล เพ็ชรวงษ์. (2543). *พระพุทธศาสนากับการพัฒนาชุมชน: ศึกษาเฉพาะกรณีผู้เข้ารับการฝึกอบรมตามหลักสูตร “เตรียมผู้บริการศึกษา” ของสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา วัดไร่ขิง กระทรวงศึกษาธิการ. (วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต)*, กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พิชิต เทพวรรณ. (2554). *การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ซีเอ็ดยูเคชั่น จำกัด (มหาชน)
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิชัย โสสุวรรณจินดา. (2547). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์*. กรุงเทพมหานคร: โพรเพช.
- Ivancevich, J. M.. (2004). *Human resource management*. Singapore: McGraw-Hill.
- Mondy, R.W., & Noe, M.R. (2004). *Human Resource Management*. (9thed). Upper Saddle River. New Jersey: Prentice-Hall.
- Noe, R.A., Hollenbeck, J.R., Gerhart, B., & Wright, P.M. (2008). *Human Resource Management: Gaining a Competitive Advantage*. (6thed). New York: McGraw-Hill/Irwin.

การบูรณาการเชิงพุทธกับการบริหาร INTEGRATING BUDDHIST AND MANAGEMENT

พระครูปฐมธีรวัฒน์ (บัญชา เทียนทอง)

Phrakhrupathomthirawat (Banchar Thianthong)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: Phrakhrupathomthirawat@gmail.com

Received April 9, 2020; Revised May 29, 2020; Accepted August 30, 2020

บทคัดย่อ

การบูรณาการ เป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์แบบองค์รวม เพื่อให้ส่วนต่าง ๆ รวมกันเป็นหนึ่ง ประสานสัมพันธ์สู่ความเป็นเอกภาพ ซึ่งในเชิงการบริหารได้นำคำว่า “การบูรณาการ” มาใช้เพื่อให้การประสานงานในการดำเนินงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างกลมกลืนจนเกิดพลังแบบทวีคูณด้วยการสร้างความร่วมมือ ประสาน และความสอดคล้องกัน ซึ่งการบูรณาการเชิงพุทธเป็นการนำองค์ความรู้เพื่อประยุกต์ใช้แบบองค์รวม โดยมีวิธีการศึกษาบูรณาการพระพุทธศาสนา 2 วิธี คือ 1) พุทธวิทยา (Buddhology) เป็นการปรับศาสตร์เข้าหาพระพุทธศาสนา คือ ใช้พระพุทธศาสนาเป็นตัวตั้งและนำศาสตร์สมัยใหม่มาอธิบายเสริมพระพุทธศาสนา และ 2) ธรรมวิทยา (Dhammology) เป็นการปรับพระพุทธศาสนาเข้าหาศาสตร์ คือ ใช้ศาสตร์สมัยใหม่เป็นตัวตั้งและนำหลักศีลธรรมในพระพุทธศาสนาเพิ่มเติมเข้าไป โดยการบูรณาการตามแนวพระพุทธศาสนาเป็นการที่อาศัยศาสตร์สมัยใหม่ที่ผนวกผสมกับหลักพุทธธรรมเพื่อนำไปอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคม และนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ในเชิงการดำเนินชีวิตอย่างปกติสุขมนุษย์ และการไปสู่เป้าหมายขององค์กร เพื่อการพัฒนาสังคมที่เน้นองค์ความรู้แบบสหวิชาการให้การบริการจัดการองค์กรเป็นไปเพื่อการเสริมสร้างคุณค่าต่อสังคม ประเทศชาติ และมนุษยชาติต่อไป

คำสำคัญ : การบูรณาการ, การบูรณาการเชิงพุทธ, การบริหาร

Abstract

Integration is a process to create a holistic relationship that the parts are combined into one and harmonize the relationship to unity. In administration term, the word “Integration” is used to harmonize the coordination of operations in the same direction, resulting in multiplied power by creating cooperation, coordination and

coherence. Buddhist integration refers to the holistic application of knowledge which two methods for studying the integration of Buddhism are namely: 1) Buddhology- an adaptation of the science to Buddhism by using Buddhism as a starting point and introducing modern science to enhance Buddhism and 2) Dhammology-the adjustment of Buddhism towards science by using modern science as a starting point and adding morality in Buddhism. Buddhism integration is based on modern science that is integrated with Buddhist principles to explain social phenomena and put it into practice for the benefit of a humans' normal life and achieving corporate goals for the development of an organization emphasizing multidisciplinary knowledge, providing organizational management services for further enhancing values to society, the nation and humanity.

Keywords: Integration, Buddhist Integration, Management

บทนำ

การบริหารเชิงพุทธในอดีตกาลนั้นเป็นการบริหารที่ได้รับความนิยมจากคณะและผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถในกิจการนั้น ๆ เป็นอย่างดี เป็นการบริหารด้วยธรรม โดยมีจิตสำนึกรับใช้หมู่คณะด้วยความเต็มใจไม่มีบำเหน็จรางวัล มีเพียงความสมัครใจ ด้วยหลักความเชื่อว่าคนในโลกนี้ทำงานเพื่องาน เพื่อผลของงาน เพื่อหวังว่างานนั้นจะไปเป็นประโยชน์แก่เพื่อนร่วมชาติหรือแก่มนุษย์ชาติและลงมือทำงานด้วยความอุทิศสละ วิริยะ จนมีผลงานออกมาเพื่อส่วนรวม ฉะนั้นการบริหารเชิงพุทธเป็นการบริหารโดยจิตสำนึกที่รับใช้มวลชนและเราชาวพุทธ เป็นที่น่าจะสนใจว่าหลักการบริหารที่เห็นความสำคัญของจิตที่เป็นอิสระต่อการรับผิดชอบงานของส่วนรวมด้วยความเต็มใจและตั้งใจ โดยการจำแนกการบริหารอย่างมีระบบ

แนวคิดเรื่องการบริหารบูรณาการ (Integration)

คำว่า “บูรณาการ” เป็นศัพท์บัญญัติทางการศึกษา เดิมใช้คำว่า “บูรณาการรวมหน่วย” เป็นคำบัญญัติให้ตรงกับคำว่า “Integration” ในภาษาอังกฤษ หมายความว่า การรวมหน่วยที่แยก ๆ กันเข้าเป็นหน่วยเดียวกัน เช่น หลักสูตรแบบบูรณาการรวมหน่วย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) นอกจากนี้บางท่านก็กล่าวว่า คำว่า “บูรณาการ” ยังมีคำอื่น ๆ ในตระกูลเดียวกันนี้อีกหลายคำ เช่น คำว่า “องค์รวม” (Holisted) ที่หมายถึงทั้งหมดของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่สัมพันธ์กัน เป็นส่วนหนึ่งของกันและกันอย่างแยกกันมิได้ องค์รวมเป็นอะไรที่ใหญ่กว่า มากกว่าการเอาส่วนต่าง ๆ มารวมกัน เช่น คนเราไม่ใช่การเอาอวัยวะ 32 ประการมารวมกันแล้วเป็นคน คนเป็นอะไรมากกว่านั้น ใหญ่กว่าองค์ประกอบทั้งหมดรวมกัน

คำว่า “บูรณาการ” เป็นอีกคำหนึ่งที่ถูกนำมาใช้กันทางการบริหารในทุกระดับ นับแต่ระดับผู้นำประเทศหรือผู้นำรัฐบาล ที่มีแนวนโยบายปรับปรุงแบบการปฏิบัติงานของผู้บริหารราชการ โดยเฉพาะผู้ว่าราชการจังหวัดให้มีลักษณะของ “การบูรณาการ” มากขึ้น โดยให้ยึดแนวทางการปฏิบัติงานในลักษณะของ CEO (Chief Executive Officer) ที่นำมาจากแนวคิดการบริหารของภาคเอกชน ที่มุ่งเน้นการบริหารงานที่ผู้นำองค์กรจะต้องเป็นได้มากกว่า “ผู้ออกคำสั่ง” หรือ “ผู้บังคับบัญชาสูงสุด” เรียกกลุ่ม ผู้ว่าราชการที่ปรับปรุงแบบการปฏิบัติงานว่า “ผู้ว่าฯ CEO” ซึ่งจะเห็นได้ว่าการนำคำว่า “บูรณาการ” ไปใช้นั้นมีหลากหลายลักษณะ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแต่การตีความให้เหมาะสมกับการใช้งาน แต่โดยรวมแล้วมีจุดร่วมกันคือ “การบูรณาการ” เป็นการผสมผสานทรัพยากรที่มีอยู่นำมาบริหารจัดการร่วมกันเพื่อให้เกิดการพัฒนาหรือทำให้ดีขึ้น โดยคุณลักษณะของผู้บริหารแบบบูรณาการจึงต้องมีทั้งศาสตร์ คือ ความรู้ ภูมิปัญญา ความชำนาญ และมีศิลป์ คือ ความสามารถในการประสานความสัมพันธ์ของคน และทรัพยากรในหน่วยงานอย่างเหมาะสม ให้สามารถปฏิบัติงานไปได้ด้วยความราบรื่นมีประสิทธิภาพ (Efficiency) และเกิดประสิทธิผล (Effective) (จรีวัลย์ ภักดีวุฒิ, 2560)

จะเห็นได้ว่าการบริหารงานแบบบูรณาการเป็นการบริหารจัดการจัดสรรทรัพยากร ความรู้ ความสามารถ เทคโนโลยี การประสานงาน และวิธีการบริหารจัดการ เพื่อให้งานบรรลุวัตถุประสงค์โดยรวมกันทำหน้าที่อย่างกลมกลืนเป็นหนึ่งเดียว หรืออาจเรียกว่าเป็นการบริหารงานแบบ CEO (Chief Executive Office) ซึ่งการบริหารงานแบบบูรณาการเป็นการบริหารที่ภาคเอกชน หรือธุรกิจขนาดใหญ่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันเพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม องค์กรเป็นหน่วยธุรกิจเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Business Unit) ที่สามารถวินิจฉัยข้อมูล ปัญหา อุปสรรค กำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาและดำเนินการให้เป็นไปตามที่ตัดสินใจได้อย่างครบวงจร โดยการปรับบทบาทอำนาจหน้าที่ของผู้บริหาร (Chief Executive Officer: CEO) สามารถบังคับบัญชาสั่งการให้ดำเนินการด้วยความรวดเร็ว ตรงตามนโยบายและสนองตอบต่อความต้องการและข้อเท็จจริงได้โดยตรงปรับเปลี่ยนการบริหารงานจากแบบ Inside Out Approach เพื่อบริหารแบบลดขั้นตอนการทำงาน เน้นการมีส่วนร่วม รับฟังความคิดเห็นจากข้างนอกเข้ามาข้างใน (Outside In)

สรุปได้ว่า การบูรณาการ คือ การนำหน่วยย่อยต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันให้เกิดความผสมกลมกลืนเป็นองค์รวม และสามารถดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการผนวก การประสาน การเติมเต็ม การเชื่อมโยง เพื่อไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพพร้อมกัน

แนวคิดเกี่ยวกับการบูรณาการเชิงพุทธ

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต, 2553) กล่าวว่า พระพุทธศาสนาก็มีความพยายามที่จะใช้หลักพุทธธรรมมาอธิบายให้เข้ากับวิชาการสมัยมากขึ้นโดยที่พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร

ธมฺมจิตฺโต) ได้ให้คำนิยามคำว่า “บูรณาการ” (Integration) ก่อนข้างจะสอดคล้องกับราชบัณฑิตยสถานว่า หมายถึง การนำสิ่งที่แยกกันมารวมเข้าเป็นอันเดียวกันจนเกิดองค์รวม (The Hole) โดยท่านได้ยกประเด็นพระพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์ มาอธิบายเพิ่มเติมว่า “ถ้าศรัทธาในพระพุทธศาสนากับปัญญาในทางวิทยาศาสตร์เป็นไปในทางเดียวกัน เกื้อหนุนซึ่งกันและกันก็จะก่อให้เกิดแนวคิดที่สมบูรณ์ แนวคิดนี้แหละคือ การบูรณาการ” และ “เนื่องจากวิทยาศาสตร์กล่าวรวมถึงศาสตร์สมัยใหม่ โดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์สร้างความรู้ใหม่ ๆ จึงเกิดการบูรณาการสองสิ่งด้วยกัน”

การบูรณาการพระพุทธศาสนากับวิทยาการหรือศาสตร์สมัยใหม่ว่าวิธีการศึกษาแบบบูรณาการพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่จึงทำได้ 2 วิธี คือ

วิธีที่ 1 พุทธวิทยา (Buddhology) หมายถึง การปรับศาสตร์เข้าหาพระพุทธศาสนา คือ ใช้พระพุทธศาสนาเป็นตัวตั้งและนำศาสตร์สมัยใหม่มาอธิบายเสริมพระพุทธศาสนา วิธีนี้ข้อดีความรู้ในศาสตร์สมัยใหม่มาอธิบายสนับสนุนพระพุทธศาสนาให้ดูทันสมัยและมีเหตุผลเป็นที่ยอมรับได้ง่ายขึ้น

วิธีที่ 2 ธรรมวิทยา (Dhammology) หมายถึง การปรับพระพุทธศาสนาเข้าหาศาสตร์ คือ ใช้ศาสตร์สมัยใหม่เป็นตัวตั้ง และนำหลักศีลธรรมในพระพุทธศาสนาเพิ่มเติมเข้าไป ในเนื้อหาของศาสตร์สมัยใหม่ ทั้งนี้เพราะศาสตร์สมัยใหม่มุ่งแสวงหาความจริงโดยไม่สนใจเรื่องศีลธรรม การนำหลักศีลธรรมในพระพุทธศาสนาเพิ่มเติมให้กับศาสตร์เหล่านั้น ย่อมจะช่วยให้เกิดองค์รวมที่สมบูรณ์

ขณะที่พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้ให้ความหมายของการบูรณาการไว้ว่า เป็นการทำให้หน่วยงานย่อย ๆ ทั้งหลายที่สัมพันธ์อิงอาศัยซึ่งกันและกันเข้ามารวมทำหน้าที่ประสานกลมกลืนเป็นองค์รวมหนึ่งเดียวที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ในตัว (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2540)

สรุปได้ว่า “บูรณาการ” เป็นศัพท์บัญญัติทางการศึกษา เดิมใช้คำว่า “บูรณาการรวมหน่วย” เป็นคำบัญญัติให้ตรงกับคำว่า “Integration” ซึ่งเป็นการผสมผสานเพื่อให้เกิดรูปแบบการบูรณาการแบบองค์รวม ขณะที่การบูรณาการตามแนวพระพุทธศาสนาเป็นการที่อาศัยศาสตร์สมัยใหม่ที่ผนวกผสานกับหลักพุทธธรรมเพื่อนำไปอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคม และนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตอย่างปกติสุขของมนุษย์ และการไปสู่เป้าหมายขององค์กรเพื่อการพัฒนาสังคมที่เน้นองค์ความรู้แบบสหวิชาการเพื่อเชื่อมโยงในกระบวนการขั้นตอนการทำงานและการประยุกต์ใช้ในการบริหารที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของแต่ละเรื่อง

หลักพุทธธรรมสำหรับการบริหารเชิงบูรณาการ

การบริหาร (Administration) เป็นคำที่มีความหมายคล้ายคลึงหรือเหมือนกับคำว่า การจัดการ (Management) ซึ่งคำว่า “บริหาร” ตรงกับภาษาบาลีว่า “ปริหร” เป็นคำแสดง ความหมาย ถึงลักษณะของการปกครองว่าเป็นการนำสังคมหรือหมู่คณะให้ดำเนินไปโดยสมบูรณ์ นำหมู่คณะให้พัฒนาไปพร้อมกัน โดยคำว่า “ปริหร” เป็นการบ่งถึงความหมายสื่อถึงการแบ่งงาน การกระจาย

อำนาจ หรือการที่สมาชิกในสังคมมีส่วนร่วมในการปกครองหมู่คณะก็ได้ ในพระไตรปิฎกมักจะใช้คำว่า “ปริหร” กับกลุ่มสังคม เช่น “อหิ ภิกขุสงฆ์ ปริหริสสามิ” เราจักปกครองภิกษุสงฆ์ เป็นต้น (พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมมจิตโต), 2543)

จะเห็นได้ว่าการบริหารเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ โดยในทางพระพุทธศาสนาองว่าการบริหารสามารถเรียนรู้และฝึกฝนเพิ่มเติมได้ แต่ต้องใช้ความรู้อันเป็นระบบที่เชื่อถือได้ร่วมกับการใช้เทคนิควิธีการต่าง ๆ เพื่อให้งานบรรลุผลโดยได้ทั้งงานและได้ทั้งน้ำใจจากผู้ร่วมงานหลักการบริหาร (พระราชวรมนี (ประยุทธ์ ปยุตโต), 2540)

ดังนั้นในบทความนี้ผู้เขียนจึงขอเสนอหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการ โดยใช้หลักการทางพระพุทธศาสนาที่เป็นองค์ความรู้อันนำมาสู่การประยุกต์ใช้ในการบริหาร หรือเรียกว่า “พุทธบูรณาการ” เพื่อนำไปสู่การใช้ระโยชน์ด้านการบริหารเชิงพุทธ ดังนี้

1. หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ 4

ทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ หมายถึง ธรรมที่เป็นไปเพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์ในปัจจุบัน คือ ประโยชน์อันพึงได้รับจากการทำงานสร้างอาชีพเกิดรายได้ที่สุจริต ถูกต้องทั้งทางสังคมและศีลธรรม รายได้หรือผลที่ได้จากอาชีพนั้นเป็นผลที่ได้ทันตา เห็นผลโดยไม่ต้องรอถึงภายภาคหน้า อาจจะเป็น ทรัพย์ ข้าวของ ชื่อเสียง สังคม เกียรติยศ การยกย่องสรรเสริญ กล่าวคืออาจเป็นวัตถุหรือผลทางด้านจิตใจก็ได้ การแสวงหาประโยชน์อย่างมีแนวทางการดำเนินงานและมีแบบแผนนั้น เรียกว่า ธรรมที่เป็นไปเพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์ในปัจจุบัน มีอยู่ 4 ประการ (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), 2528) ประกอบด้วย

1) อุฏฐานสัมปทา ความถึงพร้อมด้วยความหมั่น คือ มีความขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติหน้าที่การงาน ประกอบอาชีพอันสุจริต มีความชำนาญ รู้จักใช้ปัญญาสอดส่อง ตรวจสอบตราหาอุบายวิธีสามารถจัดดำเนินการให้ได้ผลดี

2) อารักขสัมปทา ความถึงพร้อมด้วยการรักษา คือ รู้จักคุ้มครองเก็บรักษาโภคทรัพย์ และผลงาน อันตนได้ทำไว้ด้วยความขยันหมั่นเพียร โดยชอบธรรม ด้วยกำลังงานของตน ไม่ให้เป็นอันตรายหรือเสื่อมเสีย

3) กัลยาณมิตตตา การคบคนที่เป็นมิตร คือ รู้จักกำหนดบุคคลในถิ่นที่อาศัย เลือกเสวนา ศึกษาเยี่ยงอย่างท่านผู้ทรงคุณมีศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา

4) สมชีวิตา การมีความเป็นอยู่เหมาะสม คือ รู้จักกำหนดรายได้และรายจ่ายเลี้ยงชีวิต แต่พอดี ไม่ให้ฝืดเคืองหรือฟุ่มเฟือย มีรายได้เหนือรายจ่าย รู้จักประหยัดอดออม

หลักความสำคัญของการปฏิบัติเพื่อให้สำเร็จประโยชน์ต่อตนเอง ได้รับประโยชน์ในปัจจุบัน ตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์นั้น พระธรรมปิฎก ได้กล่าวไว้ในหนังสือธรรมานุชีวิตว่า คนที่จะเรียกได้ว่ารู้จัก คือ รู้จักใช้ทรัพย์หรือหาเงินเป็น ใช้เงินเป็น เป็นคนที่ทำมาหากินที่ดี ตั้งตัวสร้าง

หลักฐานได้ และใช้ทรัพยากรสมบัติให้เป็นประโยชน์ เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ทางเศรษฐกิจอย่างถูกต้อง เพราะปฏิบัติตามหลักธรรม (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2544) และความสำคัญของทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์นั้น มีประโยชน์มากมายหลายประการแก่ผู้ประพฤติปฏิบัติตามรวมทั้งส่งผลดีไปถึงสังคมด้วยคือ

- 1) ทำให้บุคคลสามารถสร้างหลักฐานได้อย่างมั่นคง
- 2) ทำให้เป็นคนที่มีเกียรติ มีชื่อเสียง มีคนเชื่อฟังนับถือ
- 3) เป็นทางเสริมสร้างสัมพันธไมตรี
- 4) ทำให้มีโอกาสได้บำเพ็ญประโยชน์แก่ส่วนรวม
- 5) เป็นแบบอย่างที่ดีให้บุคคลอื่นได้ปฏิบัติตามทั้งในด้านการงานและการดำรงชีวิต

ดำรงชีวิต

- 6) สร้างความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจให้แก่ชาติทางอ้อม และช่วยลดปัญหาสังคม

สังคม

2. หลักธรรมของผู้บริหาร

ผู้บริหาร คือ ผู้บริหารในระดับผู้เป็นใหญ่ในองค์กร ไม่ว่าจะเป็นกษัตริย์ นักปกครอง หรือนักบริหารในองค์กรระดับสูง (Executive) ต้องประกอบด้วยหลักการบริหาร ดังต่อไปนี้

1) ทาน คือการสงเคราะห์ราษฎร และบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ด้วยการช่วยเหลือส่งเสริมประชาชน หรือบุคคลในองค์กร

2) ศีล จะต้องเป็นบุคคลที่มีความประพฤติดีงาม ทำตัวให้เป็นตัวอย่างของประชาชน และเป็นต้นแบบของบุคคลในองค์กร

3) ปริจจาคะ คือการสละความสุขส่วนตนเพื่อประโยชน์สุขของบุคคลอื่นในองค์กร หรือของราษฎร

4) อาชชวะ เป็นบุคคลซื่อตรง ปฏิบัติตนด้วยความสุจริต ไม่โกงไม่หลอกลวงบุคคลในองค์กร

5) มัททวะ มีความอ่อนโยน สุภาพ ละมุนละมัย

6) ตปะ เป็นผู้ข่มใจได้ ไม่หลงใหลหมกมุ่นในความสุขสำราญและการปรนเปรอ

7) อภิโรธะ ความไม่โกรธ ไม่วินิจฉัยความด้วยอำนาจ และวินิจฉัยความด้วยจิตสุจริต ซึ่งไม่ได้กระทำด้วยอำนาจ

8) อวิหิงสา ความไม่เบียดเบียน ไม่บีบบังคับ กดขี่ ไม่หาเหตุลงโทษแก่บุคคลด้วยอาศัยความเกลียดชัง

9) ชันติ มีความอดทนต่องาน ไม่ท้อถอย ไม่หมดกำลังใจ ไม่ยอมละทิ้งหน้าที่ของตนที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

10) อวิโรธนะ ความไม่ขัดราชฎร ไม่โกงราชฎร หรือไม่โกงแรงงานของบุคคล

ทั้ง 10 ข้อนี้ รวมกันเรียกว่า ทศพิธราชธรรม หรือหลักธรรมสำหรับพระราชา (รวมถึงผู้นำหรือผู้บริหาร) เป็นหลักในการบริหารเชิงบูรณาการแบบองค์รวมเพื่อนำองค์กรสู่เป้าหมายด้วยคุณธรรมของผู้บริหาร เพื่อยังประโยชน์สุขให้เกิดแก่ประชาชนจนเกิดความชื่นชมยินดี และนำพาองค์กรประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป

การบูรณาการเป็นการทำให้สมบูรณ์หรือการทำให้หน่วยย่อย ๆ หรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่อยู่กระจัดกระจายมารวมกันและมีความสัมพันธ์กัน มาร่วมกันทำหน้าที่อย่างผสมกลมกลืนเป็นองค์รวมหนึ่งเดียวประสานกันเพื่อให้เกิดความครบถ้วนสมบูรณ์ในตนเอง ซึ่งในทางพระพุทธศาสนานั้นมีการนำคำว่า การบูรณาการมาใช้โดยการประยุกต์หลักปฏิบัติทางศาสนาเพื่อช่วยแก้ปัญหาทางสังคมตามบริบทความต้องการของแต่ละประเด็น โดยการบูรณาการเชิงพุทธเพื่อการบริหารมุ่งเน้นการนำหลักพุทธธรรมไปใช้ในการบริหารให้เกิดประโยชน์สูงสุด หลักธรรมที่สำคัญด้านการบริหาร คือ หลักทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ ซึ่งธรรมที่เป็นไปเพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์ในปัจจุบัน หมายถึง ประโยชน์อันพึงได้รับจากการประกอบกิจการหรืออาชีพที่สุจริต ถูกต้องทั้งทางกฎหมายและศีลธรรม ผลประโยชน์ที่ได้จากการประกอบกิจนั้น เป็นผลที่ได้ทันตาเห็นไม่ต้องรอถึงภายภาคหน้า การปฏิบัติตามหลักธรรม “ทิฏฐธัมมิกัตถะ” เป็นเรื่องเกี่ยวกับปากท้อง การกิน การอยู่ ปัจจัยการดำรงของคน ถ้าบ้านเมืองมีเศรษฐกิจดี คนมีความอยู่ดี กินดีต่างคนต่างประกอบอาชีพ ที่สุจริตไม่เบียดเบียนกัน จนสามารถพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าไปและเศรษฐกิจของชาติจะดีขึ้น ทั้งนี้การนำมาซึ่งประโยชน์ในปัจจุบันนี้ ตัวผู้บริหารต้องถือหลักคุณธรรม 10 ประการของผู้บริหาร ที่เรียกว่า “หลักทศพิธราชธรรม” คือ มีคุณธรรมของผู้ปกครองหรือราชธรรมดังกล่าวข้างต้น จึงถือได้ว่าพระพุทธศาสนาเป็นรากฐานสำคัญต่อการเมืองการปกครองที่จะให้มวลมนุษยอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขได้ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักการความคิดและเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ ทั้งผู้ปกครองรัฐและประชาชนในรัฐ รวมทั้งการเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปทั่วโลก เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์สันติภาพให้เกิดขึ้นแก่โลกได้อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543). *การจัดการเครือข่าย: กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: ชัคเชนมีเดีย.
- จิวรัลย์ รักดีวุฒิ. บูรณาการคืออะไร. สืบค้น 26 ตุลาคม 2560. จาก <https://www.gotoknow.org/post/>.

- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตโต). (2553). *วิธีบูรณาการพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2544). *ธรรมานุญชีวิต*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2540). *การศึกษาพัฒนาการหรือบูรณาการ*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม.
- _____. (2528). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลศัพท์*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตโต). (2543). *คุณธรรมสำหรับนักบริหาร*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระราชวรมนู (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2540). *คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พัชรพล สุภะ. (2559). *องค์การและการจัดการในภาครัฐ*. เอกสารประกอบการสอน วิชาองค์การและการจัดการในภาครัฐ.
- ภาสกร พันธุ์รอด. *บูรณาการ*. สืบค้น 10 ตุลาคม 2560. จาก http://202.45.34.344/krit/knowledge_detail.php?DKM=334.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์ พันดิเคชั่นส์.
- วาสิตา เกิดผล ประสพศักดิ์. (2557). *แบบจำลองการบริหารเชิงพุทธบูรณาการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2554). *คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในท้องถิ่น ระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2554*. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตร์ราชชมงคลสุวรรณภูมิ

วารสารศิลปศาสตร์ราชชมงคลสุวรรณภูมิ เป็นวารสารวิชาการมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษา ค้นคว้าและเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ นักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ในมิติทางด้านสังคมศาสตร์ สหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ตลอดจนด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรม ทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 2 ท่าน เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย กำหนดออกวารสารปีละ 3 ฉบับ (ราย 4 เดือน) ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยเสนอหรือกำลังเสนอตีพิมพ์ในวารสารวิชาการใดมาก่อน

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตร์ราชชมงคลสุวรรณภูมิ

1) บทความพิเศษ (Special Articles) บทความพิเศษทางวิชาการที่นำเสนอองค์ความรู้ทางวิชาการอย่างเข้มข้น และผ่านการอ่านและพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ มีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักวิชาการในวงการวิชาการหรือวิชาชีพ

2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความที่เขียนขึ้นในลักษณะวิเคราะห์ วิจารณ์ หรือเสนอแนวคิดใหม่ จากพื้นฐานทางวิชาการที่ได้เรียบเรียงจากผลงานทางวิชาการของตนเอง หรือของผู้อื่น หรือเป็นบทความทางวิชาการที่เขียนขึ้นเพื่อเป็นความรู้ที่มีประโยชน์แก่คนทั่วไป

3) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่มีการค้นคว้าอย่างมีระบบ และมีความมุ่งหมายชัดเจน เพื่อให้ได้ข้อมูลหรือหลักการบางอย่างที่จะนำไปสู่ความก้าวหน้า หรือการนำวิชาการมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ บทความวิจัยมีรูปแบบของการวิจัยตามหลักวิชาการ เช่น มีการตั้งสมมติฐานหรือมีการกำหนดปัญหาที่ชัดเจน สมเหตุ โดยจะต้องระบุวัตถุประสงค์ที่เด่นชัด แน่นนอน มีการรวบรวมข้อมูล พิจารณาวิเคราะห์ ตีความ และสรุปผลการวิจัยที่สามารถให้คำตอบหรือบรรลุวัตถุประสงค์

4) บทความปริทัศน์ (Review Article) เป็นบทความที่รวบรวมความรู้จากตำรา หนังสือ และวารสารใหม่ หรือจากประสบการณ์ของผู้นิพนธ์มาเรียบเรียงขึ้น

5) ปกิณกะ (Miscellany) ได้แก่ บทความทบทวนความรู้ เรื่องแปลย่อความจากวารสารต่างประเทศ การแสดงความคิดเห็น วิจารณ์ แนะนำเครื่องมือใหม่ ตำราหรือหนังสือใหม่ที่น่าสนใจ หรือข่าวการประชุมทั้งระดับชาติและนานาชาติ

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8-15 หน้ากระดาษ A 4 (รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ TH SarabunPSK เท่านั้น ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบนขอบซ้าย 1.5 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัด เท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตารางต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนา เช่น ตาราง 1 หรือ Table 1 และ รูป 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษพิมพ์ไว้หน้าแรกตรงกลางหน้ากระดาษ

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จัดรูปแบบตามแบบของวารสาร พร้อมระบุหน่วยงานต้นสังกัดของผู้เขียน และ E-mail ที่สามารถติดต่อได้

4) มีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ควรอยู่ระหว่าง 300-500 คำ ตอบบทคัดย่อ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน 3-5 คำ

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร พิมพ์ตัวที่ 6 และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกันต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ควรเว้นระยะพิมพ์เพิ่มอีก 0.5 ช่วงบรรทัด

7) การใช้ตัวเลขคำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษควรใช้ดังนี้ (Student Centred Learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระนี้ ดังนี้

1) **บทคัดย่อ (Abstract)** เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัย และผลการวิจัยโดยสรุป มีความกะทัดรัด สั้น กระชับ และครอบคลุม

2) **บทนำ (Introduction)** ระบุความสำคัญของปัญหาการวิจัย กรอบแนวคิด และระบุวัตถุประสงค์การวิจัย

3) **ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology)** ระบุแบบแผนการวิจัย การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง และการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

4) **ผลการวิจัย/ผลการทดลอง (Results)** เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปแบบตารางหรือแผนภูมิ

5) **อภิปรายผล/วิจารณ์ (Discussion)** เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิดและงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

6) องค์ความรู้ใหม่ (Originality and Body of Knowledge) (ถ้ามี) ระบุข้อค้นพบที่เป็นองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดจากผลการวิจัย

7) ข้อเสนอแนะ (Suggestion) ระบุข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

8) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการที่มีการอ้างอิงไว้ในเนื้อหาของบทความเท่านั้น

บทความพิเศษ บทความวิชาการ บทความปริทรรศน์ ปกิณกะ บทความวิจารณ์หนังสือ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) ข้อเสนอแนะ (Suggestion) (ถ้ามี)
- 6) เอกสารอ้างอิง (Reference) การอ้างอิงในเนื้อเรื่องใช้ระบบ APA

ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาอ้างอิงควรได้มาจากแหล่งที่มีการตีพิมพ์ชัดเจน อาจเป็นวารสาร หนังสือ หรือข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้ผู้เขียนบทความต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารอ้างอิงทั้งหมด ก่อนส่งต้นฉบับผู้เขียนบทความควรตรวจสอบถึงความถูกต้องของการอ้างอิงเอกสาร เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้องจะไม่ได้รับการส่งต่อเพื่อพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จนกว่าการอ้างอิงเอกสารได้รับการแก้ไขให้ถูกต้อง

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA 6th Edition) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บเปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุล ของผู้เขียนและเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง กำกับท้ายเนื้อความที่ใช้อ้างอิง เอกสารที่อ้างอิงในบทความจะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิง บทความทุกรายการและเจ้าของบทความต้องรับผิดชอบถึงความถูกต้องของเอกสารที่นำมาอ้างอิงทั้งหมด โดยรูปแบบของการอ้างอิงเอกสาร มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

- 1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ เล่มที่ ข้อ เครื่องหมายทวิภาค (:) และหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เช่น (พระไตรปิฎกภาษาไทย/1516281-282), (พระไตรปิฎก พร้อมอรรถกถาแปล/15/255-319)
- 2) ผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างชื่อผู้แต่งเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ธนู ทดแทนคุณ, 2562)
- 3) ผู้แต่งสองรายให้อ้างชื่อของผู้แต่งสองรายเครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (จิตาภา เร่งมีศรีสุข และชนิตาภา กระแจะจันทร์, 2561) หากมีเอกสารที่นำมาอ้างอิงมากกว่า 1 รายการให้ใช้เครื่องหมายอัฒภาค (;) คั่นระหว่างรายการอ้างอิง เช่น (สัมพันธ์ สุกใส, 2560; สมพงษ์ เกษานุช, 2561)
- 4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 ราย ให้อ้างชื่อของผู้แต่งรายแรกเว้นวรรคหนึ่งครั้งเพิ่มคำว่า และคณะ เช่น (จิตาภา เร่งมีศรีสุข และคณะ, 2558)
- 5) ให้เรียงลำดับการอ้างอิงตามลำดับพยัญชนะตัวแรกของชื่อผู้แต่งเช่นเดียวกับลำดับการอ้างอิงในส่วนเอกสารอ้างอิง

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

- 1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งราย ให้ขึ้นต้นด้วยชื่อสกุล ตามด้วยตัวอักษรย่อชื่อต้น โดย เว้น 1 ระยะ และอักษรย่อชื่อกลาง (ถ้ามี) ทั้งนี้การกลับชื่อสกุลให้ใช้ตามความนิยมของคนในชาตินั้น โดยใช้เครื่องหมายจุลภาค คั่นระหว่างชื่อสกุลและอักษรย่อชื่อต้น อักษรย่อชื่อกลาง หากกรณีที่ผู้แต่งมีคำต่อท้าย เช่น Jr. หรือคำอื่น ๆ ให้ใส่คำดังกล่าวต่อท้ายอักษรย่อชื่อต้นหรืออักษรย่อชื่อต้น (ถ้ามี) โดยคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (Hanegraaff, W., 2003)
- 2) ถ้ามีผู้แต่งสองราย ให้อ้างให้ขึ้นต้นด้วยชื่อสกุล ตามด้วยตัวอักษรย่อชื่อต้น และใช้เครื่องหมาย "&" ระหว่างคนที่ 1 และคนที่ 2 โดยเว้น 1 ระยะ ก่อนและหลัง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค และปีที่พิมพ์ เช่น (Cadigan, J. & Shupp, R., 2000) และให้ใช้เครื่องหมาย อัฒภาค (;) คั่นกลางระหว่างเอกสารที่นำมาอ้างอิงมากกว่า 1 เอกสาร เช่น (Cadigan, J., 2013; Hanegraaff, W., 2003)
- 3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 ราย ให้ขึ้นต้นด้วยชื่อสกุล ตามด้วยตัวอักษรย่อชื่อต้น ของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al, และปีที่พิมพ์ (Hanegraaff, W. et al., 2008)
- 4) ให้เรียงลำดับการอ้างอิงชื่อผู้แต่งตามลำดับพยัญชนะภาษาอังกฤษ (A-Z)

หลักเกณฑ์ทั่วไปในการพิมพ์รายการสำนักพิมพ์/โรงพิมพ์

กรณีเป็นสำนักพิมพ์หรือบริษัทให้คงไว้เฉพาะชื่อ ดังตัวอย่าง

- 1) บริษัท เอ็ม อี เค จำกัด ใช้ เอ็ม อี เค
- 2) สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ใช้ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

3) กรณีที่เป็นโรงพิมพ์ให้ใช้รูปแบบเต็ม เช่น โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เอกสารอ้างอิง

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ:

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา./ สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง:

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อหนังสือ./ (ครั้งที่พิมพ์)./ สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์ หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

จิตาภา เร่งมีศรีสุข. (2561). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร:
เอ็น เค การพิมพ์.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ./ ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ)./ ชื่อหนังสือ./ (เลขหน้าที่อ้างอิง)./
สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง:

สัมพันธ์ สุกใส. (2561). การพัฒนาทรัพยากรบุคคล. ใน จิตาภา เร่งมีศรีสุข (บรรณาธิการ). การบริหาร
องค์กรสู่ความเป็นเลิศ. (หน้า 112-115). กรุงเทพมหานคร: เอ็น เจ ที ปริ้นติ้ง.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ./ ชื่อวารสาร./ ปีที่/ (ฉบับที่)./ เลขหน้าแรกที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง:

สมพงษ์ เกษานุช. (2560). กระบวนการพัฒนาชุมชนสู่ความยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.
วารสาร มจร. สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 3 (1), 25-31.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ./ ใน/ ชื่อสารานุกรม./ (เล่มที่อ้าง./ หน้า/ เลขหน้าที่อ้าง)./ สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง:

สนธิ อาจพันธ์. (2537). หม้อคอกควาย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีต เขตหัวเมืองฝ่ายเหนือ, (เล่ม 2, หน้า 274-275). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

Sturgeon, T. (1995). Sciencefiction. In *The encyclopaedia America*, (Vol. 24, pp. 390-392). Danbury, CT: GrolierPress.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ./ ชื่อหนังสือพิมพ์./ ปีที่ (ฉบับที่)./ เลขหน้า.

ตัวอย่าง:

ธนู ทดแทนคุณ. (12 กันยายน 2561). มาตรฐานการเขียนหนังสือราชการ. *มติชน*, น. 15.

(7) รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ชื่อผู้เขียน./ (ปีพิมพ์)./ ชื่อเรื่อง./ ใน รายงานการวิจัย./ สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์หรือหน่วยงาน.

ตัวอย่าง:

สมพงษ์ เกษานุช. (2561). การพัฒนาชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน. ใน รายงานการวิจัย. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

(8) วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์

รูปแบบ :

ชื่อผู้เขียน. (ปี ที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทหรือปริญญาตรีหรือปริญญาโทหรือปริญญาเอก)./ สถานที่พิมพ์./ ชื่อสถาบัน.

ตัวอย่าง:

สมพงษ์ เกษานุช. (2561). กลยุทธ์การบริหารจัดการชุมชนเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

(9) สัมภาษณ์

รูปแบบ :

ชื่อ นามสกุลผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์./ (วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์)./ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์./ (ชื่อ/นามสกุล/ผู้สัมภาษณ์).

ตัวอย่าง :

วาสนา มะลินิน. (12 กันยายน 2562). ระบบการพัฒนานักศึกษาคณะศิลปศาสตร์ ใน มทร.สุวรรณภูมิ
ศูนย์นันทบุรี. (สมพงษ์ เกษานุช ผู้สัมภาษณ์).

(10) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่เผยแพร่)./ชื่อบทความ./ สืบค้น/วันที่/เดือน/ปี./ จาก/แหล่งที่มาของข้อมูล (URL).

ตัวอย่าง :

วิทยา พัฒนเมธาดา. (2560). การจัดการเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management). สืบค้น 12 กันยายน
2561. จาก <http://www.kansuksa.com/31/>.

หมายเหตุ: / = เว้นวรรค 1 ครั้ง

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

กริช แรงสูงเนิน. (2554). การวิเคราะห์ปัจจัยด้วย SPSS และ AMOS เพื่อการวิจัย. กรุงเทพมหานคร:
ซีเอ็ดยูเคชั่น.

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2551). การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Windows. กรุงเทพมหานคร:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ครูเชียงราย. (2560). สื่อการสอน. สืบค้น 1 มกราคม 2560. จาก <http://www.kru Chiangrai. net/tag สื่อการสอน/>.

จรัญ แสงบุญ. (2552). การจัดการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในอำเภอแม่แจ่ม จังหวัด
เชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

จิราภา เต็งไธรัตน์. (2554). จิตวิทยาทั่วไป. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: ธรรมศาสตร์.

จันทราณี สงวนนาม. (2551). ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 2).
กรุงเทพมหานคร: บั๊คพอยท์.

จามจุรี จำเมือง. (2553). ผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.

ทัศนีย์ ศุภเมธี. (2542). พฤติกรรมการสอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
สถาบันราชภัฏธนบุรี.

- ทิภาวรรณ เลขวัฒนะ และสุนทรี จันทรสำราญ. (2557). การประเมินผลในชั้นเรียนเพื่อวินิจฉัยข้อบกพร่องผู้เรียน (Classroom Assessment for Student Diagnostic). วารสารชุมชนนักวัดและประเมินผลการศึกษาขั้นพื้นฐานแห่งประเทศไทย, 1(1), 12–25.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2557). การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS. (พิมพ์ครั้งที่ 15). นนทบุรี: เอสอาร์.พรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- นิธิดา บุรณจันทร์. (2550). ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพองค์กรของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Glickman, C.D. (2004). *Supervision and Instructional Leadership : A Developmental Approach*. Boston: Allyn and Bacon.
- Lunenburg, F. C. & Ornstein, A. C. (1996). *Educational administration*. (2nd ed.). Belmont, CA: Wadsworth.
- McEwan, E. K. (2003). *Ten traits of highly effective principals : From good to great performance*. Thousand Oaks, CA: Sage.

4. หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความเพื่อได้รับการตีพิมพ์

4.1 ส่งผ่านระบบออนไลน์ของวารสารศิลปศาสตร์ราชชมงคลสุวรรณภูมิ (THAIJO) โดยสมัครสมาชิก และส่งบทความผ่านระบบได้ที่ <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/art/index>

4.2 ส่งด้วยตนเองหรือทางไปรษณีย์ เอกสารประกอบด้วย

- 1) ต้นฉบับ จำนวน 3 ชุด จำแนกเป็น
 - ต้นฉบับที่ไม่ระบุชื่อผู้แต่ง จำนวน 2 ชุด
 - ต้นฉบับที่ระบุชื่อผู้แต่ง จำนวน 1 ชุด เอกสารต้องระบุรายละเอียด ผู้เขียนบทความ Author (s) ได้แก่ ชื่อ ตำแหน่ง และสังกัด หรือวุฒิการศึกษาสูงสุด อย่างใดอย่างหนึ่งโดยให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เฉพาะผู้รับผิดชอบบทความ (Corresponding Author) ให้ระบุที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ E-mail ที่สามารถติดต่อได้ ในกรณีที่ต้นฉบับดังกล่าวมาจากหรือเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์หรือหลักสูตรการศึกษาโปรดระบุชื่อหลักสูตร สาขา และสถาบันการศึกษาให้ชัดเจน
- 2) แผ่นซีดีบรรจุข้อมูลต้นฉบับ จำนวน 1 แผ่น (ระบุชื่อบทความและชื่อผู้เขียน)
- 3) แบบเสนอผลงานเพื่อตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตร์ราชชมงคลสุวรรณภูมิ
 - แบบฟอร์มเสนอผลงานเพื่อได้รับการตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตร์ราชชมงคลสุวรรณภูมิ
 - แบบฟอร์มสมัครสมาชิกวารสารศิลปศาสตร์ราชชมงคลสุวรรณภูมิ
- 4) ส่งต้นฉบับบทความเพื่อเสนอตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตร์ราชชมงคลสุวรรณภูมิ มายัง

กองบรรณาธิการวารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
เลขที่ 60 หมู่ 3 ถนนสายเอเชีย (กรุงเทพฯ-นครสวรรค์) ตำบลหันตรา
อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13000
โทร. 035-709208, โทรสาร. 035-709208

4.3 ส่งทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ แนบไฟล์ต้นฉบับ (File attachment) ในรูปแบบ MS Word และ PDF ส่งมายัง E-mail: journalartmutsb2560@gmail.com เมื่อได้รับการยืนยันจากกองบรรณาธิการ พิจารณาให้ตีพิมพ์ลงในวารสารแล้ว ผู้เขียนจะต้องส่งแผนซีดีบรรจุข้อมูลต้นฉบับจำนวน 1 แผ่นมายังกองบรรณาธิการเพื่อเข้าสู่กระบวนการตีพิมพ์ต่อไป

5. ขั้นตอนการนำบทความลงตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร รูปแบบไฟล์ภาพในสกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp. ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 15 หน้า (รวมบทคัดย่อ ภาพ ตาราง และเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไขถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่าน หรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

6. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืน เพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการ หรือบทความวิจัย ไม่ตรงกับแนวทางของวารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ เมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับวารบทความลงตีพิมพ์ผลงาน จำนวน 1 ฉบับ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับ

บทความวิจัย

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

เว้น 1 บรรทัด (16 pt)

ชื่อ-นามสกุล ผู้เขียนบทความ (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุล ผู้เขียนบทความ (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

Received เดือน วัน, ปี; Revised เดือน วัน, ปี; Accepted เดือน วัน, ปี

เว้น 1 บรรทัด (16 pt)

บทคัดย่อ (18 pt)

(16 pt)

เว้น 1 บรรทัด (12 pt)

คำสำคัญ: 3-5 คำ (16 pt)

(16 pt)

เว้น 1 บรรทัด (16 pt)

Abstract (18pt)

(16 pt)

เว้น 1 บรรทัด (12 pt)

Keywords: 3-5 words (16 pt)

(16 pt)

บทนำ : Introduction (18 pt)

(16.pt).....

.....

} เว้น 1 บรรทัด (16 pt)

วัตถุประสงค์การวิจัย : Research Objectives (18 pt)

1. (16.pt).....

2. (16.pt).....

} เว้น 1 บรรทัด (16 pt)

วิธีดำเนินการวิจัย : Research Methodology (18 pt)

1. หัวข้อย่อยที่ 1 (16 pt)

(16.pt).....

.....

2. หัวข้อย่อยที่ 2 (16 pt)

(16.pt).....

} เว้น 1 บรรทัด (16 pt)

ผลการวิจัย : Results (18pt)

(16.pt).....

} เว้น 1 บรรทัด (16 pt)

อภิปรายผล : Discussion (18pt)

(16.pt).....

} เว้น 1 บรรทัด (16 pt)

องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) : Originality and Body of Knowledge (18pt)

(16.pt).....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ : Suggestion (18 pt)

1. (16.pt).....

2. (16.pt).....

} *เว้น 1 บรรทัด (16 pt)*

เอกสารอ้างอิง : References (18 pt)

..... ไทย (16.pt).....

.....

..... Eng (16.pt).....

.....

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับ
บทความวิชาการ/พิเศษ/ปริทรรศน์/ปกิณกะ

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

เว้น 1 บรรทัด (16 pt)

ชื่อ-นามสกุล ผู้เขียนบทความ (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุล ผู้เขียนบทความ (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

Received เดือน วัน, ปี; Revised เดือน วัน, ปี; Accepted เดือน วัน, ปี

เว้น 1 บรรทัด (16 pt)

บทคัดย่อ (18 pt)

(16 pt)

เว้น 1 บรรทัด (12 pt)

คำสำคัญ: 3-5 คำ (16 pt)

(16 pt)

เว้น 1 บรรทัด (16 pt)

Abstract (18 pt)

(16 pt)

เว้น 1 บรรทัด (12 pt)

Keywords: 3-5 words (16 pt)

(16 pt)

บทนำ : Introduction (18 pt)

(16 pt).....

.....

.....

} เว้น 1 บรรทัด (16 pt)

เนื้อหา : Body (18 pt)

หัวข้อที่ 1 (18 pt)

(16 pt).....

.....

1. หัวข้อย่อยที่ 1 (16 pt)

(16 pt).....

.....

} เว้น 1 บรรทัด (16 pt)

สรุป : Conclusion (18 pt)

(16 pt).....

.....

} เว้น 1 บรรทัด (16 pt)

ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี) : Suggestion (18 pt)

(16 pt).....

.....

} เว้น 1 บรรทัด (16 pt)

เอกสารอ้างอิง : References (18 pt)

..... ไทย (16 pt)

.....

..... Eng. (16 pt)

.....